طبنامه

د خوشحال خان ختک

مرتبه

هیش خیل

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

(ټول حقوق په حق د مرتب کښے)

طب نامه

د خوشحال خان ختک

مُرتبه
هميش خليل

پاکستان خوشحال ادبي جرګه اکوړے

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

15067

مطبع ——— شرکت پرنٹنگ پریس چوک نسبت روڈ لاہور

خوروونکے ——— پاکستان خوشحال ادبی جرگہ اکوڑہ

تعداد ——— یونہ ر (۱۰۰۰)

کتابت ——— سید حضرت شاہ

داشاعت کال ——— ۱۹۸۴ء دسمبر

قیمت ——— دیرش روپے

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

انتساب

دملّی روغتیا په نوم

کـ توفیق د اتفاق پښتانهٔ مومی

زورخوشحال به دوباره شی په داڅوان

(خوشحال خان خټک)

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

خپلے خبرے

"پاکستان خوشحال ادبی جرګه" د تیرو دیرشو کلونو راسے د پښتو ژبے او ادب خدمت لګیادے کوی۔ دوے جرګے اساس په دے خبره کیښودے شویدے چه د اسلام او نظریه پاکستان په رڼا کښے د خپلے ژبے خدمت اوکړی۔ او همدغه وجه ده چه د پاکستان خوشحال ادبی جرګے د کیښت دروازے هغو تولو پاکستانی ادیبانو، شاعرانو او ادب سره مینه لرونکو پاره پرانستے دی کوم چه د جرګے د دغه دوه اساسی اصولو سره اتفاق لری۔

دوے جرګے په دستور کښے دا یکلی شویدی چه جرګه به یوه ادارهٔ قائموی چه د هغے نوم به خوشحال اکیډیمی وی۔ د غه اداره به د نشر و اشاعت نه علاوه ادبی او سائنسی میدان کښے د خیر غے کار هم کوی۔

د خوشحال اکیډیمی مهران د ستائنے وړ دی چه تر اوسه پورے ئے د محدود مالی وسائلو باوجود د دستور سره او نشار کوتر یکلے شوے کتاب شپږ نور ډل په نوم دوه کتابونه چاپ کړیدی۔ د ستور خوشحال۔ طبع نامه" د گډ نولو ستونکو په خدمت کښے د خوشحال اکیډیمی دریم پیشکش دے۔ نږدے په دے موقع د خوشحال اکیډیمی هغه ملګرو ئے شم هیرو چاچه د اکیډیمی په کار و نو کښے یا د اوملی امداد کړیدے۔ دوے ملګرو نومونه دادی۔ حاجی محمد یوسف آفت (ایم اے)، نباغلے کفایت شاکر (ایم اے) قاضی انجار احمد زاهد بی ایس سی، ایل ایل بی، ډاکټر سیف الاسلام ایم ایس سی کولډ مولست پی ایچ ډی (کینډا)۔ د نباغلی هیښ خټک د مرستے او مشرتیا نه د جرګے د تول مهرانو او خوشحال اکیډیمی محرری د زړه د تله منه کوی۔

نوراحسرت (ایم اے)
جنرل سیکرټری خوشحال اکیډیمی اکوړے

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

دانسخه

د طب نامے دا چاپی نسخه د پښتو رپوهنتون د پښتو اکیډمۍ د خطی نسخو او پوهاند ریشتین په سمون او کتنه د پښتو ټولنې کابل له خوا په کال ۱۹۶۶ء کښې د چاپ شوے نسخې د ډیرے تقابلی مطالعے نتیجه ده، چه فرق کښے ئے په «نوټونه» کښے په گټه کړے شویدے۔

طب نامه په ورومبی ځل د پښتو رنه په «فضل نامه» کښے چاپ شوه۔ دوباره بیا هم د پښورې د نیاغلی سید رسول رسا په ترتیب شوی «د مغان خوشحال» کښے چاپ شوه۔ هرکله په دریم ځل لکه چه ذکر شویدے۔ د پښتو ټولنې له خوا شائع شوه۔

د پښتو اکیډمۍ خطی نسخه چه په ق۔ ۹۳۴ نمبر محفوظه ده۔ خدائے بخښلی محمد نواز خان خټک د خپل ژوند په ورستو ورځو شپو کښے سره د نورو پښتو آثارو د قلمی او چاپی نسخو پښتو اکیډمۍ ته بخښلے وه۔

د دغه خطی نسخے په یو مخ باز فقیر خیل لیکی:

«دا کتاب په سن هجری ۱۳۲۲ کښے پمقام چارسده چه علاقه د هشتنگر ده۔ ما بنده نقل کړو، د یو کتابپیر

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

زور بوسیده نه. چه هغه کتاب د افضل نامه پراچه
په تصرف کښے دو. مصنف ځ نه معلومید و مکرر بعضے
مقاماتو نه د اظاهر ږی چه د اکتاب تصنیف د
خانِ خانان، خان علیین مکان خوشحال خان سالار
قوم غتک دے. ځ ئے دے کتاب هرڅائے کښے آسان پیدا
کیږی. دویم نوما د بزرګ هډ تصنیف شکاره شی.
دپاره د یا داشت ے تحریر کړو۔"

(ربانه فقیر خیل بقلم خود)

د اقلمی نسخه په خلورشپیتهٔ مخه مشتمله ده. په خپل دروږی
مخ خلور شعرونه لری هرکله چه د خپل تس په نورو مختلفو خطونو
نهه، چرته لس، چرته یولس او چرته دولس شعرونه لری. د
هر رنځ سُرخی ئے په سره سیاهۍ یکلے شویده او یوه هشی ئے
ئے خنو خنو خایونو کښے په لمنو د تشریحاتو علاوه چرته فارسی او
چرته په پښتو د مختلفو رنځونو نورے نښے هم ښودلی دی. لکه
د توخی علاج سره لیکی.

"تخم د هوری چه په نهارهٔ خوری د مدت توخی به
ئے دفع کړ۔" ص۱۳

د بوا سیرخونی علاج د کتاب په لمنه په دے ډول شوئی.

"کت سرخ، رس چا شکوهر یو یوه شیرشاهی د میدۍ
کا- اووهٔ ورځے د ۇ خوری- بوا سیرخونی به ئے دفع کا"

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

هم دذکرشوی رنځ علاج په فارسی ژبه دا سی لیکی۔

"بواسیر خونی وبادی که خوشحال خودکرده آزموده است۔ گندیرا جوکوب دوشیر شاهی آب وے سه روز درهرماه نیوشد۔ فائده خواهد۔" ص۳۴

دستوکو دکل علاج دا رنګ ښائی۔

"هیله بیله آمله، پتکړی سفید مانند سرمه سائیده در آب ترکرده برچشم لیپ کند۔ انشاءالله صحت یابد۔" ص۸

براے نزله۔

"نانِ گندم یک طرف پخته ویک طرف خام شربته تا سه شب بگذرد بعدهٔ آن نان پیشی سگِ سیاه اندازد که بخورد۔ انشاءالله صحت یابد۔" ص۳

هم په دے ذکرشوے نسخه دکتاب نوم طب المجموع الفیوض کښلے دے۔

دپښتو اکیډمۍ د ډائریکټر محترم محمد نواز خان طائر شکرګذار یم چا چه په ښهٔ مینه عن ترضرورته وخت په وخت د دغه نسخے نه د استفادے موقع راکړه۔

د ښاغلی سرفراز خان مروت لائبریرین هم دزړه د اخلاصه منته کوم۔ چه د مطالعے تر وخته ئے ماته د هر ډول سهولت راکړلو خیال هیښه د نظر لاندے ساتلے دے۔

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

دپښتو آثارو او په تیره تیره بیا د خوشحال خان خټک د
آثارو د اشاعت دپاره د ښاغلی مصطفیٰ کمال هغه فعاله جذبه
هم د ویرې ستاینې وړ ده۔ چه دے ئے په خپله دینه کښے لری۔
خدائے دِ وکړی چه دجذبے دارنګ ئے تل روښانه وی۔

هميش خليل

۱۲ نومبر ۱۹۸۴ء

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

مقدمه

رنځونه وا انسان سره سم زګیدلی دی. هم دغه وجه ده چې انسان د دغه رنځونو د علاج اوتدا اوس دپاره وخت په وخت د رنګ رنګ دارو کانو پلټلو کوشش ونه کړی دی. دا انسانی ژوند په ابتدائی دور کښې د رنځ اونارو غتیا علاجونه په کوه دادجادوانو سره کولے شو.

د حضرت عیسیٰ علیه السلام نه ۲۱۶۰ کلونه وړاندے مصری پاپیروسونو کښے د نیټو او څارو د رنځونو ذکر شویدے. هرکله چه ۱۶۰۰ ق م یو پاپیروس کښے د هډو کو په ماتیدلو، بندونو تلو او زخمونو د بدبویئ او ځنو نورو رنځونو په لرکښے کافی بحث شویدے.

دغه سره دیهو دیانو، اشوریانو، هندوانو او چینیانو په پخوانیو لیکونو کښے هم د مختلفو رنځونو ذکر شته. پرته د ذکر شوو ملتونو، نورو پخوانیو مدنیتونو هم د مختلفو رنځونو د علاج معالجے په باب کښے نیے نظریے لرلے. ولے یونانیان د غربی طب په بنیاد ایښودلو کښے وړاندے کامیاب شول. یونانیانو نه صرف د طب مطالعه په یو وسیع او فراخه توګه وکړه - بلکه د بین النهرین او مصر طبی نظریاتو سره وګډلے او استفادے ټے ترے وکړے.

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

د طب په حقله دیونانیانو نظریې په اخلاط او بعه بنیاد وے۔
د هغودا نظریې تریونیم زړوکلوتوپورے قابل قبول وے۔ د هغو
نظریه داوه چه انسانی بدن د څلورو غلظتونو مجموعه ده او دا
غلظتونه دوینے، بلغم، زیرے او تورے صفرا نه عبارت دی۔ دهیپوکران
عقیده وه۔ چه د څلورو اخلاطو سره مخلوط صحت دتامینیدلو
(CRASیس) باعث کرځی اوناروغتیا هغه وخت پیدا کیږی چه
دوی اخلاط په سره شان سره مخلوط نشی۔

درنځونو په حقله ذکر شوے نظریې سره دغه وخت یوه بله
نظریه هم موجوده وه۔ چه پکښے دروغتیا اوناروغتیا احساس روح
کنرے شو۔ وروستو بل یونانی طبیب جالینوس دغه ضمن کښے
خپله نظریه د خپلو تجربو په رڼا کښے داسے ترتیب کړه چه دیره
موده ئے آفادیت برقرار وو۔

وروستو بیا ابن سینا بلخی د خپلو تجربو په نتیجه کښے د خپلے
دغه رائے انکشاف وکړو۔ چه د ناروغتیا په واقع کیدلو کښے خارجی
عوامل لوئے لاس لری۔ پنځلسمه پیړئ په طبی نظریو کښے د تغیر
اوبدلون راوستلو دپاره د طب په تاریخ کښے کافی شهرت لری۔
هم دده څو تعبیراتو په راتلو د جالینوس طب نوی طب ته هر کلے
ووے اوخپل ځائے دغه نوی طب ته پریښی۔

پسته د طب په حقله بیا دوه نظریې مخ ته شوے۔ یوه
نظریه د «اپاترو شمیک» اوبله د «اپاترومیکانیک» په نوم

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

یاد دیدہ۔ وروستنے نظریئے د بدن ما ساتو د کیمیاوی ترکیب تغیر د نارو غتیا سبب کنرلو او دویمے نظریئے د نارو غتیا تشریح د فزیکی قوانینو په واسطه کوله۔ دغه دور کښے د رنځونو د څیړنے د پاره د تجربو نه کار واخستلے شوا و د طب متعلق په علمی معلوماتو کښے خورا ډیره اضافه وشوه۔

لنډه دا چه د روستو په طب کښے کافی پرمخ تک وشو۔ انسانی بدن تشریح شوا و مړو د بدن د تسلیخ کولو ابتداء وشوه او هغو په غږو کښے د تغیراتو د انکشاف نه پس ئے د رنځونو د پیژندنی د پاره کوششونه شروع کړه۔ د مائیکروسکوپ په ذریعه د جراثیمو مطالعے آغاز وشو۔ او څرګنده شوه۔ چه نارو غتیا او هغے تغیرات د بدن د سلونو له تغیراتو نه پیدا کیږی۔

څه موده پس د نارو غتیاد خورید لو په حقله طبیبانو دوه نظریئے لرلے چه یوه "تعفن" او بله "تماس" نومیده۔ د دویمی نظریئے له مخے تعفن د نارو غتیا سبب کنرلے شو۔ هرکله چې د دویمے نظریئے له مخه نارو غتیا جسم ته د مستقیم یا غیر مستقیم تماس په وسیله منتقل کیږی۔

هم دغه زمانه کښے یو حکیم فرکاستو اعلان وکړو چه نارو غتیا او رنځونه د ورکو تخمونو په وجه پیدا کیږی۔ ولے نو ئی پاستور او رابرټ کوخ ثابته کړه چه څنی بیماریئ د میکروبونو په وسیله هم واقع کیږی۔ ولستر د عفونت اوبدیو یئ په ضد

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

دجراحۍ آلات جوړول ضروري وکنټرول ځکه چه حکمان وپوهیدل
چه دې خصونو دخرابۍ لویه وجه هم دغه میکړوبونه دي رابرته
جمزه میکروبونو په ضد دعضویت دقاعي عکس العمل منځ ته
کړه۔ اووه ویټل چه دوینې سپین ځجرات میکروبونه خوري۔
وروستو بیا طب دفزیک اوکیمیا نه استفاده وکړه اودبدن د
جوړښت اوبیمارۍ دتشخیص دپاره مخصوص فزیکي آلات او مختلف
کیمیاوي طریقې ایجادشوې چه په هغوکښې دستیتسکوپ، الیکټرو
کارډیوګرافي اوالیکټرو انسفالوګرافي په خصوصي طور زیادتوب
وړدي۔ اراشۍ دَ ارسینک مرکبات په ډارو دُ ملوکښې په کار
راوستل اودشیموتراپۍ بنیاد ټ کیښو۔ اونن سیاداډې خبره
دزړونو اوپښتورګو تر پیوند ولوړ سیده۔

خوهرکله چه طب نامه دطب عربي رمطالعې نتیجه ده او
طب عربي لکه چه څرګنده ده دهند، ایران اودنیادنورو هیوادونو
دطبونو یوجامع اومکمل شکل دې ځکه نو بائیده دي چه په طب
عربي هم لږ څه وویلې شي۔

دنباغلي ایډورډ جي۔ براؤن خیال دې چه د طب عربي
زیاته برخه دیونانی طب نه ماخوذه ده۔ چه وروستو بیا د
هند، ایران اوشام طبیبانو پرې اضافې وکړې خو عربي ذهن
اختراع پرې دیره کمه ده۔ ولې دغه ضمن کښې نباغلې حکیم سید
علي احمد نیر دمستر براؤن ځینې متفق نه دې۔ اووائي چه عربي طب

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

هم عربي طب دے چه عربو د فارس، هند، روم، یونان او کلدان
د پخوانو طبونو د امتزاج، ترجمے، شرحے، اجتهادونو، تجربو، اضافو
تنقیح او تهذیب نه پس مدون کړو۔

د طب د تاریخ نه دا حقیقت په ښه شان سره واضح کیږی
چه د طب په ترقی کښے د عربو لوئے لاس دو۔ دا حقیقت په ټول
ځائے دے چه عربو د یونانیانو، هندیانو، او ایرانیانو نه د علم طب
پخوانی کتابونه پخپله ژبه ترجمه کړل۔ د هغو شرحے ئے ولیکلے۔ او
استفادے ئے ترے هم وکړے۔ ولے دا حقیقت هم په ټول ځائے دے
چه عربي طبیبانو د دغه فن په مسئلو او نظریو کښے کوم مجتهدانه
کردار لوبولے دے، هغه د نه هیروډوټو دے۔ لکه په بقراط او جالینوس
د تنقیح او علی بن رضوان چه په ذکریا رازی ځائے په ځائے کوم
تنقید و نه کړی دی، د هغو نه معلومیږی چه عربو د طب په
علم کښے د خپلو پیشرفتو محض پرونده تقلید نه دے کړے۔ بلکه د
خپلو ذهنی صلاحیتو تو په برکت ئے دا علم څه په ورځ نه ورځ هم
بوتلے دے او د ډیر دا سے کامیاب علاجونه ئے د ډیر پیشرفته
د پیشرفتو په خیال کښے هم نه وو۔ لکه علاج بالغذا او په یو خاص
وبائی مرض کښے قطع انامل۔ د اختراع نه علاوه د فالج، لقوه او
استرخاء د یونانی طریقه علاج په ضد ئے په بارده او نه خوراک
پر مبنی کامیاب علاج د ډاکټر کړو۔ دغه شان د ستروکو په
مرضونو ئے هم تحقیق وکړو او د

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

جواجت نن ئے مخ په وړاندے بوتلو. اوس دا درد کا نو دعلم په سلسله کښے ئے د طب شاندار خدمتونه وکړل. دیښم ریوند، کافور او سنا، د فعال او خواص ئے معلوم کړه. دا سے بے شمیره دارد کان ئے هم مینځ ته راوړل چه یونانی طبیبان ترے بلکل نا خبره وو. دکیمیا په علم کښے هم عربو د ترشیح، تصعید او تقطیر وغیره طریقو بیان په ډیره مبسوط څل وکړو. او ډیر کیمیاوی څیزونه لکه نائټرک ایسډ، سلفیورک ایسډ، مرکری کلورائیډ، مرکری اوکسائیډ او پوټاشیم نائټریټ وغیره ئے مینځ ته راوړل.

حقیقت کښے عربو ډیر پخوا را سے د طب په علم کښے وارد وو. دے کښے ئے لوئے لاس لرلو. او هم د دغه علم په برکت به ئے مختلف درنځو نو علاجونه کول. د روستو بیا په خپل لرغونی طب کښے ئے دیونانی طب د معلوماتو نه داضافے سره سره د دُنیا د نورو طبونو نه هم استفاده وکړه او خپل طب ئے نور هم مخ په وړاندے بوتلو. هم دغه وجه ده چه د علم طب په تدوین کښے د حارث بن کلده، نضر بن الحارث، ابوالحکم، ابوالعرب یوسف بن محمد او علاء الدین ابوالحسن علی بن حازم الملقب په قرشی چه په جالینوس ئے ثانی هم شهرت لرے نومونه د دغه علم په آسمان لکه د نمر څلیږی.

د ذکر شوی تاریخی حقیقتونو په رنړا کښے اوس دا وئیل به بیځایه نه وی چه عربو د یونانی طب د نوی سره په تهذیب او

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

بیا پکښے د نړۍ د طبونو په ډډه پورے اضافو یو نوی طب بنسټ کیښود. او حالا تر مطابق ئے یو مکمل او جامع طب ډینا ته ورا ندے کړو. بیا د عربو د علم و حکمت یو ډیر څلاند دور چه د خلفائے عباس دور بللے شی. د دغه دور په لسو خلیفه گانو کښے. خصوصاً د دویم خلیفه منصور او د اووم خلیفه مامون الرشید زمانه د علومو د اشاعت او ترقئ د پاره ځورا ډیر شهرت لری. د دغو دواړو خلیفه گانو په دور کښے د یونانئ ژبے خطی نسخے تر لاسه کړے شوے. او بادشاهی کتبخانه بیت الحکمت کښے خوندی کړے شوے چه د روستو بیا د یونانئ نه په عربئ ژبه کښے ترجمه شوے.

کتاب الفهرست چه د خپل وخت د علومو تر ډیره حده یو مکمل فهرست دے او مونږ ته د هغه زمانے بے شمیره کتابونه په گوته کوی. ولے تأسفاً چه د روستو بیا په الفهرست کښے درج ټول کتابونه په ۱۲۴۰ء کښے د تاتارو یانو په حمله کښے هم د هغو د لاسه ضائع شول. د دغه واقع ته د اشارے کولو په ضمن کښے نباغلے میتهو پیرس لیکی.

"د دغه ملعون قوم چه تارتاری وئیل به ورته زیات موزون وی. د تاتارنه د شیطانی سنبکر هسے راغلۍ. او د تخریبئ د شوق د تکمیل د پاره ئے د خلافت قبا تار تار کړه."

د روستو بیا د اسلامی ثقافت باقی پاتے اثرات په کال ۱۲۵۸ء

کښے د بغداد د تباهئ او خلافت د سقوط نه پس هم تر دیره حده زاښل شول.

په طب او خصوصًا په عربی طب یوزغلنده نظر نه پس اوس باید یو څل بیا د خوشحال ختک طب نامے ته رجوع وکړو. د طب نامے په یو څا ئے نیم کښے د سیکے (د ریښے د زخم تر تبے او نس د باد د) علاج په بیان کښے د صحیح بخاری چه کوم حوالے درکړیدی. دهغوته معلومیږی چه د صحیح بخاری د څلورم جلد په شروع کښے د داروګانو او رنځورانو متعلق څنے داسے احادیث شته چه د رنځورانو په عیادت، حوصله افزایئ، روحانی تسکین، دم درود او دعا کا نو مشتمل دی او احادیث شریف چه "لکل داء دواء" (هر رنځ لره دواشته) خو دا حقیقت بالکل واضح کړیدے چه هیڅ یو داسے مرض نشته چه علاج ئے نشی د غه نه علاوه چه حضرت محمد صلی الله علیه وسلم د علاج د پاره کوم لارے په کوته کړی دی. هغو کښے د شهد واستعمال، حجامت بالنار، داغل، داو بنے پټی، د ستر کو د رنځونو د پاره د د نجو استعمال، د زخم نه د وینے بندیز د پاره د سوزولی شوی پوزی ایرے د ذکر د سره سره د سر درد، شقیقه، جذام، وبا او تبے د علاج تذکرے هم شته. هم د غه لړ کښے اصحابو ته د رسول اکرم صلی الله علیه وسلم ارشاد چه د و باملکونو ته مه ځئ - او چرته چې وباراشی، د هغه

---

۱ شعر ۲۱۵ نه تر ۲۲۷.

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

خایه مهٔ کوچیږئ.

داهادیثونه پرته په قرآن حکیم کښې هم د صحت متعلق کا نی احکامات شته دی لکه د شرابو او خنزیرو غوښې حرامول، د اودس حکم، غسل او تیمم احکامات، روژه چه د انسانی صحت د پاره لوئے اهمیت لری، د سبۂ خوراک استعمال، او د کلووا شربتو ولا تسرفوا په حکم د اعتدال او برکت ښودل.

د سیکے ټبے د علاج په متعلقه د صحیح بخاری په حواله د طب نامے ذکر شوی شعرونه دادی. ؎

کلونجی[1] واخله میده کړه — نور په شهد وکښې سیده کړه
په نهارا ته ئے ته وُخوره — طعام د یرساعت پس ته وُخوره
اووُه ورځے دا رنګ کار کړه — د صحت ته انتظار کړه
هم دا دوی هم سنت دی — د بخاری په روایت دی

هم په کلونجی د نس د باد و علاج په دے ډول بیانوی. ؎

کلونجی[2] عجب دارو دی — هر زحمت لره دارو دی
په حدیث کښې دی راغلی — په صحیح بخاری کښلی
هم صحت د هر نا حمت دے — هم شفا ده هم سُنت دے
د نس باد پرے هیڅ ورک شی — چه ترمه سره سپک شی

د کلونجی په ضمن کښې د صحیح بخاری حدیث دے.

---

[1] شعر ۲۰۸ تا ۲۰۸ [2] شعر ۶۱۰ تا ۶۱۳

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

"دا بوهریره رض نه روایت دے چه رسول اکرم ﷺ فرمائیلی دی چه تورہ دانه دهرنځ د پاره شفاده. سیوادسام نه. ابن شهاب وویئل چه سام نه مقصد مرک اوتورے دانے نه مقصد کلونجی دے۔"

بل حدیث شریف دے

"د خالد بن سعد نه روایت دے۔ چه مونږ په یو سفر وُوتو۔ زمونږ سره غالب بن ابجر هم وو۔ هغه په لاس کښے ناروغه شو۔ مونږ چه بیامدینے ته واپس شو هغه لاهم هغه شان ناروغه وو۔ عبدالله بن محمد بن عبدالرحمٰن بن اَبی بکر د هغه تپوس له راغلو او وزته ئے وویئل چه ته دا تورہ دانه یعنی کلونجی خوره۔ د هغے پینځه یا اووه دانے ضیده کړه د زیتون د تیلو سره ئے یو ځائے کړه او پونږه کښے ئے څو قطرے تیکے کړه۔ ځکه چه عائشے صدیقے رض ماته بیان کړیدے چه هغوئی د حضرت محمدؐ نه اوریدلی دی۔ چه دا تورہ دانه د هر درنځ دارو دی۔ سیوادسام نه۔ خالد بن سعد وویئل چه سام څه څیزدے؟ عبدالله ورته وویئل چه مرک۔"

بهیش خټک

۱۳ نومبر ۱۹۸۴ء

فہرس

شمارہ	ناروغتیا	مخ
۱	علاج د درد سر	۲۳
۲	دارو د تیم سری	۲۴
۳	دستر کو دارو	۲۵
۴	دارو د نزول یعنی آب مروارید	۲۷
۵	دارو د ستر کو چه نزول آب مروارید یولی۔	۲۸
۶	علاج د کل د ستر کو	۲۹
۷	دارو د تاریکئ د ستر کو	″
۸	دارو د اودرو د وینے	۳۲
۹	لقوه	۳۴
۱۰	دارو د خفتہ باد	۳۶
۱۱	دارو د بیتوخی	″
۱۲	دارو د استسقاء	۳۸
۱۳	دارو د تخرک د وجود د خولو د بدبوئیدل	۳۹
۱۴	دارو د زیړی چه یرقان بالله شی	۴۰
۱۵	دارو د یرقان د جوړے۔	۴۱
۱۶	علاج د سیکے تبے	۴۲
۱۷	دارو د ډوډے تبے	″

شمارہ	ناروغتیا	مخ
۱۸	علاج د سیری	۴۳
۱۹	علاج د تنۂ خرلو بل رنگ	۴۴
	دارو د اشتها	۴۶
۲۰	دارو د قبض و صفائی اشتها د کمی	″
۲۱	دارو د جملہ بادو خصوصًا د کلیدے او کمال اشتها	۴۸
۲۲	دارو د نس د خلط دهر علت د اشتها	۵۰
۲۳	دارو د نس خوبی اؤ د بادکولے	۵۱
۲۴	دارو د کلیدے د درد	۵۲
۲۵	دارو د نس خوبی	۵۴
۲۶	علاج د بواسیر	۵۶
۲۷	علاج د بواسیر خونی	۵۷
۲۸	علاج د بواسیر خونی وبادی	″
۲۹	علاج د بواسیر کوید	۵۹
۳۰	علاج د موسینے اې بواسیر	۶۰
۳۱	دارو د ناسور	۶۱

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

شمارہ	ناروغتیا	مخ
۳۲	علاج د کدو دانے	۶۲
۳۳	جلاب	۶۳
۳۴	بل نوع جلابِ اعلیٰ	۶۵
۳۵	جلاب د بولو	۶۷
۳۶	علاج سنگِ مثانه	۶۸
۳۷	دارو د بولو بند شوی	״
۳۸	دلرے پرمیو	۶۹
۳۹	دافع پرمیو	״
۴۰	دارو د پرمیو د زحمت	۷۰
۴۱	دارو د قوت باه	۷۱
۴۲	دارو د قوت باه اولذتِ مباشرت	۷۳
۴۳	دارو د هګ خوارۍ	۷۴
۴۴	دارو د قطع شهوت	۷۵
۴۵	دارو مجرّب د خصیه د سپونږۍ	۷۶
۴۶	دارو د پیشک	۷۷
۴۷	علاج د کنده دانے	۷۹
۴۸	فائده د دینو د کښلو	۸۰
۴۹	ترکیب جلاب	۸۲
۵۰	فائده د سپیلنو	״

شمارہ	ناروغتیا	مخ
۵۱	فائده د سپیرکو	۸۳
۵۲	فائده د وجود د بادو په مروندئ	۸۴
۵۳	فائده د نسی بادو په کلونجی	״
۵۴	دارو د بادو په غوښو کښے	۸۵
۵۵	فائده د بادو په جمیا کښے	۸۶
۵۶	معجون ابوسلیم جمیع بادونه	״
۵۷	دارو د خفته بادو	۸۷
۵۸	بل معجون	۸۸
۵۹	حمام	۸۹
۶۰	حفاظت حمل	۹۰
۶۱	حق د مرد په عورت	۹۴
۶۲	حق د عورت په میړه	۹۹
۶۳	د صحت خبرے	۱۰۳
۶۴	د صحبت آداب	۱۰۹
۶۵	د عورت آداب	۱۱۲
۶۶	کسب وکار	۱۱۷
۶۷	ضمیمه	۱۱۸
۶۸	تولونه	۱۱۹
۶۹	فرهنګ	۱۳۰

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

بِسۡمِ اللّٰہِ الرَّحۡمٰنِ الرَّحِیۡمِ

۱ په دا رو کښې چې نیت وی
دا رونه دی عبادت وی

۲ عبادت په روغ صورت شی
ګټره کله عبادت شی

۳ ماؤ طب په کتابونو
نظر وکړه په بابونو

۴ چې هر رنځ لره فائده ده
هیله ده هیله ده

۵ که ډیر ست عمر ئے ټوک نور ینه
هیڅ علت به نه وي ځینه

۶ هم د مرد ه هم د ژن ده
هیله شفا د تن ده

۷ په ترتیب ئے خوړه هوښیاره
مصالح ورسره یا ره

۸ په ماهی په حمل نه ویه
له عسل ئے خوړاک بویه

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

۹ په غوایۀ په جوړا ئې ده
مله ئې کړه کړه انیا ده

۱۰ که سرطان وی که اسد وی
له نمک ئې سودے حد وی

۱۱ سنبله وی که میزان وی
د شکر و سره څان وی

۱۲ په لرم په لیندۀ سنبۀ وی
که سنبۀ سوند ورسره ملۀ وی

۱۳ په جدی دلوه چه ملۀ وی
بویه سنبۀ غټه په غشتنۀ وی

۱۴ نیمائی مصالحه بویه
نیمائی هلیله د سویه

۱۵ هلیله ده اوڅۀ قسمه
که خبر ئې له دے سمه

۱۶ که ئې کوشم وئیل گوډ دیږ ی
هوښیاران به خود پوهیږی

۱۷ هلیله چه څو څربه وی
پاس په ګ نه سنبۀ پخه وی

۱۸ سنبۀ دے نه په وزن کوره
نقم هغه سنبۀ وی اے ورورۀ

۱۹ که دوه درے کا له نه ره شی

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

تازه نوے دِ خوړه شی

۲۰ هیله که مُړتیا شی

په عَسَل کښے هم زهیا شی

۲۱ طبیعت چه دا نسان دے

په دے رنګه ئے بیان دے

۲۲ دَ هلک طبع اے زویه

کړمه ترڅه ده خوشخویه

۲۳ که سړے په عمر ځوان وی

ګرم خشک ددۀ بیان وی

۲۴ که سړے په صورت زوړ شی

هم خشکی لری هم سوړ شی

۲۵ اَدویه ئے په اَضداد کړه

فهم عقل هلته زیاد کړه

۲۶ کلیه ده ښۀ موزونه

ماده کښے له قانونه

عِلاج دَردِ سَر

۲۷ که تازه ماهی څوک واخلی

که روهو وی لابهتر

۲۸ اندرون ئے درست خالی کا

الایښی ئے کړه بدا

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

۲۹ ډَ مرو ه په پانړو ړک شی
د د ۀ ګیډۀ درست ځیکر

۳۰ بیا ئے ګیډه سره کوک کا
چه مُحکم شی لرو بَر

۳۱ ډَ کُنجد په تیل ئے پوخ کا
چه سنۀ پوخ شی سراسر

۳۲ بیا ډِ پوخ ماهی راواخلی
له ړو غنه کړم ئَی

۳۳ په طباخ کښے ډِ ئے پریږدی
چه غوړی شی ترے ئَیدر

۳۴ بیا ډِ صاف هغه غوړی کا
په شیشه ډِ ئے کا ډَ ړ

۳۵ په صاخ کښے ئے پوځ ځانګے
یا په پونړه کښے اَ ښدی

۳۶ چه ډَ د د ښښتن داوُ کا
پرے وړ کیږی د د ډِسر

۳۷ کۀ هغه ماهی ځوک وخوړی
مُود ئے یاد لری بیشتر

دا رو دنیم سَری

۳۸ کۀ په سر ډِ شقیقه شی
چه د ستر کو عقیقه شی

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

۳۹ ځنا وا خله شپږ ځله آس کړه
ته ئې پورے په سمې پاس کړه

۴۰ ستا صحت دے شپږ ځله کړه
ته ئې پورے کړاے وړاندې وړه

فصل دستر کودارو

۴۱ کوړ کن فلفلین وړاندې وړه ا
بیا د کانړې مالګه کوړه

۴۲ بابیرنک سوندې کوته هم
یا ړه وچه چټړه هم

۴۳ ډنیم پاڼړے موته ویا ړه
دا دارو د دستر کو غوا ړه

۴۴ دا هسې برابر جا نه!
وا خله ته له شپږ ځله کانه

۴۵ له متیازو ئے ته آس کړه
ترے کولئ سانړے په قیاس کړه

۴۶ په سایه کړه کولئ وچ
چه یه کے وی تر ښه ښے

۴۷ سائیده کړه په اوبو شی
ستا په ستر کو پورے ټروشی

۴۸ د نزول مرض به وړ ک کا
په فرصت به مرض سړک کا

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

نوع دیگر

۴۹ کړ له شهد و له ډوغنه
پورے کیږي ډډه سودمنه

۵۰ د سبل مرض به ورک کا
د ننګور مرض به سپک کا

نوع دیگر

۵۱ له هندی سره اے یارہ
کړئے پورے کا څو وارہ

۵۲ چه شنۍ باد پرے د یرقان وی
د بیمار به ورک آسان وی

۵۳ کړئے پورے کا له بو له
خلاص به شی د برینې له هوله

۵۴ د بنګړے له اوبو یا رہ
شیکو دی وړی له بیمارہ

۵۵ کړ د بنځے پټی پرے کړ کا
د لمو کل به کړ وړ کا

۵۶ کړ یوه پوړۍ څوک وخوری
د مشکور به وش به نه مری

۵۷ سم خورلی لره بس دہ
د یر ببشانه فریاد رس دہ

۵۸ غوړ د غواچه زارۍ د یر شی

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

ده ساله یاتردے تیرشی

۵۹ هم هغه شپهٔ وی هرکوم

د لمونږ حمت ته وږوږه

۶۰ ما میږه هم په دا شان ده

چه د دوو ستړکودرمان ږ

۶۱ کړا نجهٔ سړے تاوده کا

اطریفل سره ئے اویهٔ کا

۶۲ پکښے روب تاوده رانجه کا

اووهٔ څله دا رنګ و کا

۶۳ په دا رنګ د شپے پهٔ

اووهٔ څله روب پرے کئی

۶۴ بیا دِ دا ږه شپهٔ میده کا

په لمو دِ ئے شپهٔ سیده کا

۶۵ چه د ستړکو ئے زحمت وی

نور به دا را نجهٔ صحت وی

دارو د نزول یعنی آب مروارید

۶۶ د تزول دا شپهٔ دا رو وی

مبتدی د ږانځ جا رو وی

۶۷ شنه تو تیا نیلا تو تیا وی

چه شپهٔ شنهٔ وی بے هتا وی

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

۶۸ وړسره هیله نړ ده
برابر دوا ړه اے مرده

۶۹ په تول سم سره میده کا
په بصر کښے سیده کا

۷۰ تل دوه درے میله اخله
بیا پرے خوب وکا ځمله

۷۱ چه د دې ست زحمت وکیږي
په بصر د پورے کیږي

۷۲ په دُنیا کښے که هر څهٔ شته
ترے بل دا ړ و شیهٔ نشته

دارود ستر کوچنے نزول آب ورېدلے بولی

۷۳ د نزول علت بلا دے
د چا مهٔ شه لا دوا دے

۷۴ چه جراح ئے پردے وا کا
مکړ هله څوک بینا کا

۷۵ ما یونقل دے لیدلے
په "شفا علیل" کښے کښلے

۷۶ هغه نقل دې ته کښلے
نړۀ له خپله نهٔ وایئے

۷۷ نواشک مرغ بسمل کا

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

د آهو واړه حاصل کا

۷۸ د سر واړه ټے کړا نړ کا

په سکاړه شی بیاټے سا نړ کا

۷۹ د نجو غوندِ ټے بوړ کا

د آس والی تاؤ ټے سوړ کا

۸۰ دسپین پیاړه او یه غیله

په چشمانو کړه دوه میله

۸۱ بیا میده د ړ وپړے وړ کړه

پټهٔ مخته په بصی کړه

۸۲ په دا شان کړه درے ایامه

کوندِ روغ شے نیک فرجامه

علاج د کُل د ستړ کو

۸۳ ړا شه کُل د شمکی کړه

وړ سره سنګ بصری کړه

۸۴ دواړه سم سره میډ کړه

په چشمانو ټے سید ه کړه

۸۵ کُل به ستا له ستړ کو ورک کا

نړه به ستا له غنه سپک کا

دارو د ستا ریکئ د ستړ کو

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

۸۶ یو ترکیب وارو ته نما ته
ډیر آسان دے نه ما جانځ

۸۷ کدورت د ستړکوړک کا
زړ بیمار له نخښه سپک کا

۸ لانجۍ واخلنل ډیر مه
بصری سنګ وړ سره سمه

۸۹ دوا ګره توکه سنۍ میده کا
په دوه ستړکوئے سیدۍ کا

ایضاً

۹۰ یو بصری بل ماميږه کړه
هم نه عفران کف ډیر یا کړه

۹۱ همه وار ګره سنۍ میده کړه
په لمبوئے تل سیده کړه

۹۲ کړد غبار ګه کل جارو کا
بختور به دا دا ګرو کا

ایضاً

۹۳ کۍ سړے په ستړکو تت وی
د نظرئے تفاوت و ی

۹۴ اول سنګ بصری یا ګره
مهلتی دویم ګ شما ګره

۹۵ بیا دریم غټړی غشته وی

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

دا چینی ورسره سنبه وی

۹۶ بیا پینځمه ئے آمله ده
فنفل کړ د بیا بلیله ده

۹۷ بلیله چه سنۍ پخته وی
چه ماغزۍ ئے دخسته وی

۹۸ دا اووۍ وار سره سره کړه
بیا ئے سنۍ سره میده کړه

۹۹ چه په وزن په تول سم وی
نۍ د نیات وی نۍ د کم وی

۱۰۰ له اوبو سره ئے کله کړه
سنۍ ئے تۍ سره کله وړکړه

۱۰۱ څو حبې کولئ کړه سانه ے
دا ډکه کړه ے نۍ درازے

۱۰۲ چه حاجت د هغه کس وی
نو یوه کولئ ئے بس وی

۱۰۳ له سره اوبو د حل شی
چه په ستر کو پورے تل شی

۱۰۴ دا عمل د په عشاء کا
ډ بصر و له د سبا کا

۱۰۵ ورته بنځے سړے اوښه دی
چه د ستر کو ولۍ پرے سنۍ دی

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

۱۰۶ کدورت بہ ئے وی کینی
سبۂ دی دادار وشوکینی

ایضاً

۱۰۷ سنگ بصری تاؤ دۂ کړہ
دا نگوړ تُرشے اوبۂ کړہ

۱۰۸ پہ هغه اوبو کښے جا نہ
دا دار و سارۂ کړہ جانہ

۱۰۹ اُووۂ خُلہ دار نگ وکړہ
پہ سبۂ شان ئے میدۂ تۂ کړہ

۱۱۰ پہ اوبو کښے ئے گولئ کړہ
دَ ہزار طوړ لکہ مولئ کړہ

۱۱۱ پہ وَړو، وړوئے سُولہ وَہ
پہ لہ بموئے پورے کوَہ

۱۱۲ آزمودہ ئے دہ بے شکہ
شُبہ کړہ لہ دِ لہ سپکہ

دارودَ اُورو دَ وِینے

۱۱۳ کہ دِ ځی لہ اُوړو وِینہ
دَ غا شیونو آفت وِینہ

۱۱۴ بد بوئی ئے لہ ځُلے دروی
پہ داشان بہ صحت موی

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

۱۱۵ پتکړے اَتهٔ دِ ړمه
هیڅ دِ نهٔ وی ړیاتو کمه

۱۱۶ کړ ما جو واخله هوښیارهٔ
دُ ګلا بو کُل هم یارهٔ

۱۱۷ بیا ساک عاقر قړه کړه
هر یو چا ړ دِ ړمه تهٔ کړه

۱۱۸ مانګه دوه دړ مه بویه
هیله هم هراړه زو یه

۱۱۹ وا ړ ه دا سړه میده کړه
په دندانو ئے مژه زده کړه

۱۲۰ پتکړے کهٔ څهٔ چندان وی
دَ دندانو به ئے درمان وی

۱۲۱ اتنکر غوندے دانے شته
پرے ئے مژه بهانے شته

فصل

۱۲۲ په دا حب کهٔ څوک پوهیږی
شوربد لی غابنی تینګیږی

۱۲۳ دَ خُلے بوئی کهٔ بد دچا وی
په دا حب سړه زیبا وی

۱۲۴ نور هم څو فائدے لرینه
پرے به پوه شی چے ئے خوړینه

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

۱۲۵ اولاچی لونک هوښیارہ
جانقل هم وړسره یارہ

۱۲۶ دا چینی کافور دوه دادی
خو لښتین ورسره بیا دی

۱۲۷ سپارې دا اووه څیزه
هر یو، یو درهم عزیزه

۱۲۸ کبابه حلوترې یارہ
هر یو، یو مثقال وشمارہ

۱۲۹ دترنج پوټکی څومره
څو چه دی حلوتر هومره

۱۳۰ دوه درهمه دمشک وی
مشک دِ دوه تانکه پرلک وی

۱۳۱ په کلاب کړه کوټې سارے
ته ئے خوړه غونډې درازے

لقوه باد

۱۳۲ چه د لقوه باد شی
مخ ئے کوږ څکه ئے کړه شی

۱۳۳ د بیمار سا تنه بویه
کوم څائے تاریک اے زویه

۱۳۴ اغوستن د پوستین وی

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

او خوراک دِئے انگبین وی

۱۳۵ تل دِ کرمہ غذا خورینہ
خوشفائے حاصل شینہ

۱۳۶ درست بائفل دِ پہ غابن نیسی
دخدائے فضل تہ دِ کسی

دارو د خفتہ باد

۱۳۷ د بنگرے وُلہ هم شبۂ دہ
خفتہ باد لرہ فائدہ دہ

۱۳۸ کہ پہ سیوری ئے کړے وُچہ
پہ مقدار کښے لکہ پچہ

۱۳۹ لہ تودو او بوئے نخرے
هر سبا نرحمت کا لرے

دارو د توخی

۱۴۰ مستیار ہ کہ شبۂ میدۂ شی
د خوبدے کُړے سرہ شی

۱۴۱ پہ نهار ہ ئے ځوک خورینہ
هر نک توخے وی کو ینہ

۱۴۲ تنبہ هم پر صحت موهی
دد او برینې پرے دملا دروهی

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

ایضاً

۱۴۳ فلفلین وا خلہ ھو بیا رہ
درسرہ قرقرہ یا ر ہ ۱

۱۴۴ فلفل مول ھم ورسرہ کرہ
ستوا سوند ھم لمانردہ کرہ

۱۴۵ سھاکہ ا فیون دِ ھم وی
اودہ دا ، سپیر کئ اتم وی

۱۴۶ یو کنجکہ ورسرہ کرہ
دا نہہ توکہ پہ شمار کرہ

۱۴۷ ھریوبو یہ یو دِ ر م
سپیر کئ شپارس پورے ضم

۱۴۸ سنہ کھتہ کرہ پیدا کرہ
دا ا قسام پکنے گریا کرہ

۱۴۹ کوئ جوړے کرہ چو پیړے
پہ مقدار کنے لکہ بیړے

۱۵۰ د سیا پہ وخت یوہ
صیشہ کوئ تہ خورہ

۱۵۱ ور پسے د چرکو نخو بنے
کہ دِ خونبی وی کہ ناخو بنے

۱۵۲ بے نمکہ وریتہ وخورہ
فھم وکرہ نو رشتہ مہ خورہ

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

۱۵۳ چه غرمه شی نه بالا شی
غور روتهٔ پسے بیا شی

۱۵۴ روتهٔ هم بے مالکے بویه
پرهیز سخت وُلره زویه

۱۵۵ چه دارونوړے هومره وخته
او بهٔ کړے څښه نیک بخته

۱۵۶ هرکز مهٔ څښه او بهٔ سړے
پرهیز تینګ کړه که ژغهٔ مړے

۱۵۷ که دا پند مے فراموش کړے
او بهٔ مخے چے نوش کړے

۱۵۸ ځان به دوځے په خپله
دَ نړی په رنځ عا قله

۱۵۹ سنهٔ دارو ډیر دَ سرفه دی
مجرب دی هم طرفه دی

اَیضًا

۱۶۰ سنهٔ پخه کړکنړه کوره
څنی زړی وا خله وره

۱۶۱ هغه زړی سنهٔ دریتهٔ کړه
آس ټے کړ په کښهٔ کړه

۱۶۲ دَ هر ټوخی دارو دا دی
چه آسان دارو ړی دا دی

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

۱۶۳ پانړے بیخ وا خلہ ړ ے
بنے وریتے ئے کړہ خوورے

۱۶۴ دا دا ړ و خورہ پہ تھا ړ ہ
شھد ھم وړ سرہ یا ړ ہ

استسقاء

۱۶۵ استسقاء دچا وُ مشہ
اوکہ وُشی دا ئے زدہ شہ

۱۶۶ تل ِ څنبی ړ اُو شبو پئی
مشپہ اڈ ورځ تتئی تتئی

۱۶۷ خو دا پئی ِ نا کہ څنبی
نہ خوارہ نہ ِ دا وُبہ څنبی

۱۶۸ استسقاء ھغہ رحمتدے
چہ کند ہ تر ھر علتدے

۱۶۹ دَسړی کیدہ مشکے شی
وک پہ زیړ و اوبوڈے شی

۱۷۰ لاس و پنے ئے وُپرسیبزی
پہ ړ نگ نہ ِ پہ بلا سبکاریبزی

۱۷۱ دارو نور دا استسقاُ شتہ
خو دا وُ شبو پئی ړ ا ساشتہ

دا ھم دارو ړ ا استسقاُدی

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

۱۷۲ وا خله سخا وُجه بیماره
فلفل درانه ورسره یا ماره

۱۷۳ دوا ره سم شپږ شپږ درمه
هِنجه درے وا خله هم مه

۱۷۴ زنجبیل دولسُ درمه
جوائن پانزده اکرمه

۱۷۵ کته شل څلور درمه
وا ره یوځائے کړه پُرغمه

۱۷۶ هلیله اتلس زر ده
حبه یو درم باور ده

۱۷۷ وا ره شپږ سره میده کړه
په تودو اوبو دا زده کړه

۱۷۸ دوه درمه هرسباخوره
پورے لطیفه شپږ غذا خوره

۱۷۹ کوندِ وی چه رنځ دِ ورک شی
په صحت دِ وجود سپک شی

دارو د تخرک د وجود د خولو د پدبویئ

۱۸۰ ه کلا بوکُل عجب دی
ورسره سُنبل الطیب دی

۱۸۱ دریئم سور کونی بویه
پتیکړے سونامکی زویه

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

۱۸۲ واپښځه توکه میده کړه
له ګلابونځ سره کړه

۱۸۳ په بدن ئې مالیده کړه
دا عجب دارو دعا زده کړه

۱۸۴ که ډیدو نوی لوبیا ځما
خوشبوئی به ئې هر سوځی

دارو د زیږی چه یرقان بالهٔ شی

۱۸۵ ښهٔ دا دارو د یرقان دا دعا
که ئې وګورے آسان دعا

۱۸۶ پښتانهٔ ئې زیږے بولی
سړے زیږ پریږدی په غولی

۱۸۷ وسپنځرے چه ډیر زوړ وی
دے علاج ته هغه ښه وړ وی

۱۸۸ تهٔ ئے واچوه په اور کښے
ښهٔ ئے سوړ کړه په تنور کښے

۱۸۹ وا خله بیا د غوا متیازے
نور څهٔ هیڅ نه ځویاوازے

۱۹۰ په متیازو کښے ئے ښه ړ کړه
او وهٔ خله ئے تود سور کړه

۱۹۱ په ښهٔ سوړ شی بیائے آس کړه
یو ورځ څښے په لاس کړه

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

۱۹۲ په ناشته ئے په هفته خوره
اودۀ ورځے ئے پوره خوره

۱۹۳ بیائے بله هفته جانه
خو د له شهدوله روغانه

۱۹۴ شړوبے هم ورسره بویه
غوږ شړوبے دغوا نه ویه

۱۹۵ دَصحت لمنځ اُمید کړه
سبۀ دارودی اعتقید کړه

دارودَ پیرقان اَودَ جوړے

۱۹۶ دُسپنخړے واخله یاره
ورسره شهد هوسنیاره

۱۹۷ هم خوږے شړوبے دغوا کړه
هریو، یو دَرهم پیدا کړه

۱۹۸ په نهارۀ دادرے څیزه
سره وخوړه اے عزیزه

۱۹۹ بیا دَمیوروتئ بویه
دَ غرے په وخت اے نه ویه

۲۰۰ دَ غرے په وخت ئے وخوړه
غوږدَ غوا ورسره تۀ خوړه

۲۰۱ اودۀ ورځے دارنګ تۀ کړه
نور دِهرکارته شا تۀ کړه

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

۲۰۲ خو پرهیز ډیر سخت وی
زړه روغ شے که ډیر بخت وی

۲۰۳ په لوئے طب کښے لید لی
بیا په خود ے ډاکټر ما ئیلی

علاج د سیکے تبے

۲۰۴ که د تبه شی د سیکے
په زیړے کښے وچ کلک ے

۲۰۵ کلونجی واخله میده کړه
نور په شهدو کښے سیده کړه

۲۰۶ په نهار ه ئے تنه وخورئ
طعام دیرساعت پرته خورئ

۲۰۷ اووه ورځے دا رنګ کار کړه
د صحت ته انتظار کړه

۲۰۸ هم دارو دی هم سنت دی
دبخار ی په روایت دی

دارو د زوے تبے

۲۰۹ پوښ نانړ چرائته دوا ړه
باسم، سونډ، کشنیز دریوا ړه

۲۱۰ سره سم دوه دوه د ډ مه
چار سیر ماء واخله هډ مه

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

۲۱۱ سره واړه جوشیده کړې
خونیم سیر او بې نیغه نه کړه

۲۱۳ او بې ګډې کړه په شهد
په خوراک ئې وکړه جهد

۲۱۳ تمور غیجې دا دارو کړه
د شفاء په لوړۍ ورکړه

۲۱۴ د ذوقي تبې به دوړ کا
رنځور ان به پرې سرور کا

علاج دَسیرۍ

۲۱۵ دَسیرۍ یو سپک علاج دے
صحیح غښې د اماج دے

۲۱۶ ستا صورت به په داسې شي
که پې هیڅ د علاج نه شي

۲۱۷ چې اول سحر شي پا سه
د مولا ودَرته خاصه

۲۱۸ اودس وکړه خاص الخاصَ
خدائے ته وُدرِه له اخلاصَ

۲۱۹ ته چې نوے وُضو وُکړے
دوه رکعته نمونځ به وُکړے

۲۲۰ مناجات وکړه مولیٰ ته
د شافی علیم دانا ته

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

۲۲۱ اوبۀ وا خله ته له شهره
په کوشه له تمام شهره

۲۲۲ اِسم دا لولـه نر خُله
په حضور دَ نر ربّ په خُله

۲۲۳ چه یا حَیُّی یا قیّوم دے
کوهر پا وَته معلوم دے

۲۲۴ دا اوبۀ ورباندِ دم کړه
نر ئے نوش په هغه دم کړه

۲۲۵ سبا بیا وکړه دلبره
دا رنگ کا ر دزړۀ سره

۲۲۶ بل سبا دِ بیا هم وُشی
ستا صحت به په دا وُشی

۲۲۷ آزمودۀ دی له بزرگانو
مُجرّب دی اے یارانو

اَیضًا

۲۲۸ دَ سیارے دارو دوا دے
تجربه پرے دهر چا دے

۲۲۹ دَ خرے پٹی څنبه په نهارۀ
چه ډیر نخ درومی بیا ره

علاج دَ نۀ څرلو

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

۲۳۰ لونګ وُ ویشوه جانه
دوَه دې مه اے پروانه

۲۳۱ دَلونګو اوبهٔ نوش کړه
سبهٔ دارُو دې نا کوش کړه

۲۳۲ نهٔ غرول په دا ورکیږې
ګے لا هم په دا سبهٔ کیږې

۲۳۳ دے عِلّت ته تر لونګو
سبهٔ نا ړ جیل دې دَ فرنګو

۲۳۴ څهٔ چه وخورے یا پیدا کا
نړۍ دوا در هوبدا کا

۲۳۵ بے طاقت شی لا دِ تبه
دلرزے ړا شی غالبه

۲۳۶ دا ځو توکه نوبنه په دا څې
هسے نه چه لږ په دا څې

اَیضًا

۲۳۷ وا ړه سُوند غنیه غشیه وې
چه دَ ټے دَ پا ړه سبهٔ وې

۲۳۸ وا ړه سم دوه دوه دِ ړ مه
کپړه چانړے کړه هملمه

۲۳۹ په اوبو کښے ټے په جوش کړه
پاس پرے کړے اوبهٔ توش کړه

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

بل رنګ دارو اشتهالرو

۲۴۰ اشتهالره څو څیزه
مُجرب دی له تمیزه

۲۴۱ قبر نفل څلور یرمه
مستکی وړ سره سمه

۲۴۲ شل یرمه سُوندرهم بویه
وار ه شپه میده وړاسویه

۲۴۳ وار ه شپه سره ګډ وډکړه
دوچندان نبات پرې ګډکړه

۲۴۴ یو کف هر کله ناشته خوړه
په طعام پسے ئے تنه خوړه

۲۴۵ اشتها به یې ډیره سا دی
طبیعت به یې صفا وی

۲۴۶ شوړے پټی دوه درے لونګه
آس پرے ګډ کړه له فرهنګه

۲۴۷ که ناشته ئے هر سبا خوړے
شپه اعلیٰ دی که تلدا خوړے

۲۴۸ په زور والی به برنا ئے
خوړونکے به تر چا ئے

دارو د قبض وصفائی اشتهاد کمی

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

۲۴۹ د جمیا وُ تیل پیدا کړه
شیرشاهئ اتهٔ تهٔ دا کړه

۲۵۰ دَ مولئ تخم هم بو یه
دَ کاز رو تخم زو یه

۲۵۱ هر یوٗ نهٔ دِ سره واخله
شوا تلشٔ نړیات ترِ ما خله

۲۵۲ دوا ړه قِسمه نیهٔ میده کړه
په هغه تیل دِ سیده کړه

۲۵۳ پاس په اوسپانڈِ ئے کیږدٔ
نیهٔ نرمان ئے هلته پرینږده

۲۵۴ چه دَ تیلو خڅ پیدا شی
نو سِ دِ کوُنه هغه دواشی

۲۵۵ چه سارهٔ شی کوز په زمکه
سستی کړه له خا نه ورکه

۲۵۶ بیا ئے پاس په اور کړه باندے
چه ځڅ بیا کړه لاندِ باندے

۲۵۷ اوکهٔ ځڅ ئے بیا وُنهٔ کړو
نوچه دِ رنڅ ئے څهٔ نو وکړو

۲۵۸ نوڑ کوُنه کړه نیهٔ ئے حل کړه
په ډیلی کښے ئے سا تل کړه

۲۵۹ په یوه کوته دِ وخته

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

تہ همیشی نوږۍ نیک بخته

۲۶۰ ستا به قبض کړه کشاده
همیشه به وے د شاده

۲۶۱ اشتها به دِ کړه صافه
څۀ به وایم له اوصافه

۲۶۲ سستی مکړه په داکار کښے
کډا غږی لوے په لار کښے

دارو د جملہ بادو خصوصاً کلیدۍ او د کمالِ اشتہا

۲۶۳ منۀ کچله شپارس دِرمه
په حساب نۀ بیش و کمه

۲۶۴ پیدا کړه نرما دلبره
د زړۀ غوږو د اچار وُره

۲۶۵ پښۀ پاوه پۀ د غواکړه
په دیګدان ئے خوشناکړه

۲۶۶ کچله کډه کړه لږشیره
په آتش ئے کړه ښان ځیره

۲۶۷ په وړو وړو ئے پیشو ه
شتابی پرے مۀ کو ه

۲۶۸ چه پۀ شی شپارس دِرمه
نور ئے زر کو نړکړه هدمه

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

۲۶۹ هغه کچله له شیر بیرون کړه
تکیه کاه فضل بیچون کړه

۲۷۰ په دوه سنګ کښے آس کړه
په تلوار ئے لاس په لاس کړه

۲۷۱ چه کچله وارِه میده شی
نور د بیا په پټ سیده شی

۲۷۲ کچله ګډه کړه په شیره
یو زمان ئے کړه خمیره

۲۷۳ نور تړے سازے کړه ګولئ
لږ تر څه زیاتے ترمئ

۲۷۴ هر سبا ئے په نهار ه
مدام ته خوره زما یار ه

۲۷۵ تداوی دِی بے پرهیزه
د شهوت د باد انګیزه

۲۷۶ اشتها کا ندی بسیاره
زیات تر حده ترمقداره

۲۷۷ باد د نفس د درست وجود
دَم تر دَمه کا نابود

۲۷۸ دا دارو مجرّب کا ردے
آزموده په هزار بارِدے

۲۷۹ تاکو د قبض دارو دی

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

بوا سیر لره جارو دی

۲۸۰ وینه با د دَ سړی کم کا

قبض نه ور تو زر عدم کا

۲۸۱ اشتها یه دِ کړه ډیره

خو ر ته ده به شي ترسیره

دارو دَ نسبی دَ خلط دهر عِلّت دِ اشتها

۲۸۲ هلیله خلو ر دِ ر مه

په حساب نهٔ بیش وکمه

۲۸۳ پترج لسلی دِ ر مه زویه

ناکیسر هم دا هومره بویه

۲۸۴ دوه دِ ر مه تیره تو ر ۀ

شل دِ ر مه دَ نیه بویه

۲۸۵ فلفل دوا ز اَنباله بیدهم

شل شل دا سیاه سفید هم

۲۸۶ شل دِ ر مه دِ کلو ی وی

شل دِ نو ر شماق پر دی اوی

۲۸۷ دا همه شی اَتهۀ شیز ه

چه ئ وُ شا ر ے عزیز ه

۲۸۸ دا همه سره میده کړه

بیا همه سره بیخته کړه

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

۲۸۹ دوہ سو چھل دِ ر مہ کُڑہ
نہ ځنہ بیش وکہ کُڑہ

۲۹۰ دا دوکُڑے سرہ گَډ کڑہ
تہ ئے نیمہ سرہ گَډ وَډکڑہ

۲۹۱ څنی سارے کڑہ کو لئ
پہ مقدار د بھلو لئ

۲۹۲ ھرہ وخ ئے پہ ناشتا خورہ
پہ آغاز ئے وَشتا خورہ

۲۹۳ طبیعت یہ دِ صفا کڑہ
خلط بہ لرے وا ہَستا کڑہ

۲۹۴ کہ دِ رنگ پہ زحمت زردوی
یا دِ نور دگیدے دردوی

۲۹۵ دا بہ وا ہ څنی دور شی
پہ صحت بہ دِ خ سُور شی

۲۹۶ اِشتھا بہ دِ شی دیرہ
خورلہ بہ شے ترسیرہ

دارو دَنس خوبی او دَبا دَ کولئ

۲۹۷ اطریفل ز نجبیل یا رہ!
څلور تو کہ شی وُ شمارہ

۲۹۸ سرہ وا ہ کہ دوہ دِ رمہ

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

برابر وا خله همدمه

۲۹۹ بیا او بهٔ خلور آشارهٔ
پکښے جوش کړه نه مایارهٔ

۳۰۰ چه نیم سیر او بهٔ شی پاتے
په حساب نهٔ کے نه یا تے

۳۰۱ تهٔ ئے وُ نوشه مشیر کړے
چه کوله شے نړے نړے

۳۰۲ څو دنّی کوله وړکیږی
دا دارو دِ هومره کیږی

۳۰۳ دکبل ولے اے زړ یه
چه سبهٔ نفع لری لویه

۳۰۴ نَم ئے کیږے لږه بیایه
حنّی ئے مهٔ نغړه تیک را یه

۳۰۵ چه دَکیږے دَرد علّت وی
په دا کار به ئے صحت وی

۳۰۶ دَنّی کا نکه په دا دَرد می
هم بیمار پرے صحت مومی

دارو دَکیږے دَدرد

۳۰۷ سبهٔ دارو دی دا دَکیږے
کهٔ دِ دَرد کیږی دَکیږے

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

۳۰۸ اشکونړه سپیرکئ جوکارهم
تنک سنګ واخله اشخارهم

۳۰۹ سبۀ څربه هلیله کوړه
پوستۍ واخله نه مادوړ

۳۱۰ واپینځۀ توکیه همدمه
سړه واړه دوه ډډمه

۳۱۱ اوبۀ واخله څلور سیره
پرے ډ اور لمبه کړه تیره

۳۱۲ سړه واړه بوشیده کړه
نرم اور پسے سیده کړه

۳۱۳ چه نیم سیر اوبۀ شی پاتے
اوبۀ نۀ وی کے نه یا تے

۳۱۴ بیا وړکړے کړه شکرے
په ناشتا یه ئے وڼخرے

۳۱۵ پوهاړه اولوټے لاچی کړه
هم سوړکت شکر تری کړه

۳۱۶ هر یو وړن شیرشاهی کړه
سبۀ ئے آس په هراهی کړه

۳۱۷ کۀ سیتے وی کۀ کمودے
په اوبو ئے کړه خمودے

۳۱۸ دَ شبنم وَتہ ئے کیږده

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

د سبا تر وخت ئے پریږده

۳۱۹ دارو وڅښه لسا ګوښ کړه

دارو بۀ وی پسے نوش کړه

۳۲۰ په اول خوراک کښ جوړ شے

دے دارونه به خو دسوی شے

۳۲۱ اوګډ نه دا هیسے بیا کړه

په سبا په بل سبا کړه

دارو د نسس خوږی

۳۲۲ منۀ بلکت مائین تیار کړه

بکان بید وی سړۍ یا ر کړه

۳۲۳ بل اناړ دانه کړه وال هم

بل تری سفید احوال هم

۳۲۴ دا پینځه اول چه دینه

شیرشاهی دهریو وینه

۳۲۵ دهمه ؤ په مقدار

تری کړه وی سره یار

۳۲۶ همه وار ه سره ګډ کړه

بیائے منۀ سره ګډ وډ کړه

۳۲۷ یو کف وڅښه یا دوه کفه

غښے بیا به تر هدفه

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

۳۲۸ وړ سره اویۀ نړ نوش کړه
سبۀ دا وړ دی تۀ نوش کړه

۳۲۹ ساده وړیژے له روغته
یا جفرات نه ما لا لته

۳۳۰ پسے ډ خوړه خدائے ډروغ کړه
نو طاعت کړه ځان فروغ کړه

اَیضًا

۳۳۱ که سپیر کئ وا ځلے وَرتے کړے
په هم سنګ ددوئ اوے کړے

۳۳۲ په دوه سنګه کښے ئے آس کړه
ترغلیبل ئے کوه وپاس کړه

۳۳۳ یوګف تیرے تر دهن خوړه
ورپسے کوت دروغن خوړه

۳۳۴ ساده وړیژے له جفرا ته
پسے ډ خوړه له قیما ته

۳۳۵ له اِطلاقه به دِ خدائے
شفاء دے کا په خپل ځائے

اَیضًا

۳۳۶ موچړ س کړه دهاوی کړه
اَندے جوړ شکر تړی کړه

۳۳۷ پیسه بَرهر یو پیدا کړه

1567

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

په دوه سنګه ئے کسیا کړه

۳۳۸ په ناشتا یوکف خوراک کړه
سستی مکړه ځان چالاک کړه

۳۳۹ د ستوا وبهٔ پرے نوش کړه
د اطلاق دا رود ما کوش کړه

د رودَ ہوا سیر

۳۴۰ یو چمبوئے د شجر دے
په خسترو کښے مضمر دے

۳۴۱ په خسترو کښے روان حئ
خس چاپیره دهٔ ترځان حئ

۳۴۲ کهٔ هغه واخلے سبما ره
لږ ژور وُکړے یا ره

۳۴۳ پکښے واچوه سکروټے
کهٔ وَړے وی کهٔ څو غټے

۳۴۴ په سکرو تړ چمچی کښیږده
وَ مقعد ته ئے دود پریږده

۳۴۵ باندِ کښینه ترسا عته
مویښی کا لته پته

۳۴۶ په څو ورځے دا علاج کړه
له زحمته استهاج کړه

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

علاج د بواسیر خونی

۳۴۷ د شړشمو تیل دارو دی
بواسیرلره ډیر ښه دی

۳۴۸ د خونی، نهۀ د یادی وی
چې ځان خوږی په ښادی وی

۳۴۹ ته ځ و خوږه په نهار
خو دبه و وینې نشته ډار

۳۵۰ تن قوی بواسیر وړک کړه
په هډو نوسۍ سپک کړه

۳۵۱ که څۀ دردونه په عظام وی
یا جوله وی یا ناکام وی

۳۵۲ یا نس خوږ ی یا خاږ نبت وی
یا دلونیو آزمیښت وی

۳۵۳ تل ئې دوۀ علاج تریاق دے
د دا ناو ئې اتفاق دے

علاج د بواسیر خونی اوبلدی

۳۵۴ د غزبور وا څله دلدار
پاس په اوږ ئې کیږ ده یار

۳۵۵ دود ئې پریږ ده و مقعد نه

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

سنۀ دارو دی او وړانځ یې ته

۳۵۶ یوځو وړانځ لس یا شل

هیڅ کړه ، مکړه تحمّل

ایضاً

۳۵۷ کۀ مقعد په خُلۀ وی غوڅ

اینځ نینځ سُوتے بُوتے

۳۵۸ دچرچنړو کتد کی کوره

سپین توے سنۀ وانړۀ وروړۀ

۳۵۹ هغه سپین سره میده کړه

دُوئی په جوک نیمه پلیسه کړه

۳۶۰ کُنج دغوا وا خله په ځله

په شینه اوبۀ سل ځله

۳۶۱ سنۀ ئے پریوینځه اے دله

په کاغذ باندِ ئے وله

۳۶۲ پس ئے سانره په مقدار کړه

کُنج پرے پورے په واړه واړه کړه

۳۶۳ هغه سپین پرے بیاد پا سه

دُوړه کړه په دوا ره لاسه

۳۶۴ لور ئے پورے په مقعد کړه

درّے خلور ورځے ئے حد کړه

۳۶۵ خو تل ملاست اوسه د لبره

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

چه دِ چاړه شی زړ تر سره

۳۶۶ ناست ولاړ دلبره بَد دی

ضړ دیرلړی اَشد دی

۳۶۷ ستابه غوټه غوڅه پریکړه

لکه ځوک چه مسخر یکړه

۳۶۸ نهٔ آړه اړنهٔ ئے سختی شته

نهٔ ئے نوړه بد بختی شته

۳۶۹ ترهر تاڼ هم بهتر دی

دے علاج لږ مقرر دی

علاج بواسیر کو بَد

۳۷۰ کباب چینی شکر تری کړه

دوا ړه نیمه شیرشاهی کړه

۳۷۱ دوا ړه نیمهٔ سره میده کړه

ځو سباه ئے پَکَه کړه

۳۷۲ د څوفی بواسیر وُ لے

زړ په زړ کوړه وُ کښلے

۳۷۳ کهٔ پرهیز ورسره وُ کړے

دیر ښهٔ کار دے کهٔ ئے تهٔ کړے

۳۷۴ بل علاج د بواسیر دے

چه دهر علاج اَمیر دے

۳۷۵ په میره یوٗ بوتے کیږی

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

مَندا نړوپه نام نو میږ ی

۳۷۶ هغه بوټے وُچ میده کړه

تری ، مړچ هم وړسره کړه

۳۷۷ همه وار ه سره کُلا کړه

وا ړ ه ښۀ سره کُلا ودکړه

۳۷۸ په دوه سنګه کښے ئے آس کړه

تر غلیل ئے کوټ وپاس کړه

۳۷۹ یو یوڅکت په هر سبا خو ړه

څلویښت ورځ مدام دا خوړه

۳۸۰ غوړی ورځوړے پسے وُ خو ړه

مَئی دِ نۀ وی سُوړه تۀ خو ړه

۳۸۱ کۀ دوتئی غوړی به تۀ خوړے

دا هم ښۀ دی بد به نۀ خوړے

۳۸۲ له ترشئی ، بادئی پرهیز کړه

نور خوراک دَ هریوُ څیز کړه

۳۸۳ یو عجب عجیب علاج د ے

صحیح غښے دَ آماج د ے

علاج د موسپینے ای بواسیر

۳۸۴ کۀ علاج د موسپینی کړے

د کیو ړے پټ به سلی کړے

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

۳۸۵ وامیدہ خالص تنہا کړہ
سنۍ غوړی د غوا پیدا کړہ

۳۸۶ پټ په وزن دوہ دمړی کا
اڅ خلور پسے غوړی کا

۳۸۷ دوہ خوراک متواتر خورہ
اڅ غوړی وریڑے وا فر خورہ

۳۸۸ کۍ پرے وک کاندے شکم
موسپینے بہ د شی کم

۳۸۹ لہ پرهیزہ وکړہ بیم
دا حکمت دے د حکیم

۳۹۰ خلور مہ ورځ بہ خلاص شے
لہ دے ر نځ بہ بیوسواس شے

د ارو د ناسور

۳۹۱ کۍ خر ول وا خلے بیارہ
وړ سرہ کړ کوړہ یارہ

۳۹۲ دا دوہ توکہ سرہ آس کړہ
په ناسور باندے ئے پاس کړہ

۳۹۳ کۍ کرم د کریم وشی
ستا ناسور بہ په دے سنۍ شی

نوع دیگر برائے ناسور

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

۳۹۴ له ماهی که ا ستخوان کړے
په آتش کښے ئے بریان کړے

۳۹۵ په آتش کښے ئے میده کړے
چه ئے سنبۀ تورۀ اِیره کړے

۳۹۶ دُ کنجلو تیل پیدا کړه
غه اِیره پکښے حلوا کړه

۳۹۷ څۀ خولۍ په ناسور کړے
یو څو ورځے داضو ورکړے

۳۹۸ خدائے به روغ کړه ستاناسور
دے شافی دے هم غفور

علاج دَ کدوودانے

۳۹۹ کۀ د چا کدوودانه وی
چه ئے ورکه بهانه وی

۴۰۰ منقه ، کا میلۀ کوره
هم چار مغز بابیرنک دوره

۴۰۱ مستنجر هم وی سره کړه
واړه سنبۀ سره میده کړه

۴۰۲ هر یو نیمه شیرشاهی کړه
کُړه هم ئے همراهی کړه

۴۰۳ په مقدار دَ دواړو دا کړه

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

سره کله واړه کړ یا کړه
۴۰۴ درڅه کوئ کړه څنی سازے
که وی کړدے که دراز ے
۴۰۵ تنه د شپے نهار ه څمله
یو کوئ سیا آ خله
۴۰۶ د سیا په وخت ئے وُ خوړه
څنه خو پس پرار وکړه تنه خوړ
۴۰۷ که د زړه څنه خو نفله شی
لږ سپیر کئ د پرے پکه شی
۴۰۸ کدو دانه که خراطین وی
یا بل قسم سور او سپین وی
۴۰۹ همکی به پرے معدوم شی
په خوراک به خو ر معلوم شی

جُلاب

۴۱۰ هلیله کابلی مرد ه
واخله بیا هلیله زرده
۴۱۱ وی پسے هلیله تو ره
بیا د نیه واخله اے زوره
۴۱۲ تیج کابڼه ، ویلنے دوا ره
د نیلتی تخم ئے خوا ره
۴۱۳ گُل بنفشه اے اکرمه

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

هر کدام پینځه ډېرمه

۴۱۴ مصیبت نسوت دا دواړه

هر یو هفت ډېرمه غواړه

۴۱۵ دادا ږدو واړه وشمار ه

لسلی څیزونه شوای یار ه

۴۱۶ واړه کو ښے کو ښے آس کړه

ترغښیل ئے کونه وپاس کړه

۴۱۷ بیائے کمل په کښینه کړه

سره سنبۍ ئے خمیره کړه

۴۱۸ لکه زنۍ د کرکټر ے

کو لئ وکړے کړدے پلے

۴۱۹ چه د شپے په وخت څملے

په دهن به یو ه وُلے

۴۲۰ پوے او یه کوټ کړه شیرکړے

چه کو لئ کړه ترے ترے

۴۲۱ یو څو شپے دا هسے کار کړه

د کو لئ خوراک ورکړه

۴۲۲ دا کو لئ به یو څو دسته

د اِخلاط بلا کړه پسته

۴۲۳ که نه حمت ډِ د سودا وی

پرے به ځی که د صفرا وی

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

۴۲۴ دا ګلاب مفید ګلاب دی
صفت شوی په هر باب دی

۴۲۵ پرے خوراک ورټرے ماسته خوره
نمک سنګ وړ سره تنه خوره

۴۲۶ وریته کړے زیره سپینه
د مستو سره دِ دِ بینه

۴۲۷ که اثر دا سهال کم وی
په نسوت دِ زیات وکم وی

۴۲۸ که سناء مکی موے
نیے فائدے لری معلوے

۴۲۹ دوه دِ رمه ئے میده کړه
له نبا ته ئے سره کړه

۴۳۰ دوه دِ رمه دِ نبات وی
نه دِ کم وی نه دِ زیات وی

۴۳۱ چه فارغ شے یو څولاسه
بهتر ماست وخوړ د پاسه

۴۳۲ چه ئے وخورے له ماکوش کړه
پرے شیر کړے اوبه نوش کړه

۴۳۳ له شودو، پیو خواړه شی
سناء لا له شودو نیه شی

بل نوع ګلاب اعلیٰ

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

۴۳۴ راته غوږ کیږ ده جلاب دی
بے ضرره مستطاب دی

۴۳۵ یوتروے بل عشق پیچه کړه
سناء مکی ، بل هلیله کړه

۴۳۶ اډیلے بر هر یوُ واخله
نبات وکم ترِ ذرّه ماخله

۴۳۷ دا همه سره میده کړه
په کاغذ کښے ئے سیده کړه

۴۳۸ پتاسے دوه شیرشاهی کړه
دَاویو ئے همراهی کړه

۴۳۹ سنۀ شرین شربت ترے ساز کړه
منقه پکښے کدا نه کړه

۴۴۰ منقه اډیله بَر کړه
قهم مۀ پکښے لَر بَر کړه

۴۴۱ کُل دا روپه شربت توئے کړه
سنۀ ئے حَل پکښے فرۆئے کړه

۴۴۲ بسم الله کړه نورے نوش کړه
اُوکړه مۀ خوږ پسے کوش کړه

۴۴۳ تابه کښینوی څو دَسته
کُل سبا به دِ کړه پَسته

۴۴۴ چه فارغ شے له جُلابه

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

کیچرے غوږ غوږه بے پایا به
۴۴۵ نۀ ئے سوتر نۀ ئے کدا ترشته
نۀ ئے عطشی نۀ ئے خیار شته
۴۴۶ د شاهانو متا سب دی
په معنیٰ مصری سالب دی

جُلاب دَبولو

۴۴۷ ما یَو ندچینی واخله عاقله
جو کار هم ورسره دِ له
۴۴۸ بیا شوره ئے قلمی کړه
همه واړه په سمی کړه
۴۴۹ یو دِرم دِ هریو وِینه
په نیمه شان دِ میده شینه
۴۵۰ چه همه سره وُسرو ے
په لَسټی کښے ئے کړه توے
۴۵۱ همه واړه سره نوش کړه
اندازی جاړوی لپاکوش کړه
۴۵۲ ورپسے هم لسی دِیر ه
ترحساب تر شمار ه تیره
۴۵۳ پے دې پسے څنیسه بے تعطیله
دی جلاب بے قال و قیله

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

۴۵۴ ستا پیشاب به شی سیلاب
دا رنګ کښلی په کتاب

علاج سنګ مثانه

۴۵۵ سهاګه، چوکړ، کور زړی
له تودو او بو چه نغړی

۴۵۶ که ځلوینت ورځ څوک وڅوری
رنځ د سنګ مثانه وړی

۴۵۷ دے نرحمت له ریوسنګ دے
لکه پچه توره په رنګ دے

۴۵۸ په مجرا لیهوده ئے بو لی
د طلا په نرخ ئے تو لی

۴۵۹ چه بیمار ئے سولو ینه
په سباسبا ئے خوریه

۴۶۰ چه ئے سنګِ مثانه وی
توئے به دا دانه وانه وی

دارو د بولو بند شوؤ

۴۶۱ د چمبیلی ګل درے ډرمه
د باد رنګ زړی اکرمه

۴۶۲ دا څلور ډرمه نول کړه

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

هله وار ه سره ټول کړه
٤٦٣ وار ه ښۀ سره میده کړه
او بۀ کړے ورسره کړه
٤٦٤ چه ئے ښکته کړے تر کومی
پرے به بول بسته دروُمی

برائے پرمیو

٤٦٥ دا درے څیزه پیرمفید دی
د دا تا دی د سعید دی
٤٦٦ یو جد وار ئے خطائی دی
چه دا روئے عطا ئی دی
٤٦٧ نرسی هند وانه بولی
د طلا په نرخ ئے پلوری
٤٦٨ بل تل تل کۀ دا رچینی خوړے
نفع سُود به ترهغه وُرے
٤٦٩ مَستکی هم تنها څو یه
نفع ډیره لری زو یه

دافع پرمیو

٤٧٠ څوک چه دا زحمت بیاموی
چه مزی ئے تل تل دروی

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

۴۷۱ په انزال کښے ئے سُرعت وی
دے اَخته په مشقت وی

۴۷۲ هم دِ سونف هم دِ نابات کا
په میزان دِ مساوات کا

۴۷۳ دُوئ دِ ښهٔ سره میده کا
یوُ یوُ کف دِ ئے پکه کا

۴۷۴ یوُ څو ورځے دِ ئے وُخوری
نمکین طعام دِ نهٔ څوری

۴۷۵ دوتهٔ بے دَمانکے ښهٔ دَه
دے نرحمت لره دَمه دَه

۴۷۶ کهٔ ے دانصیحت پند کا
تل د رِزق هم اَنند کا

دارودَ پرمیودَ نرحمت

۴۷۷ اطریفل کوړ کمښ یاره
چوب ناز مشک دلدار

۴۷۸ بیاکلوی، کته، پاپړه هم
دَ مڼړے وله ترخه هم

۴۷۹ دا همه برابر ښو یه
وا ړه ښهٔ سره وړسویه

۴۸۰ کښهٔ سره ئے تهٔ څوره

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

پرے لطیف لطیف خوارۂ خورہ

۴۸۱ په څوهتمه پرے ډ ینه
ر نځ د وا پروپه دے ځینه

ایضاً

۴۸۲ وا خله تو ر ه بنکړه لویه
اَ مله ز ریوب هم بو یه

۴۸۳ وا همه سره میده کړه
له نبا تو ئے سره کړه

۴۸۴ په وا هم دَ پرے د ر د ځی
هم دَ ښځے هم دَ مرد ځی

۴۸۵ وا دارو یو کف نهار خورہ
پرے خوراک وروسته په وار خوړ

دارو دَ قوّتِ با ه

۴۸۶ نک چهکش اَ د ر ک د لدار ه
دَ غوا پښی سره کړه یار ه

۴۸۷ تاؤ د ۂ نه، پښی اِ اُومهٔ وی
چه ئے څښی قوّت ئے ښهٔ وی

۴۸۸ شودهٔ پښی، دوه درے لونگه
آس کړه وا له ډیر فرهنگه

۴۸۹ کټ ناشته ئے هر سبا خوړے

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

سپۀ اَعلیٰ دی کۀ تل دا خورے

۴۹۰ پۀ زوړ والی بہ یرنا وے

خوَرِندہ بہ ترهرچا وے

اَیضًا

۴۹۱ مال کُو ندئ واخلہ میدۀ کړہ

تبے شکرے ورسرہ کړہ

۴۹۲ یو یوُ کف پہ هرسبا خورہ

یو یوُ کف پہ هر بیگاہ خورہ

۴۹۳ هیڅ پرهیز ورسرہ نشتہ

نۀ لہ ماکے، نۀ نورخۀ شتہ

۴۹۴ ستا شهوت بہ صد چندان کا

پہ زوړ والی بہ دِ خُوان کا

۴۹۵ سُوند، خا ئفل، کبابہ جا نہ

دارچینی واخلہ پروا نہ

۴۹۶ دا خلور دوہ دوہ دِرمہ

خلور وا ړہ پہ تول سمہ

۴۹۷ بیا لونگ عاقر قرہ هم

یو یو دا کړہ ورسرہ هم

۴۹۸ کندر خو، پنیڅہ دِرمہ

بیل بیدآس کړہ دا هدمہ

۴۹۹ دا دارو شی اووۀ خیزہ

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

چه ئے وُشمارے عزیزہ

۵۰۰ په عسل کښے ئے معجون کړہ

وایم تہٗ ئے خوراک چون کړہ

۵۰۱ دوہ ډرمہ په سبا خورہ

دوہ ډرمہ په مسا خورہ

۵۰۲ ذوق به ډیر موے ځوښورے

ځہٗ به وایم خو دبہ کورے

۵۰۳ کہٗ ډیر سوړ وے داهلہ کړہ

غم خورکی دنپل کالہٗ کړہ

داهم دارو دَ قوّتِ باہ او دلذّتِ مباشرت دی

۵۰۵ دار چینی لونگ اے یارہ

عاقر قرہ دریئم وُ شمارہ

۵۰۶ ز عفران دا څلور څیزہ

برابر سرہ عزیزہ

۵۰۷ ځہٗ خو مشک هم درسرہ کړہ

وارہ ښہٗ سرہ میدہ کړہ

۵۰۸ کښیہٗ سرہ ئے کڼ کړہ

تہٗ ئے ښہٗ سرہ کڼ وړکړہ

۵۰۹ کولئ جوړے کړہ ځوبیرے

په حساب یا تیرو بیر ے

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

۵۱۰ په ساعت د صحبت وروره
یوه ګوځوره کولۍ کوره

۵۱۱ دا دارو دی بې آفته
خالی نۀ دی له لذّته

۵۱۲ سبځه ئې سره راضی شی
صحبت لا متقاضی شی

۵۱۳ چې ترڅانه پیره سبۀ ده
کۀ ئې خورے فلاسفه ده

دا رود ډکه خوارۀ

۵۱۴ په زلمی چې شرم زور شی
له حجابه ډکه خور شی

۵۱۵ دا رچینی په ځله وڅوبه
په ذکر کې د وڅکه توبه

۵۱۶ ستا ذکر د ستا نګارۀ
په خپل لاس وینسی یارۀ

۵۱۷ دا رچینی وربانده مه ئې
کونډ کوم شی ستا سپی

۵۱۸ دا د شی بوس و کنارۀ
په هوس له تانه یارۀ

۵۱۹ خپل ذکر ورکړه په ځله کې

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

چه ئے زبینی عشق په زړه کښے

۵۲۰ چه میاشرم ورکیږی

هسے رنګ ئے ډیر یاکیږی

۵۲۱ معشوقه بویه طنازه

چه له یاره سره شی سازه

۵۲۲ چه نړۍ حیا نه ده وی

په امرد شی کښ ډیر ده وی

۵۲۳ که ډیر سسته وی پندۍ

وا خله بیخ د مرونډۍ

۵۲۴ په بنی لاس کښے ئے وُنیسه

ورنږدے شه نصیب کسه

دارو د قطع د شهوت

۵۲۵ کښ قاطع د نپل شهوت ئے

ډیر مئین په عبادت ئے

۵۲۶ نظرے ډیر نه دی نو بنے

ئے مشغول د ځان په غوښے

۵۲۷ ښکم ښینے نوم کافور دی

چه په هر طب مشهور دی

لہ په دے نقط نه شوم پوهه - هو بهو نقل کړے شو.

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

۵۲۸ کہ بوُ ئو ورځے دوست کړے
نپل شهوت به هسے روستکړے

۵۲۹ په به تنه نه وے خبر
نه د بنځے نه له نر

۵۳۰ د مولیٰ خاصه هم دا دہ
چتیره ترے لا اُولادہ

دارو مُجرّب د حضیه دسپونړی

۵۳۱ ږیم، دَنیه دوا ړه سره کړه
هر یوُ تول نیمه پیسه کړه

۵۳۲ هم دَ شوے پانړے روکه
پوُړه دے شیرشاهی جوکه

۵۳۳ بیا دَ ځوز ولے ئے مله کړه
څلور ـم دا، دے هغه کړه

۵۳۴ دپینځو پیسو مقدار کړه
وے دا دَ هغو یار کړه

۵۳۵ همه وا ړه سره کس کړه
په ښکر ئ کښے ئے تس نس کړه

۵۳۶ له او بو سره ئے حل کړه
نپل مشکل ورباندے حل کړه

۵۳۷ سره وا ړه کپړه چاتر کړه

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

دا دارو راحت د ځان کړه

۵۳۸ اویۀ نوشے په ټها ړه
تعطیل مۀ کوه ولاړه

۵۳۹ ځۀ خو پورے په چنبل کړه
وُے مړه سنۀ اَتکل کړه

۵۴۰ اَتۀ ورځے دارنګ کار کړه
خدائے دِروغ کړه خپل روزګار کړه

۵۴۱ غوښے مۀ خوړه نۀ کبو نه
نۀ تُرشی بادی څیز ونه

۵۴۲ سپوتړے هر ځائے چه پته وی
په دا کار به ئے شفا وی

۵۴۳ زَخمیه دسپونړی وروړه
سنۀ دارو دی وُکه ئے کوړه

۵۴۴ مُجرّب تجربه کار دی
دَ هر سپونړی دَ اَزارِدی

دارودَ پیشک

۵۴۵ دَ پیشک دارو دی جانه
تۀ ئے وُ نخوښه لمانه

۵۴۶ کامبیله، تور وانجو جانه
برابر آس کړه جانانه

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

۵۴۷ هره ورځ لږ ترنے اخله
د کنځلو تیل اے د له

۵۴۸ دا ډارو ورسره کله کړه
بیائے شبۀ سره کله وکړه

۵۴۹ په پیشک ئے کړه تنه پورے
نفع سور به ئے وکورے

۵۵۰ هغه د ښک ناستے په نمر کړه
نور وی دروسه مخ په لیږکړه

۵۵۱ خدائے دِ راوغ کړه له علته
پاتو مشے له صحته

۵۵۲ واخله تنه د سپلمئ پټئ
د غوا غوږ کله کړه په دوئ

۵۵۳ نهه لس ورځے ئے پریږده
په کوشه ځائے کښے ئے کیږده

۵۵۴ دغه پسه ئے راوا خلـــه
څخو لږ ترے مدام آخله

۵۵۵ په پیشک باندِ ئے کیږده
وُ ئے مړه نور ئے پریږده

۵۵۶ یونه مان ئے نمرته نسه
نندارِه کوه نور کسه

۵۵۷ دا عمل کوه څو ورځے

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

دور سه شی د غم وریځے

۵۵۸ په دارو کښے دا اعلیٰ دی

کوم دارو تر دا اولادی

علاج د کنده دانے

۵۵۹ که د چا کنده دانه وی

چه زرد آب ئے نشانه وی

۵۶۰ چه ئے زیړے او به ډروی

زیاتیدهٔ کا خارښی مومی

۵۶۱ واښ کونه اَغزی لرینه

شته یو بوټے هرځائے شینه

۵۶۲ په هند کوا پوټ کُنده دے

فارسی خارِ واښ کونه دے

۵۶۳ چه ئے وُلے دی تر لاندِ

ملو کان ترے مسواک کاندِ

۵۶۴ د دهٔ پانړے نیمه میده کړه

بیا ئے پورے په دانه کړه

۵۶۵ مُجرّب دارو دی جانه

ننهٔ داوُ منه نما نه

۵۶۶ چه ټوخُله ئے کړے پورے

رانځ به ورکشی خو به کورے

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

۵۶۷ کۀ وچاکندہ دانہ وی
دنسبتر ژاولہ ھم سبۀ وی

۵۶۸ دَ مولیٔ تخم ھم سبۀ دے
دے نہ حمت لرہ بائیۀ دے

۵۶۹ دَاوبو سرہ ئے اس کرہ
پہ دانہ ئے پورے پاس کرہ

فائدہ دَوینو وُکښلو

۵۷۰ قصد سرے لرہ نافع دے
دھزار زحمت دافع دے

۵۷۱ کۀ دَ خنځودانو نام دے
کۀ سرسام دے کۀ برسام دے

۵۷۲ کۀ مکتہ وی کۀ سبات وی
کۀ وی تبہ خۀ آفات وی

۵۷۳ پمن وائے کۀ حصبہ وی
کۀ دَ خُلے بدہ مزہ وی

۵۷۴ بد بوئی دَ خُلے یا وِینہ
چہ ئے پاس یاکُوزے وِینہ

۵۷۵ کۀ ننداق کۀ مغاجا وی
لہ فاسدو وِینودا وی

۵۷۶ چہ وُکاږے لہ قیفا لہ

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

وِینے لا بنے وی اے لالہ

۵۷۷ هفت اندام وی کہ قیفال وی

فصد دَ هل دِ کال په کال وی

۵۷۸ تر پنځوس چه عمر وتیرشی

دَ فصد کار دِ لږ نه دیر شی

۵۷۹ په سپرلی په مني نیۀ دے

فصد په بل اوان نیۀ نۀ دے

۵۸۰ درد دَ کام آماس دَ کومی

په هر ځائے علّت د سپومی

۵۸۱ فصد، جلاب دا دواړه څیزونه

لازمی کړی عزیزانه

۵۸۲ بل غشیان ورسره هم دے

هر ه میاشت غشیان لازم دے

۵۸۳ څوک چه کا دا دوه، درے کاره

تل به خلاص وی له آزاره

۵۸۴ چه دَ هر زحمت دوا دی

فصد، جلاب، غشیان هم دادی

۵۸۵ په دیر رنګه جلاب کیږی

هوښیاران به پرے پوهیږی

۵۸۶ نیۀ جلاب دَ هینلے وی

دَ تروے هم درے وی

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

۵۸۷ عام او خاص لره چه ښه ده
ښه تازه جمال کوته ده

ترکیب جُلاب

۵۸۸ هَلیله، تسوت دا دواړه
د نیلتی تخم و غواړه

۵۸۹ سره دواړه دوه درامه
سَمیده کړه اے همدمه

۵۹۰ له تودو اوبوئے نوش کړه
نور خوراک پرے فراموش کړه

۵۹۱ چه فارغ شے یو څو لاسه
بهت ښه وخوړه دپا سه

۵۹۲ چه خوږه خوراد مژه وی
نه د غوانه د نورځه وی

دا جُلاب عجب جُلاب دے
سُورئے کښلے په کتاب دے

فائده د سپیلنی

۵۹۴ سپیلنی دارودی جانه
نشته ښه دارو تر دا نه

۵۹۵ که له سوده ئے خبر شے
په خوراک به ئے تل سَرشے

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

۵۹۶ برص پیښے دچا وُ مشه
کۀ ئے وُشی دائے نه ده شه

۵۹۷ یوُ مثقال رِئے تل خورینه
چه نه رحمت ئے لرے شینه

۵۹۸ کۀ ئے تل سیڑے په کور کښے
تل به نۀ وے شروشور کښے

۵۹۹ کۀ دیوان وی یا پیریان وی
همیشه به دِ امان وی

۶۰۰ په خورلو هم په سولو
سود ئے دیر دے تروئیلو

فائده د سپیرکو

۶۰۱ کۀ سپیر کئ شکر ے سے
سره آس کړے بیش و کے

۶۰۲ یوُ یوُ کف په هر سبا نوړے
په دې ست عمر هیڅ دا نوړے

۶۰۳ هو نه رحمت په دا ورکیږی
پر ے قوّت د مرد نه یا تیږی

۶۰۴ دا وئیل باور له ما کړه
اوکۀ نه تجربه بیا کړه

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

فائدہ د وجود د بلو پہ مروندئ

۶۰۵ کورہ لویہ مروندئ
منۂ تانہ نۂ وی لندئ

۶۰۶ دد ے پانے کرہ نچورے
او بۂ پیلے کرہ ترے جورے

۶۰۷ پہ مقدار پینځہ دِرمہ
او بۂ بس دی اے همدمہ

۶۰۸ پرے اُدوۂ دِرمہ پئی
د غوا کدر کرہ تۂ پہ دئ

۶۰۹ دد ے دِرمہ غور د غواهم
کدر کرہ دا غورہ هر سباهم

۶۱۰ خو دبہ باد د تن ورکیږی
دا دارو دِ وائیم کیږی

فائدہ د تنس باد و پہ کلونجی

۶۱۱ کلونجی عجب دارو دی
هر نا رحمت لرہ جارودی

۶۱۲ پہ حدیث کښے دی راغلی
پہ صحیح بخاری کښلی

۶۱۳ هم صحت د هر نارحمت دے
هم شفا د ہ هم سنت دے

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

۶۱۴ دَنسی یاد پرے هیښ وک شی
چه ترَ دمه سرے سپک شی

دارو دَبادو په غوښو کښے

۶۱۵ کهٔ سړی په تن کښے باد وی
چه عاجز ترهر اُستاد وی

۶۱۶ یا په غوښه یا په هډ وی
یا په دوارو کښے کړ وړ وی

۶۱۷ پانړے ښے دَ مړو وندئ
کهٔ وښے وی کهٔ لندئ

۶۱۸ په اد بو کښے دِ جوش کړه
چه جوش سینهٔ ونوځوش کړه

۶۱۹ نور دِ موټ وسره تل کړه
اور دِ سینهٔ ور پسے بل کړه

۶۲۰ هغه موټ چه سینهٔ پاسته شی
پاستهٔ ځهٔ یلکم وراسته شی

۶۲۱ نور دِ هر ځهٔ له اورکوښ کړه
ځان دِ پوټے په دا رموز کړه

۶۲۲ وچ دِ دا ره په غارهٔ کړه
موټ دِ بے پانړو پاخهٔ کړه

۶۲۳ سینهٔ پیتی دِ ترے ښخه کړه

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

په دارو ډې ترخه کړه

۶۲۴ په سبا بیګاه ډې دا خوړې

تل ډې تنو وخته هم دا خوړې

۶۲۵ ډ ترشئ، بادی د ځان

نښکاره کاندی په ښځه شان

۶۲۶ چې د بادونځه نه مخ وی

په دا کار به ئې صحت وی

فائده ډ بادو په جمیا کښې

۶۲۷ د جمیا تخم ډې وا خله

سم تری ورسره واخله

۶۲۸ دوا په ښځه سره میده کړه

یو یو کف سبا پکه کړه

۶۲۹ چې ډ نسی هر رنګه بادوی

په دے کار به ئې کشاد وی

۶۳۰ زر توزره به ئې بادورک شی

تن صورت به ئې له بادسپک شی

معجون ابوسلیم جمیع بادولره

۶۳۱ ښ دا لیخ ځوار لس مثقاله

افیون هم هره اے لاله

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

۶۳۳ څرفیون هم له ډ غفرانه
دا ډ فنفل له سر نجانه

۶۳۴ قاقله سنبل الطیب دے
عاقر قرحه عجب دے

۶۳۴ دا اووۀ څیزونه اے لاله
هر کُدام پینځۀ مثقاله

۶۳۵ ترلته ئے آس بیرون کړه
له عسلو ئے معجون کړه

۶۳۶ څۀ خولې ئے په ناشته خوړه
وَهر ډ ډته دا دارو خوړه

۶۳۷ دا دوا ده څریادړ سه
هر آلم لرې ئے کسه

۶۳۸ وَ خالق طبیب له لاسه
بنګ شراب خوړه بے هراسه

دارو دَ خفتہ بادو

۶۳۹ د بنګرے وُله هم سنبۀ ده
خفتہ یا د لرې فائده ده

۶۴۰ کۀ په سیوري ئے کړے وُچه
په مقدار کې لکه پچه

۶۴۱ له تَودو اوبو ئے ټنګ ے

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

هر سبا نرحمت کالرے

بل مجون

۶۴۲ فلفلین واخله اے جانه
فلفل مول وخو لیا نه

۶۴۳ نه بجیل او قرنفل هم
پهکر مول و بیا کهل هم

۶۴۴ برابر په وزن دوارهٔ
کو بنے کو بنے ئے وُ نخارهٔ

۶۴۵ چه بیل بیل ئے سره آس کړے
بیا یوځائے به ئے تهٔ ناس کړے

۶۴۶ کهٔ په تول دا آتهٔ تو که
شیرشاهی شی نه مارو که

۶۴۷ قند خلور شیرشاهی بویه
سره گډ ئے کړه اے نرویه

۶۴۸ اُووهٔ ورځے ئے نکاه کړه
پرِ عمل سبا بیکاه کړه

۶۴۹ دوه دِرمه په خُفتن خورهٔ
دوه دِرمه په ناستن خورهٔ

۶۵۰ دا دارو لکه سرهٔ زردی
هر نرحمت لره بهتر دی

۶۵۱ هم صحت وَتن پیدا کا

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

هم قوّت د تن پیدا کا

حمّام

۶۵۲ د حمّام دا ډیره نفع
تن ډ سپک کا نرمه طبع

۶۵۳ ماغزۀ سانه کا مشام وا کا
تن له چرکه مُصفّا کا

۶۵۴ ستومانی له تنه دور کا
زړۀ د ننه په سرور کا

۶۵۵ پاکیزه کړه د نړۀ ګونه
صاف کړه د سفک کوکل د تنه

۶۵۶ چرک حیا کاندی له تنه
د سُود چاره ده روشنه

۶۵۷ په سارۀ د بردا فحدے
په غاړه کښے لانا فحدے

۶۵۸ چه حمام له څوک ورځینه
مړه کیږه سبۀ نۀ وینه

۶۵۹ څۀ ډلن کوتی وُ خورینه
چه حمام لړه ورځینه

۶۶۰ په حمام کښے ډ سورځان کا
که نه روځی د ځان زیان کا

۶۶۱ له سړو اوبو بیا کوړه

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

ځان له یاده نه وُځغورهٔ

۶۶۲ طعام وخوره بیا اوبهٔ خورهٔ
مهٔ ماهی مهٔ طعام تهٔ خوره

۶۶۳ چه بیرون شے له حمامه
هغه ورځ هم شپه تمامه

۶۶۴ دَ غول مهٔ کوه اے خُوانه
گټره نهٔ به وے اے جانه

حفاظتِ حمل

۶۶۵ باس چه واخلی اُ ستینه
دَ فرزند یا نه ښځینه

۶۶۶ نهٔ دِ دروند پیتے اَخلی
نهٔ دِ نهورکا نهٔ دِ نرغلی

۶۶۷ نهٔ دِ ماس په ستر کوکوری
نهٔ دِ لوښ په ژوند شوری

۶۶۸ نهٔ دِ پاس په بام وُخیژی
نهٔ دِ قهر، غصه کیږی

۶۶۹ نهٔ دِ دروغی وحمام ته
نهٔ دِ زړهٔ کاتریو طعام

۶۷۰ چه ترخه اوبادانګیز وی
له هغو دِ ئے پرهیز وی

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

۶۷۱ دا ښه چینی دِ هم دیرنۀ خوری
هر طعام دِ هم سیرنۀ خوری

۶۷۲ په جماع کښے دِ ځان ژغورے
چه پرے زورشی نۀ دِ ښیرے

۶۷۳ ډاک وهل کۀ حجامت دے
دا هم دے لره نرحمت دے

۶۷۴ کۀ لطیفه غذا خوریږه
خوږ هرشیز فائده لریږه

۶۷۵ کۀ فرزند څښے جداشی
هم دا دِ ئے دوا شی

۶۷۶ معجونات دِ کرم خوریږه
له هوا دِ ځان ساتیږه

۶۷۷ نه عفران دِ له عسل خوری
هم دِ ماءِ سپین بصل خوری

۶۷۸ په نیل وخت چه لنگه شیږه
په او بو کښے دِ کښیږه

۶۷۹ او یۀ ښے دَ بنفشے وی
مرغۀ نجوش دَ پودینے وی

۶۸۰ کۀ ملخونه رے کۀ بادیان وی
دا هغه ښه ځان دی

۶۸۱ کۀ او یۀ کا ددوئی گرے

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

کښینی رنځ کا ترے ترے

۶۸۲ موم روغن دِ په ځان مړی
چوک، حلوا، دِ ځانته کوړی

۶۸۳ کَه دا هیرنهٔ کا له فکره
ځان به بیاکه له بکره

۶۸۴ وَصیت دَ مصطفیٰ دے
چه دا وی ئے مرتضیٰ دے

۶۸۵ چه دِ نا وے په کور راشی
نصیحت دِ وَر ته دا شی

۶۸۶ چه اول هفته عزیزه
دا دِ نهٔ خوری پینځه څیزه

۶۸۷ یوُ تریو څیز بله سرکه ده
یوُ کشنیز بل کنډ نه ده

۶۸۸ پینځم څیز دودئ اسپوره
چه ر حم سورکاوے وی وره

۶۸۹ له فرزنده شی مایوسه
حمل نهٔ اَخلی عروسه

۶۹۰ کهٔ په کور کښے زوړ بوریادے
ښهٔ ترشندے ښهٔ نه بیادے

۶۹۱ پکار نهٔ ده نیځه شنډه
کَه وَ وازدوا ړی تنډه

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

۶۹۳ د جماع په کار کښے جانه
لکه نوش دے مینځه ځوانه

۶۹۳ د نرے صحبت نه حمتلاے
د هار وش ددے صحبتلاے

۶۹۴ بچه ترځواړلسو تیریږی
مینځه مشلو ته رسیږی

۶۹۵ په دا مینځ لکه ښات دے
ښات څښهٔ آبِ حیات دے

۶۹۶ چه تر دیرشو کالو وړاندے
ښات نهٔ دی نور شکرشی

۶۹۷ تر څلویښتو چه تیریږی
نور د کُړے په نرخ کیږی

۶۹۸ چه بی بی پنځاه سالهٔ شی
نور د کور پرے حواله شی

۶۹۹ خصمانه د د اولاد کا
نندارهٔ د د داماد کا

۷۰۰ هسے رنګ د سپین سرتوب کا
چه نور وړک کنده آشوب کا

۷۰۱ چه سپین سر پریوزی وتانه
تهٔ مولیٔ کړے پکښے ما ته

۷۰۲ نهٔ ئے خوند نهٔ ئے مزه وی

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

یو څیرۍ موصله وی

۷۰۳ په جماع عقل نه یاتیږی

حرارت د تن پرے کیږی

حق د مرد په عورت

۷۰۴ حق د مرد په نه ښیار دی

لږ ۍ تاوته په شمار دی

۷۰۵ په خدمت دِ وی تیاره

لکه وینځه پرستا ړه

۷۰۶ چه میړه ور باندے ړاشی

دا دِ خونبه په خندا شی

۷۰۷ کۀ ئے زړۀ غمونه رغاندی

هم دِ ښۀ وته ګ ځاندی

۷۰۸ دا دِ زړ پاسی لـه ځایه

په خندا دِ شی له ورایه

۷۰۹ ځائے دِ ښۀ ورته تیار کا

په بستر دِ ئے قرار کا

۷۱۰ کۀ موزے وی کۀ پیزاروی

په خپل لاس دئے داچاروی

۷۱۱ په هر رنګ چه خوښی موهی

د میړۀ په رائے دِ دروهی

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

۷۱۲ په رومال ډِئ ځ پاک کا
په ډیرنګ ډِپرے تپاک کا

۷۱۳ څوچه زیرمه د طعام کا
په میوه ډِئ خوږ کلم کا

۷۱۴ ناست ولاړ ډِ هسے کاندی
لکه حکم وی پرے باندی

۷۱۵ کۀ پرے حکم هسے وِینه
ورسره ډِ طعام خورینه

۷۱۶ ګنډه کارو بار ډِ کاندی
یا په وروستو یا په وړاندی

۷۱۷ کۀ میړۀ ئے ننداغوا ړی
دا ډِ خاندی هم ډِ وِیاړی

۷۱۸ کۀ غزل وی کۀ بیتو نه
کۀ سندرے کۀ صوتو نه

۷۱۹ مَسخرے ډِ کا آغاز ے
موافقے ډِلسوا نه ے

۷۲۰ کۀ میړۀ ئے خشمناک وی
دا ډِ هم ځنے بے باک وی

۷۲۱ کار ډِ نۀ کا دَبے باکو
سیب حَنظل وی په غمناکو

۷۲۲ دا و ټیل د پینځمبړۀ دی

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

په مشکوٰة کښې معتبرې

۷۲۳ چه په ژبه میرۀ خوښ کا
خدائے به ګل شادی پرې زوښ کا

۷۲۴ لو یه ورځ چه د محشر وی
ددے څه به به لوئے ځړوی

۷۲۵ تر قفا به وی وُ کښلے
غونته مخته پرے وَهلے

۷۲۶ څان دِ جوړ ساتی شوهرته
بچ دِ نۀ پریږدی خپل سترګو ته

۷۲۷ کۀ تنها ئے خپل پدر وی
هم ددے دِ تر څنډ وی

۷۲۸ مجالس دِ له هغوئے کا
چه د نیکو کفتګو ئے کا

۷۲۹ زړه ځوانه هر زه کارۀ
لا په تیر بُوډۍ مکارۀ

۷۳۰ دا دِ نۀ پریږدی خپل څانته
چه آفت وی څان ایمان ته

۷۳۱ دِ میرۀ خونه دِ ژغورې
نا محرم ته دِ نۀ ګورې

۷۳۲ لور آوازه نۀ دِ چغارکا
په ادب دِ هره چارکا

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

۷۳۳ پَل دِ نهٔ اَخلی لـه کو ره
نهٔ په ورځ نهٔ په شپه توره

۷۳۴ دَ میرهٔ بے اِجازه ته
نهٔ دَ پلار کره رُخصته

۷۳۵ د میرهٔ له ډکه کو ره
کهٔ ضائع کړه یوه توره

۷۳۶ هغه توره به ماران شی
حواله به ئے په ځان شی

۷۳۷ هره چار دِ په رُخصت کا
کښړه دا ره خیا نت کا

۷۳۸ دَ میرهٔ حکم دِ ځ غو ری
د فرمان وَته دِ کوری

۷۳۹ کهٔ خپل مال هومره لرینه
چه پکار د میرهٔ شینه

۷۴۰ په خندا دِ وا ره وار کا
مال خهٔ ځان دِ ترے هم ځار کا

۷۴۱ کهٔ میرهٔ ئے عیب ناک وی
هم دِ دے ته لکه پاک وی

۷۴۲ مردان هیڅ نهٔ دی کښ لی
تو رو سپین وا ره نبا غلی

۷۴۳ چه پرے نوم دَ مردوی پورے

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

وارہ ښځه دی که ئے کوړے
۷۴۴ که دروغ کا که رښتیا کا
دادِ وارہ آ مَنّا کړه
۷۴۵ دا حدیث د محمّدؐ دے
چه ئے نه منی مُرتد دے
۷۴۶ سجود خدائے وَته کاوه شی
بے له خدایه سجود نه شی
۷۴۷ که نور چا وَته روا وی
خپل میړه ته د سزا وی
۷۴۸ چه عاصی وی له شوهره
په اسلام کښے دے کافره
۷۴۹ که روژے کا که نمونځونه
خیر خیرات دُعا نفلونه
۷۵۰ دا یه وارہ نه قبلیږی
که هر څوئے ډیر ډیر کیږی
۷۵۱ که جنت غواړی نیک زن
پری رُوَیه سیمین تن
۷۵۲ په رضا کښے د شوهر دے
ورته اینے برابر دے
۷۵۳ له ښځه څایه ښځه غواړه
خالی نه وی له حکمته

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

۷۵۴ ددے چاړ هنر ورزی وی
هُم دو بی وی، هم دړزی وی

۷۵۵ هم لاړ ویښته وی هندۀ
هم ډَ خوئے وی حاکمه

۷۵۶ چه خوراک پخوی دا وی
با وړچی وی هم سقاوی

۷۵۷ کۀ ړ سښتیا وایم اے ناسه
لامړۀ ته وی کنا سه

۷۵۸ مصاحبه وی حبیبه
دا روګړه وی طبیبه

۷۵۹ باوړ اوکړه سیځ عورت
په دُنیا کښے وی جنّت

حَق دَ عورَ تے یه مړۀ

۷۶۰ د عورتے حق هم فرض دے
په مردانو لکه قرض دے

۷۶۱ اما نتے دی عَور تے
دسیځ خدائے دی اما نتے

۷۶۲ په مردانو دی سپارے
په خدمت دی کمارے

۷۶۳ بښځړلړه پیدا دی
دَ جنّت پخ حلوا دی

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

۷۶۴ په غوت ساتلے بویه
د دوئ چاره ډیره لویه

۷۶۵ انبیاً کړه اولیاء دی
له عورتو نه پیدا دی

۷۶۶ بادشاهان ترې پیدا کیږی
شیخ ځوانان ترې پیدا کیږی

۷۶۷ بنے محبوبے لکه ګل دی
شیخ ځوانان باندے بلبل دی

۷۶۸ کړے نه صفت ثنا کرم
مګر بل دفتر انشاء کرم

۷۶۹ دوئ به څه وتانه ستایم
له حقونو به ځ وایم

۷۷۰ نفقه کړ اغوستن دی
د دا ره ټوکه د ډ ډ ن دی

۷۷۱ لکه شیخ د خپل ځان غواړے
په شبیګره به ځ ویا ړے

۷۷۲ په خوراک په پوشاک وا ړه
ګل اخیتار ورکړه وویا ړه

۷۷۳ کړ مثنیٰ کړ درے، کړ چار وی
نیست روزګار دے په څار وی

۷۷۴ کړ مسئین پر یوه نه وی

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

نۀ چه غم پرے باندے نۀ وی

۷۷۵ یاۓ شیۀ ساته ترنیے نه

یاطلاق ودکړه ډډینه

۷۷۶ چه کابین ئے څۀ رسیږی

نیا نت ئے نۀ رسیږی

۷۷۷ څو ډ تا په نکاح وینه

باندِ تل کړه ډډ نه ړۀ مینه

۷۷۸ تحمل ئے په جفا کړه

خشم کین له نه ړۀ ډهاکړه

۷۷۹ چه له نبټو سره کین کا

مړد ښدی په ډاآئین کا

۷۸۰ نکه زور د نبټو کم دے

هسے عقل ئے درهم دے

۷۸۱ چه نۀ ئے عقل نۀ ئے زور وی

له هغو سره څۀ شور وی

۷۸۲ کۀ عصمت عفت لرینه

نوره هم کنړه تۀ سپینه

۷۸۳ په دُشنام ئے صبور ی کړه

مۀ زړۀ بد، مۀ ترے دُور ی کړه

۷۸۴ کۀ ئے وینے ډیر عیبونه

ور نه مکړه پینورونه

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

۷۸۵ په وَهل کړ ورته خیر شے
په پرهار به ئے دلګیر شے

۷۸۶ په اندام ئے پرهار مکړه
دا په پوست کښے مالیدګړه

۷۸۷ تل پرے کار اندرونی کړه
مځ پرے چارے بیرونی کړه

۷۸۸ چه د خوئے کار وبار کا
کار و بار د په مقدار کا

۷۸۹ چه ئے توان ورنه رسیږی
هسے کار د پرے نه کیږی

۷۹۰ مسئلے د نړدے کوینه
په نما نځه د کا ندمینه

۷۹۱ درته دین ښئے بویه
چه دین نړدے کړه چاړه لویه

۷۹۲ نفقه چه ورکو ینه
پرے د تل حلاله خورینه

۷۹۳ کړ لقمه ورکړے حرام
پرے نیوئے ته ئے عام

۷۹۴ کړ ئے ملګری یا ئے مال وی
تصرف باندے وبال وی

۷۹۵ مکړ حکم وتا دنه کړه

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

یادِ تا پہ لاس ځۀ دے کړہ
ځو پہ نبځ پسے دروی
۷۹۶ مرد بہ ھو مړہ ثواب موی

دَصِحَت خبرے

۷۹۷ دَحکمت و ټیل بہ وایئم مختصر
پہ معنیٰ کښے قیمتی لکہ گوھر
۷۹۸ پہ ھفتہ کښے صحبت یوځلہ بائیدے
کۀ ھر ځو ورباندے عشق وی زوروی
۷۹۹ دَصحبت پہ کار کښے ډیر فکر بائیدہ دے
ځوروب اس شی پہ یوۀ گذار ډنگر
۸۰۰ دا دَ مشلاوبۀ ئے واړہ دُرکوھ دی
کۀ سړے ئے شی لہ قدر نہ خبر
۸۰۱ دُر گوھر بہ ھغہ ځوک پوھیږی خایہ
چہ پہ پوھہ کښے اَبلہ وی گیدی خَر
۸۰۲ پہ ډیر رنگہ دخول کیږی بھتر دادے
چہ تر تا وی بنځہ لاندے تۀ نہ بَر
۸۰۳ چہ دِ عُمر تر پنځوسو کالو تیر شی
پہ دخول کښے ډیر یاوَړہ مکړہ ذکر
۸۰۴ کۀ قوّت نہ یا توے تل خوړہ شوڈہ پٹی
چہ تر دا نہ دارو نشتہ مُعتبر

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

۸۰۵ په مړه کیدو صحبت په شومه مکړه
پس له خوبه ځپړے بوړ کا په سحر

۸۰۶ چه صحبت د غسل وشی زړ و لامبه
پس له غسله لږ څه وخوره کرم تر

۸۰۷ د شهوت چه ضعیفی لرے کوینه
په بادام اړ په پسته طالئی څر

۸۰۸ دا خلور تو که نفاخ او مبهی دی
یو څپڑه ، لوبیا ، کاځړه بل تیپر

۸۰۹ که د غوړو د مرغۍ په تریخی ځان ککړ کړے
د جماع لذت به بیا موے بیشتر

۸۱۰ د زړے ښځ صحبت دے لکه زهر
هر سړے د څنے وکاندی خدر

۸۱۱ د هغے ښځ صحبت لکه دارو دے
چه ئے لور نه وی زوولے نه پس

۸۱۲ که د لاس په لکړه برشی پرے مړه
که د خائے شی په هغے جهان سقر

۸۱۳ د څه رنګ تازه کوی صحبت دیکړے
ورکوی سستی د تن درد د کمر

۸۱۴ تر زعفرانو تر عنبر و لرې دیره
په خوراک اړ په بخور نفع اکر

۸۱۵ ته زعفران خوره که د زړه تانکی نوارے

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

ولے لاتر نہ عفرانو سیۂ عنبر

۸۱۶ په تودو اوبو چه وړے ژړے لا مبے
په دا کار کښے تندر ستی دے ډیر

۸۱۷ مستکی مستکی خوړه درته ئے وایم
چه خوراک ئے په مثال دے لکه زر

۸۱۸ که ډغرۂ ډبزو په ترمخی ئے علاج کړے
نه نخوری به ډپرے نږ دی ډیر

۸۱۹ که توبرے له نرخمه نۂ خیژی خرینک دے
باندې ډ تره هاله به شی ښه ډیر

۸۲۰ که اوبۂ ډ پیازو شهد وسړۂ وخوړے
ډ فاسدو وینو نۂ پریږدی اثر

۸۲۱ په خوراک دیا سمین دروی نچوړ نخۂ
تر سیرے، لقوه، فالج هم درد سر

۸۲۲ ناسور وناست ډ سړی په اعتدال وی
په سارۂ به غارمۂ نۂ بویه سفر

۸۲۳ په هغۂ کلی کښے خو نه میشته مکړه
چه دریاب ئے په جنوب په شمال غر

۸۲۴ په څلور فصله کښے سیۂ فصل بهار دے
تابستان سړے کم خوړ کاندی لاغر

۸۲۵ دیرنه حمت په وخت دمغ پیدا کیږی
لکه سیل، تبه، خو لنج، بلا ښتر

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

۸۲۶ ما نه ځ نه حمت د نه مستان په فصل لږ وی
د سا ر ځ نه ځان ساته په اور په نمی

۸۲۷ چه په شپه له خو به وینی ته اوبه مخنیه
په نهار ه هم او بۀ لږی ضرور

۸۲۸ د چندڼر منبل خو راک وا ر ه بهتر وی
په بدن کۀ ځ ه ور مجی بهتر

۸۲۹ خدائ ځ د تو خ د سیارے د چا وُنۀ کا
اوکۀ نه ورته دارو دی شیر خر

۸۳۰ د مولیٰ ځ پانړے نیے دی بنج ځ بد دے
مگر ریک د مشا نے ته د په چر

۸۳۱ د مولیٰ په خو راک کښے دی دوه کښتے
بد هضمی ریک مشا نه کاندی بدر

۸۳۲ چه د میبنے ماستۀ خورے نه حمت به موے
تر خوا بۀ ځ لا تروۀ کښ ره بهتر

۸۳۳ کۀ ما ستۀ پٹی خورے خو د بزو خورۀ
هم هغه چه ځ چکه کړے شیرین تر

۸۳۴ کۀ د غوا د بڼرو شلوے خورے نیا نۀ ځ نشته
اشتها د سړی نیا ته کا په خور

۸۳۵ کۀ ځ خنیے شتودے پٹی خو د وُزو خنیه
کۀ غوړی خورے نو غوړی خوۀ د بقی

۸۳۶ د تخ ری د حلوان غو نبے ا علیٰ دی

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

لا ترے خوب مرغے شپه دے دکوتر

۸۳۷ که ډ پیازو په خوړو شهوت نه یاتیږی
وے ډیر خوابه ئے نه یان دے د نصو

۸۳۸ که هزار رنګه طعام دے په جهان کښے
تر دوډۍ نه بل طعام نشته بهتر

۸۳۹ که یخنی اوډوډۍ موے بل څه مه خوړه
چه بهتر نه دی تر دا شیرو شکر

۸۴۰ کله کله هوښ ه خوړه چه سوړے ډیر دے
په سفر به ئے هیڅ نه خوری دا ښور

۸۴۱ څو تږی په جهان شته وا ړه زحمت دے
د صفرا علاج په دے شی مقرر

۸۴۲ کټے موے اوړے ټوے کښینه خوړه
خو په سوډ ئے نبر مکړه نیل پدر

۸۴۳ خون اوتریو انار همه وا ړه دارودی
فوائد د خوابه لا دی فزون تر

۸۴۴ په سابوکښے د سوډے سابه مفید دی
وے بو یه چه محرور ئے خوری کمتر

۸۴۵ که اوبه وی د باران یا د چینے
د کوهی اوبه ضرور دے د بشر

۸۴۶ نبے سړے خوړے اوبه د سړی ښان دے
وے تود طعام سړے اوبه ضرور

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

۸۴۷ چه تودے او یۀ څوک څنیی غاړه مۀ وَ هلے
پرے نقصان دِ اشتهاشی ږنګ اَصفر

۸۴۸ تود کچرے وَ غواړی په وخت دژ ی
تر حلوا تر سلوا نه یات لری هُنر

۸۴۹ دَ صحرا وِیلے خوړه پرے به ورکیږی
کۀ دښمن موړه لرے وُ کړه باور

۸۵۰ دَ باغی وِیلی سُود دَ خوراک وِیرے
په وُ جود کښے دَ باد نۀ پریږدی اَثر

۸۵۱ په خوراک توړه ښکړه نارۀ نرلی کا
کۀ خوراک ئے څوک یُو کال کا مقرر

۸۵۲ لیونی کلاب دا ړلی لړه سپۀ دے
کۀ پرهار کا دَ هلک په بَولو تر

۸۵۳ کۀ دَ ټغن سړے ئے خورے څټکے سپۀ دے
په ټغاړه ئے خوړل دی تنها شَر

۸۵۴ حرارت لړه کا سنی چه خدائے پیدا کړے
نور دارو په خُلم یادمکړه خشکو تر

۸۵۵ وریته کړی ښکهم وُرک کاندی نس خوږے
ورسره شربت نبات بویه شکر

۸۵۶ دَ تاړه پنیر خوړل سړے فربه کا
وَ ے بویه چه دانا ئے خوری کمتر

۸۵۷ په کماله څوانئ فصد د قیفال بویه

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

کونا کون نرحمت ورکیږی پهدا چر

۸۵۸ څوچه دیر طبیکار نهشی طعام مهخوره

هر زمان په شخوند کښې مه شه لکه ستور

۸۵۹ د طبیب دارو هالهٔ خوره چه حاذق وی

د ناقص طبیب دارو لری خطر

۸۶۰ خوشبوئی څو ګلوے هومره فائده ده

تندرستی ده، هم سنت د پیغمبرؐ

۸۶۱ د صفرا نرحمت به دروی د هغهٔ نه

چه سنبهٔ حسن وته کاندی تل نظر

۸۶۲ د بلغم نرحمت به دروی له هغهٔ نه

چه غشیان په هره میاشت کامقرر

د صحبت آداب

۸۶۳ د صحبت ادب هم بویه

چه دا چاردهٔ ډیره لویه

۸۶۴ دا وَیل د شهسوار دی

د زاړهٔ د ځوان پکار دی

۸۶۵ څوک چه نوے واډهٔ وکا

ناوے راوړی دے ډخهٔ کا

۸۶۶ دے ډکار له روا یته

نفل نمونځ دوه رکعته

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

۸۶۷ چې فارغ شي له نما نه ره
بيا دِ بَر وُخوري له ناز ره

۸۶۸ په ادب دِ دخول و کا
سره دواړه دِ زړه سِنۍ کا

۸۶۹ کۀ روزي ئے خدائے فرزند کا
بيا به دے سعادت مند کا

۸۷۰ مرتبے به لوئے مو می
ډَ مور پلار په لاس به دروی

۸۷۱ چې له حيضه پاکيزه شی
بيا غُسل وکا سِنۍ شی

۸۷۲ بيا هالۀ دخول باندې دے
ډَ اولاد د پاره سِنۍ دے

۸۷۳ صحبت سِنۍ دے په بهار کښے
چې ئے کاندی په گلزار کښے

۸۷۴ په سپرلی وينه زيات بوی
په جماع سره کيږی

۸۷۵ ډَ سحر په وخت صحبت کا
په مړه کيدو نفرت کا

۸۷۶ چې تر حلقه سړے مړ وی
هغه وخت صحبت ناجوړ وی

۸۷۷ هر سړے چې صحبت وُکا

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

پاسید ل دِ هم زرنۍ کا

۸۷۸ په نبی لوری دِ زور وُ کا

یوُ زمان دِ ځان وډۍ کا

۸۷۹ چې صحبت د وبو د تل وی

په تودو اوبو لامبل وی

۸۸۰ په جماع پیغمبرا نو

ځکه مینه کړه یارانو

۸۸۱ سخت دِ لی دروغی له دِ له

زړۍ پرے نرم وی هرکله

۸۸۲ د صحبت په آرزو جانه

زړۍ نرمی مومی خوشانه

۸۸۳ په صحبت فاسده وینه

له صورته کمه شینه

۸۸۴ د شیطان وسواس له دِله

په صحبت دروغی عاقله

۸۸۵ صحبت وارِه گل شکردے

په افراط کښے ځ ضرردے

۸۸۶ چې حلواوُ خوری بے رنگه

رنځ ترے پیدا ئی بے درنگه

۸۸۷ ځوان چې ستړے په یلغارشی

نور د خول وُکا بیمار شی

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

۸۸۸ چه په حیض کښے صحبت شی
تړے پیدا کیږی زحمت شی

۸۸۹ زړدبیره مشک کافور کا
ټوک چه ویږدخول منظور کا

۸۹۰ ویږدخول سړے رنجور کا
ډ بصر پیدا فتور کا

۸۹۱ ټوان که زار ورځنی نیسی
په پیرځی کښے به زور کسی

۸۹۲ ترښتوس کاله چه تیرشی
نورسنبۍ نۀ کا دخول ویږشی

۸۹۳ زوړسړے که ویږدخول کا
ډ بصر زیان ډ قبول کا

ډ عورت آداب

۸۹۴ چه میړۀ لری عورته
دا ډ نۀ وی بے طبیعته

۸۹۵ تل ډ ډوسی خندیه رویه
د میړۀ سره خوشحالویه

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

۸۹۶ خدائے دِ ویر دیر یادَ وینه
پاکیزه دِ څان سا تیښه

۸۹۷ هیشه دِ غُسل کا ندی
چه هیڅ چرک نه وی پرے باندی

۸۹۸ په ما نجُنهٔ دِ وی حاضره
په ر سښتیا دِ کا خبره

۸۹۹ چه ئے واړه دَ زړهٔ رازوی
نغبل میړهٔ ته دے آغازوی

۹۰۰ تن دِ تل خوشبو لر ینه
چه سنبهٔ بوئیں ورڅخ ینه

۹۰۱ په رنجو دِ کا ندی مینه
چه ئے زیب دستر کووینه

۹۰۲ چه ئے هر وینښته برینبنا کا
سر دِ هسے جوړ صفا کا

۹۰۳ چه میړهٔ ئے پرے خوښیږی
هغه رنګه دِ کار کیږی

۹۰۴ مسخرے خندا بازئ
څو څو رنګه طنازئ

۹۰۵ دَ میړهٔ سره دا بو یه
څو څوکیږی چاره لو یه

۹۰۶ چه شهوت ئے پرے زیاتیږی

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

هم هغه چاره دِ کیږی

۹۰۷ چه طلب د صحبت دُ کا
نور دِ هیڅ غمرُونهٔ کا

۹۰۸ چه رضائے دَ شوهر وی
هسے رنګ دِ دے څروی

۹۰۹ لکه فرض د خدائے طاعت دے
هسے فرض د شوئ خدمت دے

۹۱۰ صالحه نیکه صاحبه
د مال ملک دهم نائبه

۹۱۱ دَ میرهٔ دکور غم نواره
کور په دے خوند ی دے یارهٔ

۹۱۲ په حاضر غائب یکن نګه
زړهٔ ئے خلاص له هره زنګه

۹۱۳ نیکه کو مه د ه بهتره ؟
چه عفت لری پسره

۹۱۴ دیانت حیا لر ینه
عقل وهوش ورڅخه وینه

۹۱۵ زړهٔ ئے ړک وی له اخلاصه
له کلپئی له تکئ خلاصه

۹۱۶ دَ میرهٔ په مینه مسته
خپل میرهٔ نه نیسته هسته

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

۹۱۷ په موزپه هنر پوهه
زړۀ ئې خلاص له مکړۀ روهه

۹۱۸ سنجه کړه له خپله ذاته
نۀ ناجنس نۀ بد صفاته

۹۱۹ ترځان کوزه کړه یا سمه
نۀ ترځان لوړه اعظمه

۹۲۰ په کالو نو ترځان کشره
نۀ په عمر ترتا مشره

۹۲۱ هر بهار نوے نکاړ
هیڅ کم نۀ وی له گلزار

۹۲۲ کۀ په دا هومره صفته
سبا لسته وی له صورته

۹۲۳ مبارک ډدا دولت شه
مبارک ډدا جنت شه

۹۲۴ کۀ په رنگ کهه وی کۀ مهه
تر بیوه دۀ بکړه بهه

۹۲۵ له سنۀ ځایه له سنۀ کوړۀ
کوزه دا بله مۀ کوړۀ

۹۲۶ په ډ ینا کښې سنۀ عورته
کمه نۀ ده له جنته

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

کسب وکار

۹۲۷ هم واجب وی هم مباح وی
کسب کله نا صلاح وی

۹۲۸ چه حلال کسب څوک کاندِ
صد رحمت په هغو باندِ

۹۲۹ چه له ټپله کسبه ننۀ ځوری
کۀ ولی دے کله ښۀ ځوری

۹۳۰ واجب وخت کښے ډ ضروری
کسب بو یه چه دستور وی

۹۳۱ چه عیال ئے ببینو ا شی
په وبال به مبتلا شی

۹۳۲ څۀ په کسب چه حاصل کا
ټپل عیال وا ړه نوشدل کا

۹۳۳ دا تلاش ئے کۀ ښه وی
له جهاده برابر وی

۹۳۴ په حلال کسب چه کرځی
ښکته پورته سره غورځی

۹۳۵ چه هر پَل په مزکه ښه دینه
دے به بے مزده نۀ وینه

۹۳۶ هروشپه چه څملی ستړے

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

په سبا پاسی خوب وړے

۹۳۷ چه له خوا به راښیدار شی
د بخیلو سره شمار شی

۹۳۸ چه حلال کسب نۀ کا نږ
پریشانی بو یه پرے باږ

۹۳۹ چه له کسبه ئے حاصل وی
دا درے چارے به ئے تل وی

۹۴۰ له هر چا به طمع خواست کا
کښ ناکښ سره به ناست کا

۹۴۱ مسرّت به څنے لاړ شی
برکت به څنے لاړ شی

۹۴۲ خو شامند به د هر چا کا
یا به خوار شی یا به غلا کا

۹۴۳ د هغۀ کسب مباح وی
کۀ صباح وی کۀ رواح وی

۹۴۴ چه ئے قوّت زورځے وینه
عبادت ږد خدائے کړینه

۹۴۵ جن وانس چه په دنیا دی
عبادت لره پیدا دی

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

ضمیمه

څنی شعرونه سهواً د کتابت نه پاتے شوی دی۔ چه وروستو ئے په نپل نپل ځائے په دوباره لیکلو کښے زیات کړاؤ وو مجبوراً ئے دلته لیکو۔

دشوارلسم شعر نه پس دِدا شعر ډلو سته شی

دوا په توکه سره ملۍ کړه
هر سیا ئے خو پرل تۍ کړه

دشپږ خوښی د علاج سره دِ دَ شعر ۳۳۹ نه پس دا هم ډلو سته شی ایضاً

کۍ سپیر کۍ شکوے مے
سره آس کړے بښش وکے
یو یو کف ئے هر سبا خوره
په درست کال هیڅ سه دانوره
هر زحمت په دا د رکیږی
پرے قوّت د مرد زیاتیږی
داوئیل باور لما کړه
یا ئے تۍ تجربه بیا کړه

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

نوټونه

یادګیرنه

ک.چ.ن.نه مقصد د کابل چاپ نسخه ده
هرکله چې ن نه مقصد قلمي نسخه ده.

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

۳- ما د طب په کتابونه
نظر کړی په بابونه (ک چ ن)

۶- کابل چاپ نسخه کښې دا مصرعه دپاندې دروستوده.

۹- ملا پې کوره کړه اختیار (ک چ ن)

۱۰- له نیکه سوډې حد دی (ک چ ن)

۱۳- حد ی دلوه په ټې ملا کړې
بویه سنه غنیمه خیشته کړې

۱۴- یمایه مصالح بویه نیمایه هلیله سویه (ک چ ن)

۱۵- که خبر ټې شې له اسمه (ک چ ن)

۱۶- که یې کښم (ک چ ن)

۱۹- په دوه درجې (ک چ ن)

۲۰- هلیله که پرورده شې په عمل کښې هم لاسنه شې
دیو ویشتم نه واخله ترشپږ ویشتمه شعره (ک چ ن) کښې شته.

۲۷- دویمه مصرعه ـــ که ردی وی لا بهتر (ق ن)

۲۸- دویمه مصرعه ـــ الا ئیش ځنی بدر (ک چ ن)

۲۹- دده شعر دویمه مصرعه قلمی نسخه کښې نشته. دشعر دورومبۍ
مصرعې سره دیرشم شعر دویمه مصرعه پکار ؤلے شویده.
دیرشم شعر ورومبۍ مصرعه هم په قلمی نسخه کښې نشته.

۳۴- په تباخ کښې دی کښیږدی (ک چ ن)

۳۵- په صباخ کښې یوځوځا ځکی (ک چ ن)

۳۷- که هغه ماهی ځوک واخلی ؛ سوردباه لری بیشتر (ک چ ن)

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

۳۸۔ ۳۸، ۳۹، او ۴۰ دا درے وارہ شعرونہ (ک چ ن) نلری۔

۴۲۔ بابرنگ سوند وگوڑھم ؛ پارھی بج وچپتیرھم (ک چ ن)

۴۶۔ دوئیمہ مصرعہ ۔ چہ لکتری وی تر پچی (ک چ ن)

۴۷۔ سائیدہ کہ لہ او بوشی (ک چ ن)

۴۸۔ دوئیمہ مصرعہ ۔ چہ فرصت بہ بیارسپک کا (ک چ ن)

۴۹۔ دوئیمہ مصرعہ ۔ پورے کیږی دہ روشنہ (ک چ ن)

۵۰۔ دتپل مرض بہ دور کا

خوبی پہ زرہ بہ دار نخور کا (ک چ ن)

۵۲۔ چہ پی څہ یادو بیرقان وی (ک چ ن)

۵۳۔ دوئیمہ مصرعہ ۔ خلاص بہ شی دسرپښی لہ هولہ (ک چ ن)

۵۵۔ وړومئی مصرعہ ۔ ..... گلہ کړی

دوئیمہ مصرعہ ۔ ..... گلہ وکړی (ک چ ن)

۵۶۔ کہ یوہ پوړے پی وخوړی (ک چ ن)

۵۷۔ کہ پوړے وخوړی نورلس

زہر خورلی لره دی بس (ک چ ن)

۵۸۔ غوږ دغواچہ زاړہ دچړ وی

دسال یا تر دہ تیر وی (ک چ ن)

۶۰۔ ما صبر ہ هم..... (ق۔ن)

۶۳۔ دوئیمہ مصرعہ ۔ اوکہ څلہ ډوب پہ دئ (ک چ ن)

۶۶۔ دتزول داسبہ دوادہ ؛ کہ درنځ پہ ابتدا دہ (ک چ ن)

۷۱۔ څو درست..... (ک چ ن)

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

۷۲۔ دوئیمہ مصرعہ ۔ تروا بہ دارو نور نبشتہ (ک چ ن)

(ک چ ن) کینے دوے شعر مصرع وړاندې وروستو دی۔

۷۴۔ ۔ چہ جراح ئے پرې دواکہ (ق۔ن)

۔ چہ جراح پې پرده واکہ (ک چ ن)

۷۷۔ ۔ قراشتک مرغۍ بسمل کړہ (ک چ ن)

ک چ ن کینے دوے شعر مصرع هم وړاندې وروستو دی۔

۷۸۔ ۔ دده سر وازده گدا ز کړہ (ک چ ن)

۸۰۔ ۔ وسره پیازاو به دوه میله
پہ چشمانو کړہ علیله (ک چ ن)

۸۱۔ دوئیمہ مصرعہ ۔ یتیۍ سخته..... (ک چ ن)

۹۵۔ ۔ بیادریم غنیه خشته وی
څلورم دا ر چینی سنبه وی (ک چ ن)

۹۹۔ (ک چ ن) کینے دوے شعر مصرع هم وړاندې وروستو دی۔ هرکله
چه وروستے مصرعہ ئے دا سے ده ۔ چه په وزن سره سم وی

۱۰۰۔ ۔ له سره واو بوپې کدکړہ۔ (ک چ ن)

۱۰۳۔ دوئیمہ مصرعہ ۔ چه په ستر گو کښې ئے شی (ک چ ن)

۱۳۲۔ ۔ کہ دچا پیدا القوه شی (ک چ ن)

۱۳۴۔ دوئیمہ مصرعہ ۔ نوره دې نان وانکیږی وی (ک چ ن)

۱۳۵۔ دوئیمہ مصرعہ ۔ څو شفا باندې ورځینه (ک چ ن)

۱۶۱۔ ۔ هغه زړی بیا ورته کړه
آس ئے کدله کښینه کړه (ک چ ن)

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

۱۶۲- ؎ دھرشان تہوخی دوادی (ک۔چ۔ن)

۱۶۳- دوئیمہ مصرعہ ؎ چہ ورتہ پی کړې ټوورځی (ک۔چ۔ن)

۱۷۱- دوئیمہ مصرعہ ؎ خوږا وښو پٹی ربنتیاشتہ (ق۔ن)

۱۷۲- دوئیمہ مصرعہ ؎ پلپل دراز ورسرہ مثارہ (ق۔ن)

۱۷۵- کت تل (ق۔ن)

۱۷۸- دوئیمہ مصرعہ ؎ پرلطیف ھرھر غذا خورہ (ق۔ن)

۱۸۵- ؎ دادارو دې دیرقان دی
کہ پے کورغی ئې آسان دی (ک۔چ۔ن)

۱۹۳- دوئیمہ مصرعہ ؎ خورہ لہ شھد ولہ روغانہ (ک۔چ۔ن)

۲۰۹- ؎ پوب ناز جرانیتہ دوارہ
پاتہ سوند کشتیز دادوارہ (ک۔چ۔ن)

۲۱۱- دوئیمہ مصرعہ ؎ ټوتیم سیں..... (ق۔ن)

؎ چہ تیم سیں..... (ک۔چ۔ن)

۲۱۴- دوئیمہ مصرعہ ؎ یماران بہ..... (ک۔چ۔ن)

۲۲۸- ؎ دسیارې دوادې دادہ ؛ تجربہ پې پہ ھرچادہ (ک۔چ۔ن)

۲۲۹- دوئیمہ مصرعہ ؎ ټودې رنځ..... (ک۔چ۔ن)

۲۳۲- دوئیمہ مصرعہ ؎ تی لاھم پہ دا کمیږی (ک۔چ۔ن)

۲۳۳- دغہ اودے نہ پس درڅے شعرونہ (ک۔چ۔ن) کچے نشتہ

۲۳۷- ؎ وارہ سوند غنیہ خیشتہ وی (ک۔چ۔ن)

۲۳۸- ؎ دوارہ سم دوہ دوہ درمہ
کتہ کپر پې کړہ ھدمہ (ک۔چ۔ن)

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

۲۳۹۔ دویمہ مصرعہ سہ پرې شیرګرمی اوبہ نوش کړہ (ک چ ن)

۲۸۳۔ دویمہ مصرعہ سہ ناکسیرہم دا ہو مرہ بویہ (ک چ ن)

۲۸۴۔ دویمہ مصرعہ سہ شل دی مہ دنیا کورہ (ک چ ن)

۲۸۶۔ دویمہ مصرعہ سہ شل دې نور صحاق پرې توی وے (ک چ ن)

۲۸۷۔ دا ھم شی اتہ شیزہ (ک چ ن)

۲۸۸۔ دا شعر ک چ ن نسخہ کښے نشتہ

۲۸۹۔ دا شعر ق، ن کښے نشتہ

۲۹۴۔ سہ یلانور وکړې دردوی (ق۔ن)

۲۹۷۔ دویمہ مصرعہ سہ شلورتوکہ نیہ وشمارہ (ک چ ن)

۳۰۳۔ سہ دکھپل ولې اے زویہ
دیرہ نفح لری لویہ (ک چ ن)

۳۰۴۔ دویمہ مصرعہ سہ ھسې پې مہ نخرہ خوش رایہ (ک چ ن)

۳۰۶۔ دا شعر (ک چ ن) کښے نشتہ

۳۰۷۔ دویمہ مصرعہ سہ کہ دې دردشی دادګیلہ پې (ک چ ن)

۳۰۸۔ سہ انګزہ، سپیرکہ چوکہار (ک چ ن)

۳۱۴۔ سہ بیاپرې کلې کړہ شکرې (ک چ ن)

۳۱۵۔ دغہ اوبیا پستہ شعر ونہ نورھم (ک چ ن) نلری۔

۳۲۲۔ شعر ۳۲۲ نہ تر ۳۳۹ پورے دا ټول شعرونہ ک چ ن کښے نشتہ

۳۴۲۔ دویمہ مصرعہ سہ لږ ژور وکړہ ای یارہ (ک چ ن)

۳۴۳۔ سہ پکښې واچوہ سکرو تہ
کہ دیرہ وی کہ څہ غنتہ (ک چ ن)

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

۳۴۷۔ د شعر ۳۴۷ نه تر ۳۴۹ پورے شعرونه (ک چ ن) نلری۔

۳۸۸۔ سه که پر ډکه کړي شکم (ق۔ن)

۴۱۲۔ دویمه مصرعه سه دنیلتے تخم وغواړه (ک چ ن)

سه د نیلتی تخم وغواړه (ق،ن)

۴۱۵۔ دویمه مصرعه سه لښتی څیزونه شی ای یاره (ک،چ ن)

۴۱۷۔ دویمه مصرعه سه سره شنه پی څمیرته کړه (ک چ ن)

۴۲۳۔ دویمه مصرعه سه پری یه څی که دا صفرا دی (ک چ ن)

۴۲۴۔ دویمه مصرعه سه صفت شوی د هر باب دی (ک چ ن)

۴۲۸۔ سناء مکی (ق،ن)

شعر ۴۲۸ نه تر ۴۵۴ په (ک چ ن) کښے نشته

۴۵۶۔ سه که څلویښت درځی څوک دا خوری (ک چ ن)

۴۵۸۔ سه چه پی څه را لیهود بولی (ک چ ن)

۴۶۱۔ د چینی کل..... (ک چ ن)

۴۶۲۔ سه دا څلور د سه تول کړه
هم دا ره سره تول کړه (ک چ ن)

۴۶۴۔ دویمه مصرعه سه پری یول لښته د روی (ک چ ن)

۴۶۶۔ سه یو جد دار خطائی دی
څو دار د پی عطائی دی (ک چ ن)

۴۶۷۔ سه نو یسی یی هند وان بولی
د تیلا په نرخ پی پرولی (ک چ ن)

۴۶۸۔ دویمه مصرعه سه نفع سود به تر هغې وری (ک چ ن)

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

دویٹہ مصرعہ سہ نفح سود بہ تر مینی خورے (ق،ن)

۴۷۰۔ شعر ۴۷۰ نہ تر ۴۷۶ تول شعرونہ کچ ن نلری۔

۴۷۷۔ شعر ۴۷۷ نہ تر ۴۸۵ تول شعرونہ (ق،ن) کنے نشتہ

۴۸۶۔ سہ نک جھنکی اورک دلدارہ (ک چ ن)

۴۸۸۔ دویٹہ مصرعہ سہ آس پرے گلہ دالہ فوھنگہ (ک چ ن)

۴۹۱۔ شعر ۴۹۱ نہ تر ۴۹۶ کچ ن نلری۔

۴۹۶۔ دویٹہ مصرعہ سہ چار دوارو پہ تول سمہ (ک چ ن)

۵۰۱۔ دویٹہ مصرعہ سہ دوہ درمہ پہ عشا خورہ (ک چ ن)

۵۰۵۔ دویٹہ مصرعہ سہ بیا عاقر قرہ دلدارہ (ک چ ن)

۵۰۹۔ سہ کولی سازی کرہ ٹوبیرے (ک چ ن)

۵۱۲۔ دویٹہ مصرعہ سہ صحبت لا متقاضی شی (ک چ ن)

۵۱۴۔ شعر ۵۱۴ نہ تر ۵۲۴ شعرونہ پہ ک چ ن کنے نشتہ

۵۲۱۔ سہ یو محشوقہ طنازہ (ق،ن)

۵۲۴۔ سہ کاسپلہ تورہ وانجی دوارلہ ښکلی آس کرہ وی نغارہ (ک چ ن)

۵۲۷۔ دویٹہ مصرعہ سہ د کنځلو تپل ھم دلہ (ک چ ن)

۵۴۸۔ سہ دادارو سرہ گلہ وکرہ (ق،ن)

۵۵۰۔ دویٹہ مصرعہ سہ یو ځو ورځی دا اکثر کرہ (ک چ ن)

۵۵۱۔ دویٹہ مصرعہ سہ پاتی مہ شی بے صحتہ (ک چ ن)

سہ پاتو مشے لہ علتہ (ق،ن)

شعر ۵۵۲ نہ تر ۵۵۸ کچ ن نہ لری۔

۵۶۶۔ سہ ناتہ شوکہ خارش موسی (ق،ن)

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

۵۶۱۔ ؎ واتہ کونہ اَغزے لربینہ (ک،چ،ن)

۵۶۸۔ دویمہ مصرعہ ؎ دے جانہ حمت لرہ بدنہ دی (ک چ ن)

۵۷۱۔ (ک چ ن) کښے دوے شعر مصرے وړاندے وروستو دی هرکلہ چہ زمونږ وړومبئ مصرعہ هلتہ دا سے نقل دہ۔

؎ کہ دنیٹو دا نو دام دی

۵۷۲۔ ؎ کہ سکتہ دی کہ سپات دی
کہ دُتیی څہ اَفات دی (ک چ ن)

۵۷۴۔ ..... یا وینی (ک چ ن)

۵۷۷۔ ؎ فصد دے ہرکلہ ہرکال وی (ک چ ن)

؎ فصد وهل د کال ہرکال وی (ق،ن)

۵۹۱۔ دویمہ مصرعہ ؎ پہت شوروا و خورہ دپاسہ (ک چ ن)

۵۹۳۔ دا شعر (ک چ ن) کښے نشتہ

۵۹۴۔ دویمہ مصرعہ ؎ نشتہ شبہ تردادرمانہ (ک چ ن)

۵۹۶۔ برص پیسی ..... (ک چ ن)۔

۵۹۸۔ دا شعر (ق،ن) کښے نشتہ

۶۰۱۔ شعر ۶۰۱ نہ تر ۶۰۲ پورے شعر دنہ (ک چ ن) نلری۔

۶۰۵۔ دویمہ مصرعہ ؎ نہ تازہ نہ وی لندی (ک چ ن)

۶۰۶۔ دویمہ مصرعہ ؎ اوبہ بیلی بیل کړہ جور (ق،ن)

۶۰۷۔ دویمہ مصرعہ ؎ اوبہ پسے کړہ هدمہ (ق،ن)

۶۰۸۔ دویمہ مصرعہ ؎ دغواکدے کړہ پټئ (ک چ ن)

۶۰۹۔ ؎ دے چادرم خوری دغواهم ډکہ دا خورہ پہ هرسباهم (ک چ ن)

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

۶۱۰- ؎ څوږ باد د تن کښې ی
ما دا د دوډې دا سم کښې ی } (ک چ ن)

۶۱۱- شعر ۶۱۱ نه تر ۶۳۸ پورے شعرونه ک چ ن کښې نشته

۶۳۹- شعر ۶۳۹ نه تر ۶۴۱ شعرونه ق ن کښې نشته

۶۴۳- دویټه مصرعه ؎ پکښې مولوبیا کلدهم (ک چ ن)

۶۴۷- دویټه مصرعه ؎ سره کلدو د کړه ای زویه (ک چ ن)

۶۵۳- مازغه صاف کا..... (ک چ ن)

۶۵۴- دویټه مصرعه ؎ زړه له تنه په سرور کا (ک چ ن)

۶۵۶- ؎ خلط جدا کاندی له تنه
د سودچار پې ده روشنه } (ک چ ن)

۶۵۸- ؎ چې حمام لره ورځینه (ک چ ن)

۶۵۹- ؎ دی دې لوکو تې ډنورینه (ک چ ن)

۶۶۰- ؎ په حمام کښې چې تودمان کا (ک چ ن)

۶۶۱- ؎ مه سړې اوبه بیاګوره (ک چ ن)

۶۶۳- ؎ دا شعرک ، چ ، ن نلری

۶۶۴- دویټه مصرعه ؎ کښې نه به وی پې نږیا نه

وغه نه پس په ک چ ن کښې دا یو شعر هم نقل دے

؎ که جنب پې اُ هنګ مه کړه
مسئله ده دا هم ز ده کړه

۶۶۵- ؎ بارچه واخلی ارتینه ؛ د فوزندشی خزینه (ک چ ن)

۶۷۰- ؎ چې ترغه یا بادا نګیزوی (ک چ ن)

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

۶۷۲۔ دویمہ مصرعہ ۔ چہ پرې زورنہ شی تہ ښوری (ک چ ن)

۶۷۳۔ ..... ۔ کہ ښامت وی (ک چ ن)

زحمت وی

۶۷۴۔ ۔ کہ لطیفہ غلام خورینہ (ق ن)

دویمہ مصرعہ ۔ خوږ ټیز هم فائدہ لرینہ (ک چ ن)

۶۷۵۔ دویمہ مصرعہ ۔ دوم دډې دې نادواشی (ک چ ن)

۶۷۹۔ دویمہ مصرعہ ۔ مرز خوش وپو دینې دے (ک چ ن)

۶۸۱۔ چہ ډوبہ کا..... (ک چ ن)

۶۸۲۔ دویمہ مصرعہ ۔ ..... وخاتہ کوږی (ک چ ن)

۶۸۴۔ شعر ۶۸۴ نہ تر ۷۰۳ پورے شعرونہ ک چ ن کښے نشتہ

۷۰۳۔ دغہ نہ پس باقی شعرونہ قلمی نسخہ کښے نشتہ۔ هرکلہ چہ د
صحبت خبرے ۔ تر عنوان لاندے کلهم شعرونہ پہ ۔ کلیات
خوشحال خان خٹک ۔ کښے درج دی۔ البتہ د کابل چاپ نسخہ
پہ خپل نسی کښے شعر نمبر ۸۱۴، ۸۲۱، ۸۲۵، ۸۳۱، ۸۴۱، نہ
لری۔ د شعر نمبر ۸۲۴ دویمہ مصرعہ ۔ هم ناقصہ دہ۔

۷۲۸۔ ۔ مجالس دې لہ هغو کا
چہ دنیکو گفتگو کا (ک چ ن)

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

فرهنګ

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

ا

اخیار د خیر جمع نیک خلق

اسد ۲۴ جولائی تا ۲۳ اگست

اضداد د ضد جمع۔ دیو بل مخالف څیزونه

آلائش کندګی

آس میچن، صیده، اوږه کول، ګډوډول، اغښل۔

آهو هوسۍ۔ لکه شوے۔

اعتماد اعتماد، یقین، تکیه کول، ضرورتِ شعری دپاره اعتماد نه پکاروُلے شویدے۔

آماج:۔ نخښه، نښانه۔

ابتهاج خوشحالی۔

اوکړه: په ستړیا ګړوا وخو وړو چې ماسټر دا پولے شی اوګوره ټے بولی۔ یا وړو ټرے چې په شوملو کښے وپټ شی اوپیاے په څښلو سره اکثر کړے دغه هم اوګوره ده پخوا په اوږه کښے یه صحیح دیشو په څای استعمالیده

اخلاط د خلط جمع۔ صفرا، سودا، بلغم او وینه دا هر یو خلط بللے شی۔

اسهال دست۔

آمرد چه ږیره بریت ټے لاندے وی راغلی۔ کراښ، کچم څلم۔

اماس پارسوب، ورم۔

آشوب درد، بیماری۔

آمیخته ګډوډ کول، یوځای کول، مرکب کول۔

آلات النفس۔ دساه اخستلو آلات، مرئی۔

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

اطلاق رست۔

اعصاب پټے۔

استادکی وډرېدل

الم غم، درد

آب مرواریدی۔ نزول۔ دستر کو یوه نارو غتیا۔

اطریفل یومشهور دارو، چه د مختلفو شیانو څخه جوړیږي

آمله (عربي) آملے، خلطونه صفا کوی او صفرائی مادې وُباسی۔ توت

بخښ دی۔ قوّت باه ته قوّت ورکوی۔ د آملے مربع معدے

او دِماغ دپاره نافع ده۔

استسقاء۔ یوه نارو غتیا ده چه «جلندهر» نهم نومیږي۔ تندۍ

دیره لوی اوُ غټه وړځ په وړځ پرسوی۔

انکوزه۔ څنجه۔ مشهور دارو دی چه معدے، ټیکی اوتوری دپاره

سود مند دی۔ دستر کو مرضونو دپاره هم سټۀ وی۔ فالج، لقوه

اوُ درېشے دپاره نافع دی۔

اشخار۔ اشکار۔ یو قسم کانړے دے چه مالګین خوند لری

اپوتکنډۀ۔ (فارسی) خلاو واړکوونه (هندی) چرچرا (سنسکرت) اُپاملک

(پنجابی) پُنهه کُنډه۔

دے ځنګ یو بُوټے دے چه په سیاخونو اُپو تهه انرغی لری۔

جنوبۍ کنډے دا بُوټے سټۀ په ځوانۍ کیږي وی۔ بیخ ئے سُور، پانړے ئے

شنے اوُ ګلونه ئے سپین شنۀ بخن وی۔ په خوند ترخ، ګرم خشک

دے۔ مصفی خون اوُ بلغم دپاره سُود مند دے۔ جړے، پانړے

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

، وښا خونه ځې په په او بو کښې جوش کړے شی۔ دا استسقاء ، سلاد درد، تونې، دسه، بواسیر او دانو دپاره فائده سنده دے۔ مسواک ئے کنده، دهنې هم لرے کوی۔ میده شوے پانړے ئے د مار، لرم د زخم دپاره دارو دی۔

ابوائن خراسانی۔ وکورئ بزرا

اجوائن ۔(عربی) مکون (پښتو) سپیرکئ (فارسی) ناخوا۔ په رنګ تور بخن او په خوند ډیر ترخ وی۔ تیز بوی لری۔ گرم خشک، هاضم او تشنیج دپاره سودمند وی د بلغم، دست، استسقاء فالج او عشے دپاره مفید معلم وی۔

ادرک ۔(عربی) زنجبیل۔ یو قسم جړې ده لوئے پانړے اوږد باریک گلونه لری چې تروی ادرک او چې اوچ شی سونټ ئے بولی۔ سپین رنګ اوخړ رنګ ادرک تیز بوئی لری۔ گرم خشک دے۔ خوند کښې ډیر ترخ دے۔ اکثر د معدے په مرضونو کښې په مختلفو طریقو استعمالوی۔ د جالینوس وائی فالج، لقوه اوښی چینجوته نافع دے۔ مار خوړلی دپاره هم مفید دے۔ هاضم اومقوی باه دے۔

الائچی ۔(عربی) قاقله کبار (فارسی) ہیل کلای۔ په لوند خوشبودار۔ هاضم، مقوی معده، مفرح او سردرد نه فائده رسوی۔ قی نه نافع دے۔ دانارو او بوسره هاضمه قوت ورکوی۔ چې د بلو رنګ یا تړے د تخم سره برابر گډ کړے شی او یو درم سنګجبین سره وخوړے شی۔ کانړے د پښتورګی ریزه کوی۔

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

ب

بدر۔ بیرون۔ بهر۔

بیشتر۔ دیر۔ بسیار۔

بصر۔ ستر که، بینائی۔

بهری۔ مطلب۔ بهری سنګ دے۔

بیخته کډه وړ۔

بےهتا۔ بے مثله۔ بے نظیره۔

بیچون۔ الله تعالیٰ۔

بلکت۔ مغز بلاغوند۔

بیم۔ خوف۔ وېره۔

بریان۔ وُرتیهٔ۔

برنا۔ ځوان۔ زلے۔

برد۔ سارهٔ۔

بصل۔ پیاز۔

بکره۔ پیغله۔

بسیار۔ دیر۔

بانځین۔ بکیانړه (تفصیل دپاره وُکوړئ بکیانړه)

بکان۔ وُکوړئ بکیانړه۔

برسام۔ دَسینې پرسوب۔ ذات الجنب۔ دیوے مشهورے ناروغتیا نوم۔

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

بادیان۔ (عربی) رازیانج (پښتو) کابۍ (فارسی) بادیان (اردو) سونف
په رنګ زیړ سور بخن او ګنوند خوشبو دار وی۔ مقوی معده
دی۔ د ملا درد او ګلمو درد له نافع دی۔ د نظر قاتمولو دپاره
چه ددے په جوشاند ه کښے را ښیه ورپه کړے شی۔ فائدٔه ډیره
لری۔ چه وربیت ځ کړے او د شرابو سره و ځوړے شی پیچل
دهر قسم ځناور ته نافع دی۔ حیض جاری کوی او باد ورکوی چه
جوړے ځ ډکینۍ سره آمیزے کړے شی۔ د لیونی سپی خوړ لی
ډپاره نافع دی۔

باکله۔ (عربی) باقلا (فارسی) باقله۔
بوټے ځ پلی لری۔ هر پلی کښے څلور یا پنځه دانے وی۔ په رنګ تور
او په ګنوند پیکه وی۔ سرد او خشک دے مقوی باه دے او
تومخی ته تسکین ورکوی۔

بابیرنګ۔ (عربی) برنج کابی (فارسی) برنګ کابلی۔ دیوتلشین
رسد (بهار) بوټی میوه ده چه فروری او مارچ کښے په ګلونو
راځی او د پټکال په آخر کښے میوه نیسی۔ دا میوه بهر نه
ایرے رنګه او دننه نه سپینه وی۔ په خوند لږه خوشبودار
خوګرمه او خشکه وی۔ د خیتے چیچی، سودا او بلغم لرے کوی

بکیاٹره۔ (فارسی) بان (سنسکرت) نمب برکشی۔ یوه عامه او
مشهوره وُنه ده۔ پانړے، ګلونه او میوه ځے د "نیم" مشابهه
وی۔ په خوند ترخه، ګرمه او خشکه ده۔ مصفی خون او
بواسیر دپاره نافع ده۔

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

بنګړه - (سنسکرت) بهرینګ درے قسمه لری. یو قسم ئے اُودی
ګلونه، دویم قسم ئے زیړ ګلونه اُو دریم قسم ئے زیړ ګلونه کوی
پانړے ئے دانا دود پانړو په شان وی. په خوند تیز او تریخ اُو
طبیعت ئے ګرم خشک دے. مقوّی باه، مقوّی بصر اُو جلد د
مرضونو دوا دہ. نو نائید ماشرمانوته د زړکام په حالت کښے د
بنګړے دوه ځاځکی دشهد و دا تو ځاځکو سره چې ورکړے
شی، فائده ورکوی. غرغرے ئے ځلے د مرضونو اُو غاښونو درد
دپاره سُودمنده دی.

بصری سنګ - (عربی) حجر قبیطی. یو ډیر نرم کانړے دے چې په
اوبو کښے ډیر زر اوبیږی. په موم روغن کښے د دانو دپاره
پکاریږی. دستر ګو دارو سره هم ګډ ولے شی. دشین رنګ
دغه کانړے په نیلز د نورو رنګو تو بهتر ګڼلے شی. عضو مخصوص
کښے په اینبر د لو حیض هم بنده وی.

بلیله - (عربی) بلیلج (هندی) بهیړه - په رنګ زیړه - خړ بخنه او
په خوند ستنګه ده. اړیړے سره مشابهه ده - سودا وی اُو صفرا وی
مادے وُباسی. مقوی معده ده - اشتها زیاتوی. د ستونو، بواسیر
اُو سر درد ته مفیده ده - ستر ګو اُو دماغ ته طاقت بخښی.

بالنسه - (فارسی) حشب السعال. بائیکرهم نومیږی. یو بوټے دے
چې سپین ګلونه اُو شنے پانړے لری. په خوند پیکه خولږ خوږ وی
دے بوُ تې ګل دِتّی اُو صفرا نیښه کوی. دوینے تیز حرکت کمه وی. جوړے
ئے توخی، وَے، زیړی، سوزاک اُو جریان ته فائده رسوی.

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

بَهت - کِیږ- ژیړنی - دورځ وادبۀ .

بائین - غَږ

بزرالنج - تخم بنګ - دوه رنګونه لری - تور او سپین - په ځوند تیز او تریخ وی - دبلغمی ټوخی دارو دی - رطوبتګډه وی او ښۀ خوب راوړی -

بڑه - یوبوټے دے چه په هندګی اروسه نومیږی - سپین ګلونه اوښنے پانړے لری - ګلونه ئے رِقّ او صفراته فائده ورکوی د تشو منیازو سُرخی لرے کوی او د وینے کړی ګډه وی جړے ئے ټوخی، دَمے، زیړی، جریان، سوزاک او حیدام ته نافع دی - د پانړو جوشانده ئے د غاښونو درد ښۀ کوی -

بلکت - (هندی) سیلکړی (پښتو) مغز بلاغونډ - دیوے وُنے دَمیوے چکئ (مغز) چه مقوی زړه، ځیګر او معده دی دستونه بنده وی او پارسوب هم لرے کوی -

---

پ

پند - نصیحت -

پروانه - یعنی اے عاقله!

پنجاه - پنځوس -

پَټ - پوستکے -

پیپلی - (عربی) دار فلفل (پښتو) غنیه غښته (فارسی) فلفل دراز - شهتوت سره مشابهه یوبوټے دے چه میوه ئے پنځه شی

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

نو توره شی۔ جړ پرے ئے ،، پیپلامول ،، نو میږی۔ په رنګ خړ او خوند ئے ډیر ترخ وی۔ ګرم خشک، مقوی باه او مقوی معدۂ دے عام طور هاضمے تہ د تقویت د پاره استعمالولے شی۔ عرق النساء، سړدبلغمی امراضو او نقرس د پاره په مناسبو دارو کا نو کښے ناروغو تہ ورکولے شی۔ د ستړکو کمل د پاره هم د مناسبو دارو کا نو سره وړو لو نه پس استعمالولے شی د معدے اوملاد پاره قوت بخښی دے۔ متیازے جاری کوی اوحمل ساقطوی۔

پټکړے۔ (عربی) زاج ابیض یا شبِ یمانی (فارسی) زاک سفید۔ د یمن د غرونو له کانړو راځی او څخیدلو نه پس نیلهم کانړے شی۔ د څښلو او بو د صفا کولو د پاره پکار یږی۔

د عرق کلاب سره په استعمالولو، د اشوب چشم د پاره ډیر سور صنعتے۔ د غاښونو د مرضونو او رحم د وینے د بندیز د پاره هم نافع دے۔ په سخا شوے او خرابه شوے غوښه چه وډوړ ولے شی۔ مریض ئے فائده موی۔

پهکړمول۔ (اردو) پوکړمول۔ د کافورو هسے نوشبو او زیږ زیږکلونه لری۔ د خزان په شروع کښے ئے میوه پخه شی۔ رنګ ئے د بهس نه تور او د تنه نه کلابی وی۔ خوند ئے ډیر ترخ وی۔ ګرم خشک دے۔ اکثر د دستونو او بلغم دامراضو د پاره پکار وے شی د بلغمی تبے، تبوخی ساه نښدئ او اشتهادکمی د پاره هم استعمالولے شی

پیپل۔ (فارسی) درختِ لرزان (سنسکرت) آتم۔ ناسور د پاره مفید دے پانړے ئے ګلے دی او زخم رغید لو د پاره ښے دی۔ هغه پانړے چه

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

نپله وغوزوی، هغه ویشولے شی ے (کوزکاتهٔ یا اوکے) وروی
جوړے ے ممسکے دی۔ دپوستکو ایره ے چه دیخوا وبوسره دپیښ
مریض ته ورکړے شی، آرام موهی۔ دخشکے میوے سفوف ے چه
څوارلسو ورځے دساه بندئ بیمار ته ورکړے شفا بیا موهی۔
حمل هم ساقطوی۔

پترج۔ (عربی) تیز پات (هندی) مازج
مفرح اومحلل ریاح دے۔ حواس مضبوطوی۔ دمعدے اصلاح
کوی، بدن غټوی۔ دکړدے اومثانے کانړے رینه کوی۔

پاپړه۔ (عربی) بورق (پښتو) مارسوا یا سوا۔ یونپریدو نکے قدرتی
واښهٔ دے چه اکثر په سپرلی کښے زرغونیږی۔ خوند ے ترخ
دے۔ دکلمو درد ښهٔ کوی۔ هرک یاه دے او دکیدے چینجی ډنډا
نړے غوندے سوړښتی کل کوی۔

پیشک۔ یوقسم سپوتړے دے۔

پرمیو۔ دجریان نارو غتیا۔

ت

تریه۔ دجلابو یوقسم دارو۔

تفاوت۔ فرق۔

تداوی۔ علاج۔

تحمل۔ ځندی۔ دیل۔ لاړغهٔ۔

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

تپاک۔ (اضطراب، بیقراری۔

تروے۔ حباب۔ شوملوتہ هم وئیلے شی۔

تریاق۔ دتریاک معرب۔ لوشدارو۔ زهرمهره۔ یومشهور معجون
چه دزهرواثرزائل کوی۔ انیموته هم وائی

تّرو۔ نو

ترنج۔ (عربی) اترج (هندی) بجورا۔
دنیمبو په شکل وی۔ پهرنگ زیرسورمخی اوتخم ئے سپین وی
په خوند ترپو۔ مقوی معده، زړه اوځیګر دے۔ پهتانهٔ ئے دشپوڑی
غل یولی۔ بهتر پکښے هغه وی چه زیرسپین اوتا نه وی،
کرموتیو، تپوخی، صفرا اوتندے مړے کولولهم نافع دے۔

تج۔ (فارسی) قرفه (عربی) سیلخه۔
دَدارچینو خوندے دیوے وُنے پوستکے دے۔ دَ وُنے پانړے ئے
"تیزپات" نومیږی۔ په رنګ لږ سُور، خوند خوږ، نو
گرم اوخشک دے۔ اعضائے رئیسه ته قوّت ورکوی۔ تږے،
ناکام اوتپوخی دپاره سودمند دے۔ درحم دَامراضو دپاره
دارو دی۔ معدے اوا ینے (ریښه یاځیګر) ته قوّت ورکوی۔ د
دستو نو بند یزپرے هم کیږی۔

تربوز۔ (عربی) بطیخ هندی په رنګ شنه تورمخنه اوخوند شیرینه
وی۔ یخه اوتردہ۔ دصفرائی اومحرقه تبو نه علاوه دتشومتیازو
دسوزش، سوزاک اوزیږی دپاره سودمنده ده۔

توتیا۔ (فارسی) دودیا۔ په څو قسمه ده۔ بهتره هندی وی۔ سرطان اوڈ

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

ستر کو درد له نافع دی۔ د غایو او عضو مخصوصه د زخم او مقعد پارسوب له هم فائده ورکوی۔

ټ

ټانک۔ دوه ټلورمه برخه۔

ټنډ۔ تنده، ډوله۔

ج

جوړا۔ ۲۲ مئی تا ۲۱ جون۔

جدی۔ ۲۱ دسمبر تا ۲۰ جنوری۔

جراح۔ فزشین۔ اپریشن کوونکے۔

جار۔ جُلاب۔

جاع۔ کوروالے۔

جائفل۔ (عربی) جوزبوا (پښتو) ځائفل (فارسی) جوزبویا۔ دیوے ډنے میوه دی۔ تیزه خوشبو لری۔ په رنګ خړه او خوند تودنه، کرمه او خشکه دی۔ مفرح، مقوی او حرارت عزیزی محافظ او هاضمه دی۔ ضعف باه، ضعف معده، نفخ شکم او اسهال دپاره مفیده دی۔

جلوتری۔ (عربی) بسباسه (فارسی) نبباز (سنسکرت) جاپتری۔

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

پورته پوستکے ئے سوزیږی بخن او په خوند کښے دیږ تیخ وی
گرم خشک دے مقوی معدہ او مفرح دے۔ رطوبت هُم وُچوی۔

جرکار۔ (عربی) نطرون۔ په رنگ سپین او خوند ترخ وی۔ گرم خشک دے
اُودمثانے دکانړی دپاره نافع دے۔ مقوی معدہ او هاضم هم دے
بلغم خاروی۔ اُو دگلمو درد ورکوی۔

جمال کوتہ۔ (عربی) حب السلاطین (فارسی) تخم بیدا۔
بخیر عطائی۔

دجمال کوتے وُنه اندازًا پنځلس فټه دنگه وی۔ پانړے ئے دتورو
بانتینگړو غوندے وی۔ تخم ئے جمال کوتہ بللے شی۔ منۍ هغه
دی چه چکۍ ئے پیښے اوتیخ وی چمزړشی چکۍ ئے تورڅیازیږشی۔ دزیرونه ئے تیل
هم وُوزی۔ چه روغنِ جمال کوتہ (کروتن آئیل) نومیږی۔
رنگ ئے دبهرنه تور او دننه نه سپین وی۔ په خوند ترخه، گرمه
اُوخشکه وی۔ دست آوردونکے۔ دَ آتشک اُو استسقاء په مرضونو
کښے هم پکار وُلے شی۔ دَجمال کوتے دَ جلابو دبندیز دپاره کتیرا
باریکه وُټکولے شی اُو دمستو سره خوړلے شی۔

جدوارختائی۔ (فارسی) زدوار (هندی) نربیسی "پترکی" او
"فرفین" ئے هم بولی۔

یوقسم وُله دہ۔ بهتره هغه کنړلے شی چه په سُولوئے رنگ لکه
گُلِ بنفشے شی۔ جدوار ته نربیسی په دے وجه وائی چه دا بیوُ
قسم زهر دی چه په هندئی ئے "بس" بولی۔ جدوار دافیح دروغه
زهر ودے۔ مؤلف د "اختیارات بدیعی" اُوائی چه جدوار څلور قسمه دی۔

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

جمیا۔ یو قسم ساک چه په خوند تیز ترخ وی۔ د تخم نه ئے تیل هم دوزی۔ چه د جمیا تیل نومیږی۔

جوله۔ یو مرض دے۔

چ

چوپړے۔ یعنی کول، غوندے موندے۔

چوائنته۔ (عربی) قصب الزریره (هندی) چرے تا۔

یو بوټے دے چه دوه لیشتونه تر یوګز پورے وچتوالے لری۔ په دوه قسمه وی۔ (۱) ترخه (۲) خوږه۔ خوږه خوږ والے نه لری۔ محض ئے د نه ترنجوالی په وجه په خوږه شهرت لری۔ مصفی خون، مقوی معده وګیګر او دافع دتبے دے۔ اکثر د جذام، آتشک خلرتیا او پارسوب په امراضو کښے پکار وے شی۔

چنړه۔ (عربی) حمص (فارسی) نخود۔

په رنګ زیره، په خوند پیکه۔ مقوی باه ده۔ د ضعف باه د مریضانو دپاره ئے د اُوړو سره فائده مند ده۔ سړے ښځوی۔ د چنړو اډبۍ د سوزاکی دپاره مفیدے دی۔

چمبیلی یا چنبیلی۔ (عربی) یاسمین۔ دیو مشهور بوټی ګل دے چه په رنګ سپین وی۔ پوستکی، جوړے او ګلونه ئے د دارو په طور استعمالیږی۔ د ګلو تو بوئی ئے طبیعت ته فرحت ورکوی جوړے

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

ئے د رطوبت بلغمی، فالج او لقوے دپارہ دارو دی - دَ پانرو ژوئل یا جوشاندے غرغرے ئے دَ غاښونو درد ښۀ کوی۔

چندنُ۔ (عربی) صندل ابیض و احمر (فارسی) صندلِ سفید و سُرخ۔

مفرّح اؤ مقوی زړہ دے - دَ معدے سوزش اؤ صفرائی دستونو تہ نافع دے - چہ پہ سرئے وُمنے د سر درد ھم ښۀ کوی۔ ښۀ چندنو دسور رنگ کنرے شی۔

چوک - غور۔

چترا:- (فارسی) بیخ بوندہ (ھندی) چیتا۔ یو خودرو بوټے دے چہ اندازًا یو کز اوچت وی پہ ښنا خونوئے شین رنگی غولونہ وی چہ د ھر اړخہ وربانہ کہ نوی نری ازغی وی۔ پہ فروری، مارچ او اپریل کښے پہ دغو ازغونو نری دسپین رنگ او سور رنگ گلونہ وی کوکیږی چہ پہ سپینہ چترا او سرہ چترا مشہور دی مقوی باہ او مفرح دہ۔ پہ ځوند تریخ او تیزہ دہ۔ کومہ ښکنہ ھم دہ مجرمانہ اسقاط حمل دپارہ ھم پکار وے شی۔ بواسیر دپارہ ھم نافع دہ۔

چارمغز:- غوزا نیا کور۔ د طبیبانو پہ اصطلاح دھندوانے، بادرنگ، ختمی او کدو زړی۔

ح

حمل۔ ۲۱ مارچ تا ۲۰ اپریل -

حب۔ گولئ۔

حلوان۔ وُرے، ورغوے۔

حاذق۔ ماھر، دانا، زیرک۔

حذر۔ خوف وېرہ۔

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

حجرالیهود۔ سنګ جهو د او حجرزیتون ئے هم بولی۔ په رنګ او مقدار
د فاخته دهوئے ر هایا کئ) دی او ورکوتے نه ورکوتے د چرچپړے د
اګئ هومره۔ بهتر پکښے هغه کنړے شی چه لږ سور بخن وی۔ خط
اوخالونه ډیرلری۔ د شام په ملک کښے پیدا کیږی۔ جنی او بدنه وی
اوځنی کږه۔ نیم مثقال سنګ شاله د ترمو او بو سره نافع دے۔ حکیم
مرمس وائی چه د شنبا پیرک په د نیو کښے حل شی د سنو کو د نږو
د زړه لو د پاره سود مند دے۔ هم دغه شان د وروزو د زړه لی
وینځئ هم زرغونه وی۔ جالینوس وائی معتدل دے خو معدے ته
ښه نه دے۔ هرکله چه د کرفشی په خیال وینه د مقعد نه بندوی۔

حبص۔ جیبین هم د رتنه وائی۔ پښتو کښے ئے چاکشو بولی۔ سور او
خشک دے چه په سرکه واخلے شی نکسیر د پاره نافع دے۔ د پوټ
وینه وډروی۔ مات اندام له هم فائده ورکوی۔

حنا۔ نکریزے۔ بهترے هغه وی چه نهایتے شنے وی او زرمیدګیږی
په کرمئ او ځینئ دواړو کښے معتدله دی۔ مصفی خون او جلد د امراضو
نه علاوه د خارښ، خدام، آتشک او زیږی د پاره فائده لری۔ د
ګلونو نه ئے عطر جوړیږی۔ ګلونه ئے چه جلاب کښے کیږی شی۔ چینجے
ئے نه وهی۔

حمیه۔ یوه رنتئ۔

حصیه۔ شړے، خسره۔

حنظل۔ "علقم" ئے هم بولی۔ پښتو کښے ورته "ترخه منره" وائی۔ او
تخم ئے۔ هبید "نمیږی۔ په عربئ کښے د "کبس" او فارسئ کښے د

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

د

درم- یوه پښتوانے سِکه -

درمان - علاج -

دود - لوګے -

دهن - خُلۀ -

دافع - دفع کوونکے -

دخول - کوروالے -

داماد - زوم -

دشنام - سپکښتے

دهاوی - یوه وُنه چه زیږ ګلُونه کوی په خوندا تراخۀ او ستخ وی - اشتها زیاتوی - دګیدے چیچی وژنی - دستونه بندوی - بریان نه هم فائده رسوی -

دارفلفل - وګورئ "پیپلی"

دارچینی - (عربی) قرفه - دیوے وُنے خوشبودار پوستکے دے - په رنګ سور بخن، په خوند تیز او شیرین - کوم خشک دے، تاثیرئے د قرنفل (لونګ) هسے دے - دَ تودی او وساه بندئ دپاره په شهدو کښے درکوے شی -

---

ړ

ړغاندل - غمژنه کیدل -

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

رال۔ (فارسی) راتیج۔ دیوے وُنے چیړ دے۔ دَنارپښتو په شان بوټی لری۔ په رنګ زیړ ښکن او خوند تیز بوئیدار، گرم اوُخشک دے۔ زخم رَغوی۔ زخم له مواده پاکوی۔ مواد ښکوی۔ دانو دپاره ګټه ملهم فائده لری۔ سفوف ګټ د چیچو برابر دده دره ځله تازه اوبو سره په خوړلو د رَستونو، پیچښ، کثرتِ حیض اوُ جریان دپاره تریاق دی۔ دغابښ درد سنډ کوی، نظر تیزوی اوُ دماغ العسل سره دَ ے ته نافع دے۔ تنقیه رے هم یولی۔

ریوند۔ (عربی) راوند (فارسی) بیخ ریباس۔

دریباس نوے وُنے جړه ده۔ په ژوبیلو دخُلے دلعابو رتوکانړو رنګ زیړه وی۔ اصلی ریوند دخطائی په نوم یادیږی۔ سفوف ګټ زیړ او چمکدار وی۔ مقوّی او محرّک دَ ځیګر دے۔ دَ ځیګر د خرابئی په وجه چه کومه تبه وی هغځ پاره په قلمی شوره اوُ نو شادرو سره خوړے شی۔ متیازے اوُحیض جاری کوی۔ ګلے دَردی فضلا تو نه پاکوی۔ ریوند چه دصابن سره لیتئ کړے شی۔ دزخم مواد صفاکوی۔ اوُ زخم روغ کړی۔

دوهو، یابن روهو۔ سقنقور هم نومیږی۔ دکب په شکل یو ځناور دے، چه انګلاً دوه ګزه وی۔ دا اوُنیم ګز پلن وی۔ نَ ځ دوه اعضائے تناسل اوښځه ځ هم دوه فرجینه لری دنیل دریاب په غاړه وسی۔ غوښه ځ دَ دارو په طور استعمالوله شی غوښه ځ دیره مودې کینه نه خرابیږی ښکارځ دربیع په موسم کښ کوے شی۔ سړه اوُ زیړ رنګونه لری په خوند پیکه خو

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

لږه تروَه وی۔ مقوی او مفرح باه دے۔ فالج، لقوه، بلغمی امراضو، رعشے او نقرس په امراضو کښے پکار ولے شی۔

ز

زعفران ۔ رهندی، کسیر۔ په رنګ زیړ سور بخن او خوند تریخ خوشبوډا مفرح دے۔ کُرُدے او مثانے صفا کوی۔ مقوی حواس۔ دخلط اصلاح کوی۔ او رنګ هم صفا کوی۔

زنجبیل ۔ وُکورئ "ادرک"

زردچوب۔ کُودکمان۔

زیره ۔ دکبر و (سونف) مشابهه دانے دی۔ تور او سپین دوه قسمه لری۔ په خوند شیرینه وی۔ مقوی معده او ټیکر ده۔ پرپوس او ګلے قوی کوی۔ بلغم کمه وی او هاضمه ده۔

س

سوندر ۔ وکورئ "ادرک"

سنبله۔ ۲۴ اګست تا ۲۳ ستمبر۔

سایه ۔ سیورے۔

سیده ۔ اچوُل۔ پورے کوُل۔

ستهوا۔ وکورئ "زنجبیل"

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

سپوے۔ سپونړے۔

سیارہ۔ دمہ، ساہ بندی۔

سرسام۔ سام یونانی لفظ دے چہ معنیٰ ئے ورم یا پارہ سوب دے دسَر ورم دیو مهلک مرض نوم دے۔

سَم۔ زهر۔

سُبات۔ یو بلغمی مرض چہ مریض تہ دیر خوب ورځی۔

سائیدن۔ میدہ کول، وړہ کول۔

سیک۔ تبہ، هغہ تبہ یا بیماری چہ صحت کمزورے کوی ۔۔۔ورځ تبہ

سپاری۔ د غمو یا اور بشو ډوډۍ وخوړل۔

سیرے۔ نرے رنځ۔

سرطان۔ (۱) سرطان نهری (فارسی) خرچنګ داو بو یو چینجے دے چہ پہ دوہ قسمہ وی ۔ یعنی بحری او بحری۔ نهری دیر هضم اوکشیږی الغذا دے۔ غوښہ اؤ خوروائے د تهوخی او باہ دیارہ سُودمنده دہ۔ هرکلہ چہ ایرہ ئے دسل دِق اوکمزورئ دپارہ بے حده نافع دہ۔

(۲) د فارسئ تخلورمہ میاشت ۲۲ جون تا ۲۳ جولائی۔

سبل۔ د ستوکو هغہ مرض چہ دستوکو کونہ پکښے سرہ شی اؤ اوسیږی تړے بهیږی۔ آشوب چشم۔

سنبل الطیب۔ (هندی) بالچهړ وچتا بافسی۔ پہ رنګ تور، زیرے بخن یو قسم غرښیز واښہ دے۔ دماغ، ټیکر اؤ کوړے تہ قوت بخښی۔ مسک دے۔ دکوړے اؤ مثانے یَترے وړہ کوی۔ د

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

سینے او معدے رطوبت وُچوی۔ زیړی تہ نا فہم دے اوُ ستړکو نظر سنبۂ کوی۔

دغمو اوُ اودښو د وَبو ویښتو تہ هم ستیل الطیب وائی۔

سهاکہ۔ (عربی) بورق (فارسی) تنکار۔ معدنی اوُ مصنوعی دوۂ قسمہ وی۔ دچواښیمو قاتلہ، هاضمہ او مخرج بلغم دہ۔

سُرفہ۔ تهوخ۔

سونامکی۔ (فارسی) چرک طلا۔ پہ رنګ زیړہ او خوند ستخہ۔ د سړو زړو دبتهٔ خیړے۔ نظر تہ قوت ښکښی او د ستړکو کُندہ رطوبت لرے کوی۔ پہ ستړکو جالہ لرے کوی۔ زړہ تہ طاقت ورکوی او توری پاړسوب سنبۂ کوی۔

سنګِ یصری۔ وګورئ "یصری سنګ"

سنا۔ وګورئ سنامکی۔

سیکاتبہ۔ سیاکے تبہ۔ ددریمے ورځ تبہ

سماق۔ د سماک معرب چہ یوہ ترورہ میوہ دہ اوُ پہ طور دوا درو پکاریږی پہ رنګ سورہ زیړ ښکنہ دہ۔ تے او صفرائی دستو نہ بندۂ وی د معدے خرمن کلکوی۔ د کُلمو زخم تہ فائدہ رسوی اوُ تشنے منیازے کمہ وی۔

سنامکی۔ (عربی) سنامکی (ښکالی) سونامکی۔ پانړے ئے د نکرین و د پانړو ډیر شان وی اوپلی ئے پلن پلن وی۔ بهتره سنا د هجاز کنړے شی چہ پہ رنګ زیړ ښکنہ اوُ شنہ وی۔ خوند ئے ترخ وی۔ د ملا درد، شټیکے او خپتے د چینجبونہ علاوہ د سر درد، مرګو او د درد شقیقہ د پارہ فائدہ مندہ دہ۔

سنګِ مثانہ۔ یا حجر المثانہ۔ چہ میدہ ئے کړے اوُ پہ ستړکو ئے پورے

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

کړے۔ کل د ستړکو وړک کړه۔

سپلمئ۔ (عربي) عشر (هندی) آک (فارسی) خوک۔

کل ئے خریع نومیږی۔ وئیلے شی چه دا سے یوقسم سپلمئ دے
شته چه کۀ ترسیوری لاندے ئے څوک کښینې، هلاک شی۔ دسپلمئ
پټی چه په سپوی پورے کا، نافع دے۔ دسپلمئ پټی چه د غواپه
غوږو غوږاو بیائے ترم کا او په هغه اندام ئے وتړی
چه بادو نیولے وی۔ بادزائل کا۔

سوه۔ (عربي) شبت (فارسی) سوت۔

په رنګ شنه او خوند ترخه، یوقسم ساګ دے۔ چه ویړے یا ریکے
پانړے لری۔ پیچپسی لړے کوی۔ د ردو تو او توخی دپاره نافع دے
دمثانے اوکړدے کانړے او بهٔ کوی۔ دګلمو درد ته تسکین ورکوی۔

ش

شقیقه۔ دنیم سر درد، نیم سرے۔

شبکوری۔ شمکورتیا۔ شمکوری۔

شمکے۔ یو خودرو بوټے، چه مصفی خون دے۔ ځانګړنت ته مفید
او تبه نیهٔ کوی۔

شتا۔ دیخئ موسم۔

شوړقلمی۔ سپین رنګ او په خوند مائلینه وی۔
بلغم خوری او دری مواد خارجیږی۔ د ځیګر پارسوب لمفیده
دی۔ لوګے ئے د درے مرض دپاره نیهٔ دے۔

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

شخار۔ (هندی) سیخی۔ په رنګ خړ او سپین دی او خوند نمکین، معدے ته قوت ښښی، هاضم دے۔ اشتها زیاتوی او وخت ښکاره کوی۔

ص

صُماخ۔ غوږ۔

صفرا۔ اخلاط اربعه کښے دیو ژیړ رنګ د خلط نوم

صوت۔ آواز۔

ض

ضم کول۔ کډه وُل۔ آمین کول، یوُځائے کول۔

ط

طباخ۔ تبخے، تیغنه

طِیب۔ خوشحالی، خوشبو، پاک او لذیذ

طیّب۔ حلال۔ پاک۔

طِلا۔ سرۂ زر۔

طناز۔ شوخ وشنګ۔

طرفه۔ عجیبه۔ نادر۔

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

ع

عسل۔ شهد۔

علیل۔ ناروغه۔ بیمار۔

علیم۔ صاحبِ علم۔ پوهیدونکے۔

عدم۔ ورک، فنا

عاصی۔ گنهگار۔

عفت۔ پرهیزگاری، پارسائی، پاکدامنی۔

عِظام۔ د عظم جمع۔ هډوکی۔

عِلت۔ مرض، ناروغتیا۔

عطش۔ تنده۔

عشق پیچه۔ یا عشق پیچان۔ (عربی) عاشق الشجر (هندی) چاندریل۔ یو قسم واښه، چه په نورو بوټو وُنو تپریږی۔ تخم ئے۔ توڑدانه" یاځب النیل" نومیږی اوُ په رنګ تور وی۔ پانړے ئے شنه اوګلونه ئے اُودی رنګ وی۔ په خوند ترخ دے۔ طبیعت نرموی۔ د بورډونو پارسوب اوصفرا له ناقح دے۔

عاقرقرحا۔ (هندی) اَرکره (فارسی) پنځ طرفونو کوهی۔ جوړه ئے د بهرنه زیږ بخنه اوُ دننه نه سپینوی۔ مقوی باه ده۔ غاښونو کښے په نیولو، د غاښونو درد لرے کوی۔ اوُ چه وړه کړے شی اوُ د ماشوم په ژبه وُمبلے شی، نکښت وُ ښکوی، د عشه، د سینے درد، عرق النساء، لقوه، فالج او سکتے مرض دپاره ناقح ده۔

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

غ

غوایۀ۔ ثور۔ (فارسی دویمه میاشت ۲۱ اپریل تا ۲۱ مئی۔

غښتیان۔ ق۔ باقی، اوکے۔ کوزکاتۀ۔

غنړیه غښته۔ یاغنیه غښته۔ وکورئ "پپلی"

ف

فلفل کرد۔ تورمرچ۔

فراشتک۔ ابابیل، توتاکرے۔

فصد۔ درک نه وینه ویستل۔

فاسد۔ خراب۔

فلفلین۔ فلفل دراز، دا فلفل او غنیه غښته هم نومیږی۔ تفصیل دپاره وکورئ "پپلی"

فرفیون۔ (عربی) اکل بنفشه (فارسی) افربیون مراکو (افریقه) د وښو اتهوهر منجمد صیغی دی۔ خړ او ژیړ بخن اعلی کنړلے شی په خونده ډیر تیز وی۔ ژبه سینی او تر ډیرے موډے لے سوزښ نه ورکیږی۔ تازه په اوبو کښے زړولی کیږی۔ زاړه سوی تورښتی شی او زړ نه اوبیږی۔ دبلغم، پتمو درد، فالج، لقوه او استسقاء دپاره دارو دی۔

بوقلمی لغت کښے دا خواڅخم بیان شو یدی چه دا له "فرپون"

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

اڈ۔ افریسون ، نہ و یستلے شی۔ باید چہ ټوک ئے غلی ځنډ دِ وُترې
چہ غبارئے تیرنہ شی۔ پہ لوښی کښے دِ ئے وُساتی یو مدت پہ
ھغہ فرفیون تازہ وی زر پہ روغن زیت کښے ویلی شی
پہ مختلفو طریقو عرق النساء رشتیکہ) اڈ سپی یا نورو ټناورو
لہ خوا رسید لی زخم تہ نافع دے۔ لقوہ، فالج تہ ھم سورمندے۔

فلفل مول۔ (ھندی) پیلا مول۔ دمرچو جڑ ے۔ دنیمئی ھر درد، نقرس
قولنج او عرق النساء تہ فائدہ رسوی۔

فلفل دراز۔ وکورئ ، پپلی ،

فلاسفہ۔ یو مشہور معجون دے چہ دمعدے امراضو تہ فائدہ ورکوی۔

ق

قفا	شا۔
قیفال۔	دیوزک نوم دے ، سرارو ، ھم تومیږی۔
قاقلہ۔	وکورئ ، الاچی ، خوخ قلیتی ھم ورتہ وائی۔
قرقرہ۔	وکورئ ، عاقرقرہ ،
قضیب۔	عضو مخصوص۔
قاقلی۔	یوقسم بوټے چہ گرم او خشک دے۔
قرنفل۔	(پښتو) لونگ۔ یوئ دخلے سټہ کوی او دستور کو نظر سټہ کوی۔ شمکوری دفع کوی۔ غشیان یعنی قی تہ نافع او ټخیدلو دبولو تہ سورمند۔ بوئی ئے دماغ تہ قوت ورکوی۔

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

ک

کوشم۔ یعنی لیکم۔ کښم۔

کناس۔ ځاکروب۔

کوک۔ یعنی وکنده۔

کابین۔ مهر۔

کدورت۔ خیرن والے۔ تاریکی۔

کین۔ کینه۔ عداوت۔ دشمنی۔

کهنه۔ زړه۔

کد و دانه۔ داډیر خطرناک چیچی دی چه دځلے له طرفه نږی اولاندې نه غټ نښکاری
ځنے وخت کوتے نتوتے په وکومتیازو کښے دهدوکی په شان غورزیږی۔

کانګه۔ پیچښ۔ دګلمو درد۔

کف۔ ورغوے۔ دلاس تلے۔

کیموس۔ دخوراک هضمیدلو وروئیمه درجه۔

کیانه۔ (هندی) کنکول۔ په نورو ډنو بوتو پورې وتلے بوټے
دے۔ دتورو مرچو دانو برابر میوه نیسی۔ په رنګ خړه توره، خو
دننه نه سپینه وی۔ په خوند ترخه، مقوی باه، اوډځلے بدبوئی ورکوی
آواز هم صفا کوی۔ سندرغاړی ئے ډیره استعمالوی۔ بهتره هغه
کنړے شی چه ځوانئ ته رسیدلے وی چه دارهنډے اوانجړ سره
وریت شی، هغه چاته چه وینه ئے وبستلی وی، مفید دے۔ ولے
ضعیف معدے ته مفید نۀ دے۔

کټ۔ (هندی) کونیا (عربی) قسط۔ تریخ اوخوږ دواړه قسمه وی

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

درد وتہ سینۂ کوی۔ مقوی دماغ دے۔ اعصابو تہ طاقت ورکوی
دماغی ناروغتیاؤ تہ مفید اوڈکیدے چینچی وڑنی۔

کتہ۔ (عربی) کات (هندی) ناکید۔ یوہ میانہ قَلہ وُنہ دہ۔ چہ پیر
زیات اپو تہ اڑغی لری۔ پانړے ئے وَ آملے دپانړے مشابهه دی
واړہ واړہ زیرکلونہ کوی۔ مصفی خون دہ۔ پان کښے عام طور
استعمالیږی۔ پچکاری ئے سوزاک درکوی۔ حب العروس
هم نومیږی۔

کتیرا۔ (عربي) ضمغ القتاد (فارسی) گوند۔

دیوے اڑغنے وُنے "قتاد" پیر دے چہ سپین زیر رنګ لری
په خوند بیکہ، مُلطف اومُلّین دے۔ اندرونی سوزش او حرارت
تہ تسکین درکوی۔

کچلہ۔ (عربي) اذاراقی (فارسی) حب الغراب۔

یوپلن، ګول او سخت تخم چہ دیوے وُنے دنارنج نامیوے
نه وُوزی۔ میوہ ئے چہ نیمه شی، نیلہ وُچوی اوتخم په
مزکه پریوزی۔ دامیوہ دورکو تے سنګترے یا مسټرے په اندازه
وی۔ په یوه میوه کښے دتخم تعداد ئے دیونه ترپنځو پورے
وی۔ رنګ ئے د بهر نه تور بخی او دننه نه سپین وی۔ په خوند
تریخ دے۔ مقوی معده، مقوی اعصاب، مقوی مثانه، مقوی
باه اومُلّین دے۔ لقوه، فالج، نقرس، عرق النساء، دملا درد
اوضعفِ معدے دپاره سُودمند دے۔ په استعمال ئے د ځشے
عادت هم لاړ شی۔

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

کلونجی۔ (عربی) حَبَّۃ السودا (فارسی) شونیز (سنسکرت) کنجی۔
دا یو بوٹے دے چہ دکن و رسوتف) دبوتی مشابھہ دے۔ وے
سبقونہ نسبتاً زیات باریک لری۔ میوہ ئے د پیازو د تخمو پہ شان
دہ۔ مقوی معدہ او نیتے چینجو د پارہ نافع دے۔ د مرگی د دورے
پہ وخت ئے سمیدہ شوے کلونجی د مریض پوزے تہ واچوے شی مریض
سبہ شی۔ تو خی د پارہ ھم مفید دے۔

کیورہ۔ (عربی) کاذی (فارسی) کدر۔
وُنہ ئے دوہ کزہ دنگہ وی۔ پہ ٹوکہ ئے و پښتنۂ شان وُ شی
چہ د دوستو بیا پکیتے گلونہ زرغونہ شی۔ سبہ خوشبوئی لری
پانڑے ئے ٹوکدارے وی او پہ دوارہ اړخہ ئے اړغی وی۔ دا
وُنہ خلور کالہ پس پہ گلونو راځی۔ گلونہ ئے سپین او پانڑے
شنے لری۔ فرحت بخښی دہ۔ زړہ، دماغ او ټولو اعضاؤ تہ
قوّت بخښی۔ عرق ئے پہ شوی او حقو دا نو کښے مستعمل دے۔

کشنیز۔ (پښتو) دنرپا (عربی) کُزبرہ (فارسی) کشنیز۔
پہ خوند پیکہ وے خوشبودار دے۔ مفرح، مقوی دل و دماغ
او معدے تہ تقویت ورکوی۔ غرغرے ئے د مرئ د درد د پارہ نافع
دی۔ د شنے دنرپا او بہ چہ ستر گو کښے تیکے کړے، د حقو دا نو آبلہ
پہ ستر گو نہ راځی۔ د ستو نہ بندہ وی۔ «جلجلان» ھم نومیږی

کمبیلہ۔ (ھندی) کمیلہ۔ پہ رنگ سرہ او خوند ترخہ دہ۔ د معدے
او گلمو کښو ورئ د پارہ مفیدہ دہ۔ د رونغنِ گل سرہ دا نو، خارښت
او زخمونو د پارہ سبہ دہ۔ غوړو سرہ پہ سر پورے کولو د سر گنج

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

لوے کوی۔

کدوداشہ۔ «حب القرع» هم نومیږی۔ پښتو کښے "کدو زړے" اوُ په فارسی سکدوُدانہ» بللے شی۔ تبۂ هغه کنړلے شی چه خوږ وی سړه اوُ تَرَدے۔ صفرائی تبو دپاره تبۂ دے۔ اسحاق وائی مضی دے مثانے تہ۔ بدل ئے تخم دکرو شی دے۔ جالینوس وائی بدل کتیره دے۔ (۱) یوقسم دخپے چینجوتہ هم وائی چه زیږ خطرناک کنړلے شی:

کافور۔ (هندی) کپور۔ په رنګ سپین او خوند ترخ یخ مقوی پڑه اوُدماغ دے صفرح دے۔ دَ پرپوس امراضو دپاره نافع دے تندہ اوُ ځیګر سوزش ورکوی۔

کبابه۔ (عربی) حب العروس (هندی) کباب چینی۔

رنګ ئے دبهر نه تور اوُدننه نه سپین۔ په خوند تیږه ترخه۔ معدے تہ قوّت بخښی اوُکیدو ئے پټلے مضبوطوی۔ پخه ځُله تبۂ کوی۔ اوُ دځُلے بدبوئ رفع کوی۔

کفِ دریا۔ (عربی) زبدالبحر (فارسی) سمندرجګ۔

په رنګ سپین زیږ بخن حالیدلے په خوند پیکه اوُ مالکین۔ تور داغونه اوُ دمخ تیرسری ورکوی۔ کشته ئے اتے بندوی اوُ په سوکه کښے استعمال ئے خارښت تہ مفید دے۔

کنجدکلوی۔ (هندی) کرچ (پښتو) کله ولی۔

تبو دپاره نافع دے۔ دلیلاب یوقسم دے۔

کلی۔ (هندی) کَسم۔ په رنګ سور اوُ خوند ترخ۔ مقوی ځیګر دے۔ تشنګه اوچکه شوے وینه نرمه وی۔ دشهد وسره په دانوګولو

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

دداسو د پاره نافع دے - رنګ صفاکوی اؤ قوت باه زیاتوی -

کندرچو - وګورئ مصطګی

کنجد - (عربي) سمسم (پښتو) کُنجلے (اُردو) تِل -

درنګ په لحاظ دوه قسمه دانے دی - یعنی تورے او سپینے - په کانړۍ کښے ترے تیل ویستلے شی چه دګنجلو تیل نومیږی - بُوټے ئے دزمکے نه څلور فُټه وچت وی - ددماغی امراضو د پاره مفید دے - په خوند پیکه اوغوړ وی - مقوی باه دے - دحلق اؤ سینے دامراضو د پاره په شهد وکښے چه استعمال شی فائده لری -

---

ګ

ګداز کړه - وِیلے کړه -

ګسیا - میده - وُړه -

ګسړیا - میده -

ګولۍ - دُباد کولے مرض -

ګندنه - دپیازهسے یوه سبزی ده چه دروتهٔ سره کچه هم خوړلے شی - بڼجولے هم شی افغانستان کښے عامه استعمالولے شی - پښتو ر کښے داسبزی نه کیږی اؤ رواج ئے نشته - مقوی باه اوهاضمه ده -

ګلوی - (هندی) کرچ (سنسکرت) کدوچی -

په نودو دُنو بوټو یوځاے بیدونکے بُوټے دے - پانړے ئے دپان په شان دی - په خوند ترخ دے - مقوی اؤ دافع دحمله وُ تبودے دزړۍ ،

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

خُیکر اُومعدے سوزش لرے کوی۔

کرماجو۔ (عربي) عفص (هندی) جوپل۔ په رنګ خړ تورښځینه اومذ ند تریخ دے۔ دستونه بندوی، درحم رطوبت وُچوی۔ دستبرګواسراضوپاه نافع دے۔ مخبن ئے غاښونه مضبوطه وی۔

ګلِ لعل۔ (فارسی) ګلِ سُرخ۔ مقرح دے۔ صفرا او بلغم دفع کوی۔ دسر درد اوګُردے درد ته تسکین ورکوی۔ تبوته هم نافع دے

ل

لوبیا۔ (عربي) فریقا۔ په نورو وُنو یوتو دیُو خپریدونکی بُوټی پلی دی چه دننه پکښے ګدمتمرو دانے وی۔ پانړے ئے پلنے شوکداړ وی۔ په رنګ زیږ اوُ خوند پیکه دے۔ دانے ئے په دال کښے پخوئے شی۔ رنګ سپئ کوی اوُپاړسوب رفع کوی۔

لتنه۔ کپړه۔

لونګ۔ وکورئ "قرنفل"

لقوه۔ ګُزند۔

لرم۔ عقرب۔ (فارسی) اتمه میاشت ۲۴ اکتوبر تا ۲۲ مئی۔

لیپ۔ دارونکول

م

مقرح۔ زړه خوشحالوونکے۔

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

مقوی۔ طاقت مند۔ طاقت ورکوونکے ۔

ملطف۔ نرم کوونکے ۔ لطیف کوونکے۔

ملیّن ۔ نرم۔

ممسک۔ تینګوونکے، ایسارونکے۔

مسا۔ ماښام۔ دماښام په وخت۔

متقاضی۔ تقاضا کوونکے ۔

مشام ۔ دبوئنولو د قوت ځائے چه د دماغ په شروع کښے دپوزے په خاتمه دے

میزان۔ د فارسی اودمه میاشت ۲۴ متمبر تا ۲۳ اکتوبر

موته ۔ د وړیلے ښیخ ۔

منکور۔ مار۔

میل ۔ څانګے۔

مثقال۔ د څلورنیمو ماشو وزن ۔

مجرّب ۔ تجربه شوے ۔ آزمایلے شوے ۔

مضمر۔ پټ ۔

معدوم ۔ ورک، فنا ۔

ماء۔ اوبهٔ ۔

مُصفّا ۔ صفا کوونکے ۔

محلل۔ حل کوونکے ۔

مَفْمَضَه۔ خُلہ کښے داوبو کوتونه نیوُل۔

مستطاب۔ پاک ، لذیذ ۔

مُشکک ۔ (عربی) سعد کوفی۔ په رنګ تور اوُ خوند ترخ او خوشبودار

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

قوت باہ تہ حرکت ورکوی۔ فہم او عقل زیاتوی دخلے او بدن بدبوئی
لرے کوی۔ پیتو ے رنڑہ کوی۔

مروہ۔ وگورئ مرزنجوش۔

منقہ۔ (عربی) زبیب۔ (فارسی) مویز۔

پہ نمرا وچ شوی یوخاص قسم انگور دی۔ پہ تور سور بخن رنگ
او خوند لری۔ ملطف، مقوی ئیکر او ملین تسکم دی
درتے شوے کوے کرے دانے ئے تہ وخی دپارہ نافع دی۔

مصبر۔ (عربی) صبر سقوطری۔ پہ رنگ تور او خوند ترخ۔ نظر
تیزوی۔ زخمونہ سپئ کوی او ستر کو امراضو دپارہ نافع دے۔

مشک۔ (ہندی) کستوری۔ پہ رنگ تور او خوند ترخ خوشبو دار
مفرح زرہ او دماغ دے۔ اعضائے رئیسہ کرموی۔ حواس ظاہری
او باطنی صفا کوی۔ متحرک باہ او ممسک دے۔ فالج، لقوہ، رعشہ
او ما فظے کمزوری لرے کوی۔

مروندئ۔ پہ اتلق او سنبالو ہم نومیږی۔

مستیارہ۔ وگورئ "مروہ"

مال کوندئ۔ پہ رنگ شنہ زیرہ او خوند ترخہ دگرد دے او مثانے کا نرے
اویئ کوی دملاد رد او دگلو درد تہ نافعہ۔ جمع لامیراوحسک ہم نومیږی

موتہ۔ وگورئ۔ مشک"

مالیدن۔ منبل۔

موبینی۔ مقعد۔

مصری۔ ترمس ہم ورتہ وائی۔

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

مُلتھی۔ (عربی) اصل السوس (پښتو) خوږ ګوڼے (فارسی) بیخ مهک۔
د "سوس" نوے بوټي جړ ره دی۔ په رنګ زیړ، خړه اوخوند
شیرینه دی۔ تودی، تندے، د معدے سوزش او سینے مرضونو
ته نافع دے پټهولہ قوت ورکوی۔

مرزنجوش۔ (عربی) مبق الفتا (فارسی) مرزنجوش یا مرزنکوش
(هندی) دو نامروا۔ په یونانی ځ مردش اقطی بولی۔
دے بوټے دوه ګزه وچت وی۔ پانړے ئے د پودینے نه لږے
شان وږدے وی چه یو مخصوص بوئی لری۔ ملطف او جاذب
د رطوبت دے۔ بوشاندہ ئے د سود درد او لقوہ له نافع ده
د سینے درد، دمه، ټیکر پارسوب او استسقاء دپاره مفید دی
زکام، د سر درد هم ښه کوی۔ خوړل ئے مړکیو ته فائده رسوی
او شربت ئے مارخوړلی ته "حبق ابیض" او اذن الفار" هم وایی
مامیرا۔ (عربی) مامیران (هندی) مهیرا۔
یو بوټے دے چه لکه د کورکن کوټ وی او غوټے لری حنفوی بصی
دے چه د نجوسره ئے بوی ځائے کړے د ستوکو مرضونو له نافع دے
په قلمی لغات کښے وائی چه "خالد و نیون" هم نومیږی۔ چه
معنی ئے "د والخطافی" ده۔ چه وائی بحری چه د خطاف په
فارسی پرستوکه بولی۔ په جاله کښے ډوندی وی۔ مور پلارئے لاړ
شی خانکه د مامیران، چه په هندی، پښتو ئے مامیره بولی،
پرے کا۔ وړی په جاله کښے ئے کیږی د هغه مجربی پناښی په فرمان
د حق تعالیٰ فَتَبٰرَكَ اللّٰهُ اَحْسَنُ الْخَالِقِيْنَ ۝

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

مرو۔ (فارسی) افستین (عربی) خنر ق۔ په رنګ شین اوخوند ترخ وی سوداوی اوصفراوی ماده اوګیډې چینجی وباسی۔

مصطګی۔ (عربی) علک رومی یا مصطګی (فارسی) کندر رومی۔

د "شینه" نوم یوه وني چیر دے۔ په رنګ سپین زیرپنجن اوخوند پیکه، خولې شیرین وی۔ مقوی معده اوګټکر وی، جاذب د رطوبت دے۔ داروئ غانبو نه مضبوطوی اوبلغمی رطوبت دماغ نه ځاریږوی۔

موچرس۔ د "سنبهل" نوم یوه وني چیر دے وني نه چې په ابتداء کښې وزی نوسپین، تینګ رچکن اوسرښناک وی چې وچ شی۔ رنګ ئې سور شی اوکړدے کړدے وي تیکه ورنه سازے شی۔ مسک دے۔ دستونو اوحیض د بندیږ دپاره مفید دے۔ پیچس، جریان اوحیض کښې د سفوف یا معجون په شکل خوړلے شی۔ معجون موچرس ئې مشهور مرکب دے۔ د رحم رطوبت وچوی اوغانبو نه هم کمکوی۔

مڼے۔ (فارسی) ماش۔ په رنګ شنے اوخوند پیکه وی د پرغذائیت لرونکی پلوته قوت ورکوی۔ صفرا اوګډونې تیزابیت نه فائده ورکوی اوخلط صالح پیدا کوی

مایئن (پښتو نوم فارسی) درخت کوز۔ میوه ئې کرمانج نومیږی خشک سور رنګ۔ قبضیت او تجفف لری۔ په مختلفو طریقو استعمالیږی دغابنی درد، زکام، جذام اوپارسوب نه مفید دے۔

ناک سیر۔ د ډیوے وني خوشبودار ګل دے۔ مصفی خون دے د معدے بخارات دماغ نه نه پریږدی۔ د وینې بهیدل بندوی

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

معدے ، ځیګر او کلمه ته قوّت ښکښی، صفرا ، بلغم او دخلے بوئی دفع کوی - بواسیر ته نافع او زهرو دپاره تریاق دے۔

فرسی - (رنړسی هندوانه) په فارسی زدوار تومیږی - یوّ ډیر ډه دے - مفرحه دے ، معدے او نظر ته قوّت ښکښی - بدن چاقوی بله قوی کوی - اشتها زیاتوی - نزله او ستر کو او بو دپاره نافع دے - نیم سوے درد رفع کوی او هر قسم زهرو ته تریاق دے۔

نزول - دستر کو یوه نارو غیتیا۔

نیک فرجام - نیک انجام

نخرل - خوږل -

ناکه - خالص، بے وَتے -

نارجیل - کوپره - ناریل -

ناشته - په نهره -

نافع - مفید - سودمند -

نبات - مصری - معتدل او توخی ته نافع دی

ناس - یوځائے کول - ناشے کول -

نخرول - بدهضمی -

نیم - (عربی فارسی) نیب (سنسکرت) نمب -

یوه مشهوره سدا بهار وُنه ده چه سپین لی کیږی په کلونو راځی اوهار کیږی ئے میوه پخه شی - ددے وُنے عمر ډیر ډیر دوونه تر پنځوسو کلونو وی - ددے وُنے ټول اجزاء په دارو کیږی مستعمل دی - په خوند ترخه ولے میوه ئے لږ شان خوږوالے

لری۔ دافع تعفّن، مصفّی خون، دافع بخارا وقاتله دجراثیمو
دہ۔ داوُنہ ھوا صفاکوی۔

نیلاتوتا۔ (فارسی) توتیائے سبز رهندی) نیل تهوتهه۔
په رنگ شنه او خوند ستخه۔ د زهرو دپاره تریاق دہ۔
خارښت سبۀ کوی۔ د کیدے چینجی خورزوی او د ستوکو
جالے پریکوی۔

نسوت۔ (عربی) تربد (سنسکرت) تری پید۔
د یو بُوټی جوړه دہ۔ چه د رَسۀ هسے وَلول شکل لری۔ په
دوه قسمه دہ (۱) دسپینوجوړو (۲) د تورو جوړو۔ د پاسه
نه خړ رنگ وی او دننه نه سپینه۔ په خوند ترخه دہ۔ لوڅی
استسقاء، ساه بندئ، فالج، کوزند او پَټو د نارو غتیا د پاڑ
کار آمده دہ۔

نک چھکنی۔ (عربی) عود العطاس۔
یو بوټے دے چه په بوئیو لو اینکی راولی ورته نک چھکنی۔
رنک یعنی نک چھکنی یعنی چھینکی) وائی۔ نُوکیدارے پانړے،
زیر او سپین وارۀ وارۀ کړ د کُلو نه لری۔ په خوند تیز، بد خوندۀ
او تریخ دے۔ اینکی دیر را وَلی۔ خارښ او د مخ کد ورت لرے
کولو دپاره نافع دے۔ پانړے ئے د کُړے سره د ے ځا یه شوی
نُوم په ځا ئے کولو دپاره خوړے شی۔ تنقیه دماغ دپاره،
سُودمند دے او جوړونو درد هم رفع کوی۔

نمک سنگ۔ فهم او ذهن ته قوت بخښی۔ د ستر کو دارو

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

کښے پکار وُے شی۔ تراوۂ ارکی بندہ وی او بلغم لرے کوی۔
نیلتی۔ وکورئ ،، عشق پیچہ ،

و

وِچدہ۔ سخاوژہ۔
وَش۔ زھر۔
واژگونہ۔ اَپوتہ۔
ورم۔ پارسوب۔
ورد۔ وکورئ ،،گلِ نعل،،
وَسپنجرے۔ جرِاَھن او بلاموھم نومیبنی۔ پہ رنگ توراوُنوند ستنخ وی۔ مقوی باہ، مقوی دماغ او زرہ دے۔ بواسیراو توری وا مراضو دپارہ مفید دے۔ حیض ھم جاری کوی۔

ھ

ھدف۔ مقصد۔
ھول۔ نوف، ویرہ (د) راست، درست۔
ھرتال۔ (عربی) زرینخ اصفر۔ پہ رنگ زیر او نوند پیکہ۔ دگیدے چینجی وژنی۔ دسپنو دپارہ ھم ښہ دارو دی۔ خرابہ اوُ فالتو غوښہ خوری۔
ھلیلہ۔ (عربی) ھلیلج (پښتو) اریږہ یا ھوریږہ (ھندی) ھَرَ۔

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

دَیوے وُنے میوہ دہ۔ درے قسمہ لری۔ تورہ هریړہ، زیړہ هریړہ، کابلی هریړہ۔ مقوی معدہ اؤ ځیګر، مقوی دماغ مقوی پښتم، جاذب رطوبت دہ۔ خونی بواسیر د پارہ هم نافع دہ۔

هنجبہ۔ وګورئ انګوزہ۔

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

مأخذ

۱: القانون جلد سوم

۲: شرح القانون

۳: طبقات الاطباء جلد اول

۴: طبقات الاطباء جلد دوم

۵: مخزن المفردات از حکیم فضل اللہ

۶: گنجینۂ طب از حکیم اصغر علی۔

۷: تاریخ التمدن الاسلامی جلد سوم

۸: پښتو آریانا۔ دائرۃ المعارف شپږم ټوک

۹: طب اور مذہب مرتبہ ایڈورڈ جی براؤن

۱۰: کتاب المفردات المعروف بہ خواص الادویہ
از حکیم مظفر حسین اعوان

۱۱: کلیات خوشحال خان خٹک مرتبہ مقدمہ اور حاشیے
دوست محمد کامل ۱۹۵۲ء

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

دَمُرتب لہ خوا نو ترتیب شوی
تالیف شوی او تصنیف شوی
کتابونہ

۱ دیوانِ مرزا خان انصاری

۲ دیوانِ معزاللہ خان مومند

۳ دیوان سعید

۴ دیوانِ حسین

۵ دیوانِ بیدل

۶ دیوانِ اشرف خان ھجری

۷ دیوانِ عَبدالقادر خان خٹک

۸ دیوانِ کاظم خان شیدا

۹ دیوان قنبر علی خان

۱۰ دیوانِ رحمت داوی

۱۱ قیصہ شاہ وگدا (د حمید بابا)

۱۲ ورکہ خزانہ (اول ټوک)

۱۳ درکہ خزانہ (دویم ټوک)

۱۴ پښتانہ ډکوال (اول ټوک)

۱۵ دُغہ ٔ کلونہ زدریم اشاعت وَ اضافی تحقیق سرہ تحقیق کیدونکی دی

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)

۱۶ کاباسین چپے

۱۷ فضل اللہ خان نصر

خوشحالیات

۱۸ اخلاقنامہ

۱۹ فراقنامہ

۲۰ بازنامہ

۲۱ طب نامہ (چہ هم دغہ کتاب دے)

۲۲ سوات نامہ

---

۲۳ نغمہ زار

۲۴ زما سندرے

۲۵ چارکل (افسانے)

ماشومانو دپارہ

۲۶ کوارچی

۲۷ دوہ شپانۂ

۲۸ خدائے روزی رسان دے

۲۹ دنیکئ بدلہ

۳۰ مومن خان شیرینئ

۳۱ آدم خان کرخانئ

Pashto Academy (http://pashtoacademy.uop.edu.pk)